

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Diplomová práce

**Historie českého ochotnického divadla
v Malých Svatoňovicích
v letech 1852-1945**

Bc. Adam Bucek

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jiří Štefanides

Studijní program: Teorie a dějiny dramatických umění

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci na téma *Historie českého ochotnického divadla v Malých Svatoňovicích v letech 1852-1945* vypracoval samostatně a za použití uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum:

Podpis:

Rád bych poděkoval především doc. PhDr. Jiřímu Štefanidesovi, který mne provedl sestavováním této práce a trpělivě mi radil při její tvorbě. Děkuji panu Vladimíru Provazníkovi - starostovi Malých Svatoňovic, na kterého jsem se v prvopočátku obrátil s dotazem, zda se domnívá, že existují zdroje, ze kterých by bylo možné vytvořit diplomovou práci. Ochotně mne přijal a odkázal na místní občany, kteří jimi disponují. Eva Hylmarová mi vstřícně zapůjčila materiály z místního Muzea bratří Čapků a po celou dobu se zajímala o průběh mé práce. Pro mne však nejdůležitějším osobním setkáním bylo seznámení se s panem Jiřím Orsákem. Pro tamní divadelní ochotnický spolek a pro dnešní i budoucí generace udělal nezáslužnější práci, neboť zachránil a shromáždil veškerý písemný inventář a uchoval jej ve svém domácím archivu. Bez jeho aktivity by již nebylo možno zaznamenat dějiny tohoto podkrkonošského spolku. Jemu patří největší dík za zachování těchto pamětí a svěření mi jich k bádání. Děkuji také zaměstnancům okresních archivů v Trutnově a Náchodě, knihovnám a muzeím, ve kterých jsem v tomto regionu čerpal zdroje.

Děkuji své rodině za vytvořené zázemí. Můj největší dík však patří mé mamince za zajišťovanou péči a bezmeznou podporu během celého studia. Sám, bez její starostlivosti, bych vysokou školu nedokázal vystudovat.

Obsah

Úvod	5
1. Historie obce Malé Svatoňovice	13
2. Ochotnické divadlo v Malých Svatoňovicích	16
2. 1 Historie ochotnického divadla v Malých Svatoňovicích.....	16
2. 2 Dramaturgie.....	23
2. 3 Divadelní prostor a scénografie.....	34
2. 4 Ferdinand Kafka, Jindřich Maryan Vlček	42
2. 5 I. Herecké závody	45
2. 6 II. Herecké závody... ..	51
3. Ochotnické divadlo v Podkrkonoší	55
3. 1 Situace v Podkrkonoší	55
3. 2 Mezispolková spolupráce	56
3. 3 Úpice	58
3. 4 Červený Kostelec	60
3. 5 Hronov	61
3. 6 Rtyně v Podkrkonoší	63
3. 7 Havlovice	64
4. Malosvatoňovický spolek členem ÚMDOČ a Jiráskova okrsku	65
Závěr	73
Literatura	75
Prameny	77
Seznam příloh.....	78
Soupis představení	79
Dokumentární příloha	85

Abstrakt	140
Anotace	142

Úvod

Ve své diplomové práci se budu zabývat historií divadelní činnosti ochotnického spolku Malé Svatoňovice, který od roku 1925 nese název Divadelní spolek Karel Čapek.

Téma ochotnického divadla mne velmi zajímá a mým rodným krajem je Podkrkonoší. Při prvotním průzkumu svého záměru jsem zjistil, že historii malosvatoňovického spolku doposud nikdo uceleně nezpracoval. Počáteční úvaha o tématu se odvíjela od zjišťování dostupných archivních pramenů a odborné literatury. Nejdůležitějším a výchozím zdrojem bylo heuristické bádání v soukromém archivu¹ dřívějšího režiséra a současného předsedy neaktivního místního ochotnického spolku Jiřího Orsáka. Zachránil veškerý inventář listin a plakátů, který se původně nacházel v půdních prostorách Čapkova domu a čekal na skartaci. Málem tak došlo k úplnému zničení celkových pamětí malosvatoňovického divadelnictví; tím i pramenů pro tuto diplomovou práci. Jiří Orsák byl spolu s paní Evou Hylmarovou, průvodkyní Muzea bratří Čapků v Malých Svatoňovicích, hlavním organizátorem výstavy ke 165. výročí založení divadelního ochotnického spolku na podzim v roce 2016 a v současnosti se zasazuje o jeho novou aktivní činnost.

Za cíl jsem si určil chronologický popis vývoje tohoto spolku od roku 1852 do roku 1945. Vyhledal jsem a ozřejmil nejdůležitější události sledovaného období. Zaměřil jsem se na uváděná představení i místa jejich konání, herce a funkcionáře. V kontextu jsem ke každému období popsal politickou situaci. Porovnával jsem zdejší dramaturgii v ohledu na trendy v ostatních částech země. Zjišťoval jsem i údaje o malosvatoňovické scénografii, avšak k dispozici byly jen ve velmi malé míře.

Dohledal jsem jména zakládajících členů, popsal okolnosti jejich setkání ohledně prvních úvah o založení divadelního spolku. Snažil jsem se najít jména činovníků, kteří pro malosvatoňovickou družinu iniciativně pracovali ve svěřených funkcích v jednotlivých obdobích. Uvádím i jména herců a sestavil jsem soupis uvedených představení. Údaje byly limitovány záznamy v archivu. Bádal jsem v něm a snažil jsem se o co nejúplnější rozkódování mnohdy velmi těžce čitelných textů tak, aby práce byla co nejúplnější, neboť historie tohoto spolku pomalu upadá v zapomnění.

Studiem archivních materiálů jsem zjistil, že existenciálně nutná se jevila mezispolková spolupráce podkrkonošských spolků. Podporovaly se personálně, materiálně i finančně. Zohlednil jsem proto kontext ochotnického divadla v dané lokalitě. Vzájemné spolupráci věnuji celou jednu kapitolu.

¹ Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice, rok 1852-1880, 1881-1890, 1891-1900, 1901-1920, 1921, 1922, 1925, 1930-1931, 1932, 1933, 1934, 1939-1942, 1943, 1944, 1945, 1921-1950.

V kontextu jsem popsal historii daného regionu i samotného města a také vliv Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého a Jiráskova okrsku na svatoňovické divadelnictví.

Čerpal jsem z archivních materiálů, místních periodik a z knih. Vyhledával jsem údaje se zaměřením na dramaturgii spolku i prostory, ve kterých se konala divadelní představení. Metodicky jsem vycházel z heuristické analýzy těchto zdrojů.

Archivní materiály, které mi zapůjčil Jiří Orsák pro účely sestavení této práce, byly svázané a označeny v celky: rok 1852-1880, 1881-1890, 1891-1900, 1901-1920, 1921, 1922, 1925, 1930-1931, 1932, 1933, 1934, 1939-1942, 1943, 1944, 1945, 1921-1950. Listiny z minulých století tvořily většinou rukopisy na zažloutlých potrhaných papírech, které čas citelně poznamenal. Z důvodu neúplných záznamů jsem obtížně dohledával celá jména autorů divadelních her. Se stejným problémem jsem se potýkal u některých jmen funkcionářů. Samostatnou složku tvořily plakáty, které nechal Jiří Orsák v minulých letech zasklít z důvodu chatrného stavu; jakákoliv jiná manipulace by vedla k jejich úplnému zničení. I na nich se občas udávaly nepřesné údaje, např. *koná se o této masopustní neděli v obvyklém čase a místě*. Z tohoto důvodu jsem do soupisu zaznamenal některá uváděná představení pouze v období rozmezí let podle archivních složek.

Z několika svázaných, časově vymezených souborů jsem byl schopen přetříděním nashromáždit materiál pro tuto diplomovou práci. Četl jsem jednotlivé listiny a z nich chronologickým posunem navazoval zjištěnými událostmi na předchozí kapitoly. Archiv se skládá z vazeb podle vyznačených let. V nich se nacházejí záznamy o konání valných hromad, mimořádných schůzích a funkcionářích. Obsahují většinou i uváděná představení spolu se jmény účinkujících herců. Administrativní část je ve složkách zastoupena různorodými úředními dokumenty. Ty se týkaly povolování představení, žádostmi o finanční zajištění, výkaznictví spolkové činnosti, organizací akcí a podobnými záležitostmi. Na některých je zaznamenána atmosféra v jednotě, úspěchy, sváry i nejrůznější potíže, které divadelnictví v Malých Svatoňovicích provázely. Při bádání v Okresním archivu Trutnov jsem získal cenné poznatky z regionálního měsíčníku *Naše menšiny*. Novinové články doplňovaly informace z archivu Jiřího Orsáka. Noviny se vydávaly přímo v Malých Svatoňovicích. Byly nepoliticky zaměřené. Rubriky se zabývaly národními, kulturními a hospodářskými otázkami. Do své práce jsem použil mnoho informací z ročníku VI., který vycházel v roce 1926. Řešil ve své kulturní rubrice nedobrý přístup vlády k ochotnickému divadlu a s tím spojené problémy, které se objevovaly na venkovských scénách. Z těchto článků jsem čerpal i v dalších číslech periodika. Značně sem svými úvahami přispíval Max

Lederer, významná osobnost ochotnického divadelnictví mezi světovými válkami v severovýchodních Čechách.

Zdroje mi také poskytly Okresní archiv Náchod a Trutnov. Díky nim jsem mohl v dobovém tisku nacházet prameny potvrzující informace k těm, které vlastní Jiří Orsák. Bádal jsem v *Náchodských listech*, *Podkrkonošských rozhledech*², *Královédvorských novinách*³, *Našich menšinách*, *Našich hranicích*⁴, *Jiráskově kraji*⁵, *Lidových proudech*⁶ a *Světozoru*⁷. Informovaly své tehdejší čtenáře o právě probíhajících akcích, schůzích a nejdůležitějších zprávách z nich, o personálních záležitostech a dalších. Trutnovský archiv disponuje dvěma kronikami Malých Svatoňovic – Kronika I.⁸ a Kronika II.⁹, kde jsem vyhledal potvrzující údaje o tehdejších spolkovém dění, o funkcionářích a podstatných událostech obce, jako byl např. požár objektu lázní a divadla. V antikvariátu v Trutnově a v dalším soukromém archivu¹⁰ u rodiny Jana Vacka, numismatika a bývalého kronikáře města Jaroměř, jsem objevil zdroje o tom, jak malosvatoňovické divadelnictví poznamenala a přerušila prusko-rakouská válka. Ve třetí kapitole, která se zabývá mezispolkovou spoluprací, jsem využil tyto internetové odkazy: stránky města Úpice¹¹, www.dsnatahu.cz¹², www.ckzije.cz¹³ a www.ds-hronov.cz¹⁴.

Pro ucelení dat jsem navštívil tři muzea – v Trutnově, Úpici a Malých Svatoňovicích. Zde jsem však dohledal pouze nepatrné zmínky o místním divadelnictví, spíše také v kontextu situace během prusko-rakouské války. Pro porovnání údajů z archivních pramenů jsem použil tyto knihy: Jana Císaře *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*¹⁵, Petra Pavlovského *Základní pojmy divadla Teatrologický slovník*¹⁶, *Místopis českého amatérského divadla 1. díl A-M*. Vítězslavy Šrámkové a Jiřího Valenty¹⁷. Nejprve jsem vyhledal obecnější údaje, poté jsem psal o regionu a některých proslulých ochotnických

² *Podkrkonošské rozhledy*. 13. 9. 1922, **12**(25), 6.

³ HERBEN, Jan. Požár lázní v Malých Svatoňovicích. *Královédvorské noviny*. 28. 12. 1930, **6**(51), nestránkováno.

⁴ VLČEK, Jindřich Maryan. Odešel divadelní velikán. *Naše hranice*. 15. 9. 1937, **1**(9), nestránkováno.

⁵ Venkov v nové organizaci divadel. *Jiráskův kraj*. 30. 8. 1945, **16**(15), 2.

⁶ *Lidové Proudy*. 8. 9. 1922, **14**(17), 3.

⁷ Nové divadlo v Červeném Kostelci. *Světozor*. 1924, **25**(2), 52.

⁸ Státní okresní archiv Trutnov, fond Archiv obce Malé Svatoňovice, bez inv. č., Kronika obce I. 318 s.

⁹ Státní okresní archiv Trutnov, fond Archiv obce Malé Svatoňovice, bez inv. č., Kronika obce II. nečíslené s.

¹⁰ Archiv Jana Vacka Jaroměř, rok 1866-1870.

¹¹ Oficiální stránky města Úpice. Dostupné z: <http://www.mkxu.cz/o-nas/> [14. 4. 2017].

¹² Divadelní spolek Na tahu při Městském kulturním středisku Červený Kostelec [online]. [cit. 30. 3. 2017]. Dostupné z: http://www.dsnatahu.cz/index.php?option=com_content&id=24&Itemid=65.

¹³ Oficiální stránky města Červený Kostelec. Dostupné z: <http://www.cervenykostelec.cz/> [16. 4. 2017].

¹⁴ Oficiální stránky divadelního souboru Hronov. Dostupné z <http://www.ds-hronov.cz/> [25. 4. 2017].

¹⁵ CÍSAŘ, Jan. *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*. 1. vyd. Praha: IPOS, 1998. 444 s. ISBN 80-7068-129-2.

¹⁶ PAVLOVSKÝ, Petr. *Základní pojmy divadla: Teatrologický slovník*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. 348 s. ISBN 80-7277-194-9.

¹⁷ ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava, VALENTA, Jiří. *Místopis českého amatérského divadla*. 1. vyd. Praha: IPOS, 2001. 780 s. ISBN 80-7068-144-6.

divadelních místech Podkrkonoší. Posloužila mi k tomu kniha Jana Císaře *Smysl amatérského divadla*.¹⁸ Z publikací *Dějiny českého divadla III*¹⁹ a *Dějiny českého divadla IV*²⁰ jsem ve Vědecké knihovně v Olomouci vyhledal informace, které doplnily a rozšířily pohled na problematiku ochotnického divadla v českých zemích. Divadelní dění jak v Malých Svatoňovicích, tak i v dalších místech, popisuje Ročenka Okresního archivu Trutnov.²¹ Bylo zapotřebí, abych se zorientoval také v údajích, které spolu nekorespondovaly. Při sestavování přehledu míst působnosti spolku, kterými byly hostinské sály, jsem objevil jednu nesrovnalost. Kniha *Místopis českého amatérského divadla 1. díl* uvádí na s. 473, že působištěm v roce 1875 byl hostinec U Holubů.²² Jak jsem ale zjistil v pramenech, v těchto letech ochotníci hráli v hostinci Jana Nývlt. Informaci dokládám fotokopii příslušné smlouvy v příloze listin. Jan Nývlt byl jedním z aktivních členů právě tohoto období a nabídl svůj hostinec k provozování divadelních představení. Výčtem sálů, ve kterých našel spolek zázemí pro svoji činnost, se zabývám v kapitole 2.

Mohu tedy uvést, že tento údaj byl jediným, který v porovnání s prameny a literaturou nekorespondoval.

K vykreslení válečného období prusko-rakouské války, které do malosvatoňovického a celého podkrkonošského rozvíjejícího se divadelnictví zasáhlo stagnací, jsem použil brožuru trutnovského muzea *Trutnovsko ve válce*²³ a starou antikvariátní knihu *Válka rakousko-pruská 1866*²⁴.

Vzhledem ke stáří zdrojů se mi ne vždy podařilo najít vyčerpávající údaje pro jejich úplné citace.

Diplomovou práci jsem rozčlenil na čtyři kapitoly. Začíná zeměpisnými údaji a stručnou historií Malých Svatoňovic. Zmiňuji proslulost místa díky léčivé studánce a rodišti spisovatele Karla Čapka. V první kapitole jsem tedy vymezil popisovanou oblast a polohu města. Vyzdvihl jsem faktory, které v Malých Svatoňovicích pomohly zajistit vznik divadelní ochotnické aktivity. Jako velmi užitečný zdroj pro tuto kapitolu mi především posloužila nově publikovaná kniha Petra Bergmanna *Studánka*.²⁵ Stejně, jako ze dvou dalších, jsem v ní načerpal poznatky o historii města, místopisné údaje a regionální zajímavosti. Obdobou byla i

¹⁸ CÍSAŘ, Jan. *Smysl amatérského divadla*. In: *Tradice českého ochotnického divadla a amatérské divadlo dneška* [online]. Dostupné z: <http://amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=12673>

¹⁹ ČERNÝ, František (ed.). *Dějiny českého divadla III*. Praha: Academia, 1977, 660 s. ISBN 403-22-858.

²⁰ ČERNÝ, František (ed.). *Dějiny českého divadla IV*. Praha: Academia, 1983, 708 s. ISBN 121203042654.

²¹ KAFKA, Jan. *Ochotnické divadlo ve Rtyni v Podkrkonoší*. In: *Ročenka Státního okresního archivu v Trutnově 2003-2004*. Trutnov: Státní oblastní archiv v Zámrsku, Státní okresní archiv v Trutnově, 2006, 222 s. ISBN 80-902709-6-4.

²² ŠRÁMKOVÁ, VALENTA, pozn. 17, s. 473.

²³ KOPECKÁ, Věra, KOPECKÝ, Petr. *Trutnovsko ve válce 1866*. Trutnov: Muzeum Podkrkonoší Trutnov, 1986. 72 s.

²⁴ KUDR, Karel. *Válka rakousko-pruská 1866 v Čechách a na Moravě*. Praha: Československá akciová tiskárna, 1936. 464 s.

²⁵ BERGMANN, Petr. *Studánka: 1715-2015*. 1. vyd. Brno: Didot, 2015. 116 s. ISBN 978-80-905582-1-2.

regionální brožura *Malé Svatoňovice, Příroda a lidé pod Jestřebími horami*²⁶ a kniha *Krkonoše a Podkrkonoší*²⁷. Město Malé Svatoňovice je proslulé tím, že se zde narodil spisovatel a dramatik Karel Čapek. Neopomenul jsem tuto informaci zahrnout do první kapitoly. Podklady mi poskytly knihy *Čapci*²⁸ a *Ladění pro dvě struny*²⁹. Obě napsala Marie Šulcová. Trutnovská knihovna disponuje brožurou osobních zápisků Karla Čapka s názvem *Poznámky o tvorbě*,³⁰ ze které jsem také čerpal. Tato literatura mi poskytla potřebné údaje do první kapitoly. Stejně tak i archivní pramen k dokreslení válečné situace v roce 1866. Při osobní návštěvě rodiny kronikáře a sběratele Jana Vacka v Jaroměři jsem měl k dispozici výtisky *Národních listů*. V čísle 178 z 1. července 1866 se pojednává o příchodu pruských vojsk do Úpice a zabrání radnice pro účely lazaretu. Tím se hraní divadla zastavilo, ochotníci přišli o divadelní působiště.

Stěžejně jsem svoji pozornost zaměřil na ochotnickou divadelní činnost v Malých Svatoňovicích, a to od následující a nejobsáhlejší druhé kapitoly. Podkapitoly jsem rozdělil na šest tematických oddílů. Podkapitola 2. 1 se zabývá historií divadelnictví v Malých Svatoňovicích od prvních aktivit v roce 1852. Zmiňuje její zakládající členy a okolnosti jejich setkání. Popisuje důvody přerušení aktivity na osm let. Činnost byla obnovena v roce 1874. Pokračuje důležitými informacemi podle chronologického posunu na přelom 19. a 20. století, zmiňuje pak I. Herecké závody v roce 1922, následně o dvacet let déle II. Herecké závody. Část o historii spolku končí v závěru sledovaného období, kterým byl rok 1945. Podkapitola 2. 2 se zabývá dramaturgií, a to opět v rozsahu celého zadaného období a dle dostupných archivních záznamů. Úvod této části tvoří obecnější informace o dramaturgii. V kontextu jsou faktograficky porovnávány s údaji v knize Jana Císaře *Cesty českého amatérského divadla*. Výsledkem tohoto průzkumu je zjištění, že dramaturgie podkrkonošského divadelního spolku Malé Svatoňovice se mnohdy lišila od moderního trendu, který byl Janem Císařem uváděn. Podobně mi archivní informace rozšířily i některé kapitoly z *Dějín českého divadla III. a Dějín českého divadla IV.* Františka Černého, které jsem v této části také používal. Další podkapitola, která je označena 2. 3 se zabývá popisem divadelního prostoru a scénografií tak, jak je umožnily záznamy v archivu Jiřího Orsáka. Část své práce, kterou jsem označil 2. 4, jsem věnoval dvěma osobnostem, které se neopomenutelně zapsaly do malosvatoňovického divadelnictví a místního společenského života. Zmiňuji Ferdinanda Kafku - ve spolku nejdéle působícího činitele a autora lokálních lidových her a Jindřicha Maryana Vlčka, který se

²⁶ LOKVENC, Theodor. *Malé Svatoňovice: Příroda a lidé pod Jestřebími horami*. Praha: Fabián, 1997. 110 s.

²⁷ VAŠÍČEK, Zdeněk, WOLF, Vladimír. *Krkonoše a Podkrkonoší*. Hradec Králové: Kruh, 1967. 393 s.

²⁸ ŠULCOVÁ, Marie. *Čapci*. Praha: Melantrich, 1985. 361 s. ISBN 32-011-85.

²⁹ ŠULCOVÁ, Marie. *Ladění pro dvě struny*. Praha: Melantrich, 1990. 376 s. ISBN 32-018-90.

³⁰ ČAPEK, Karel. *Poznámky o tvorbě*. Praha: Československý spisovatel, 1959. 140 s.

angažoval v mnoha dalších místních spolcích, zastával funkci starosty obce a pracoval jako ředitel svatoňovických uhelných dolů. Divadelní jednotu reprezentoval jako jednatel, občasný režisér i herec. Proslavil se jako funkcionář Jiráskova okrsku, byl redaktorem periodik *Naše menšiny* a *Naše hranice*, která se vydávala v Malých Svatoňovicích. Následují dvě podkapitoly o uskutečněných I. (2. 5) a II. (2. 6) Hereckých soutěžích.

Třetí kapitola pojednává o některých blízkých spolcích v okolí Malých Svatoňovic, které mezi sebou nejvíce spolupracovaly nebo v tomto regionu prosluly výraznou ochotnickou aktivitou. Ve třech městech se podařilo vybudovat kamenná divadla. Probádal jsem činnost mnoha divadelních spolků této oblasti a hledal nejrůznější spojitosti mezi nimi. Prolínala se personální výpomoc funkcionářů i herců. Byli ochotni si zapůjčit přenosné jeviště, kostýmy, kulisy a rekvizity. Z úsporných důvodů se vyměňovaly rozepsané hry. Zmínil jsem pět obcí a další uvedl v kontextu.

Prvním městem, kde se v Podkrkonoší započala rozvíjet divadelní aktivita, byla Úpice. Literaturu o nejpodstatnějších událostech města s textilní tradicí mi poskytla úpická knihovna, a to *150 let ochotnického divadla* Ladislava Tomma³¹, *O její práci* Věry Husákové³² a brožuru *Úpické ochotnické divadlo 1974-2003*³³.

Divadelní historii Červeného Kostelce výstižně popsal Jiří Šolc ve své knize *Červenokostecko – Zlatý věk města 1890-1945*.³⁴ Psalo se o ní i v novinách. Slavnosti položení základního kamene na stavbu nového divadla v srpnu 1924 věnoval rubriku časopis *Světozor*.³⁵ Tyto materiály jsou uloženy v archivu Divadla J. K. Tyla. O stejné události psaly i *Náchodské listy*.³⁶ Disponuje jimi Státní okresní archiv Náchod. Zde jsem získal k bádání i noviny *Podkrkonošské rozhledy*,³⁷ které měly své rubriky rozděleny podle měst svého podkrkonošského regionu. Pod Červeným Kostelcem jsem našel článek o otevření divadla v říjnu 1925 a celém slavnostním programu toho dne. Těmto významným událostem však předcházela dlouholetá aktivní činnost ochotnického divadelního spolku. Značné množství informací mi poskytl *Almanach 140 let ochotnického divadla v Červeném Kostelci a 80 let Divadla J. K. Tyla v Červeném Kostelci*.³⁸ Autorem je tamní ochotník Ladislav Lelek. Potřebná data jsem dohledal i v archivu samotného divadla, kam mi byl umožněn přístup.

³¹ TOMM, Ladislav. *150 let ochotnického divadla v Úpici*. Úpice: Kulturní klub ROH, 1973. 83 s.

³² HUSÁKOVÁ, Věra. *O její práci*. Úpice: Hromada, 1991. 133 s.

³³ Divadlo A. Jiráka Úpice. *Úpické ochotnické divadlo 1974-2003*. 1. vyd. Úpice: Ofset 2004.

³⁴ ŠOLC, Jiří. *Červenokostecko: Zlatý věk města 1890-1945*. 1. vyd. Červený Kostelec: Nakladatelství Pavel Mervart, 2004. 270 s. ISBN 80-86818-03-9.

³⁵ Nové divadlo v Červeném Kostelci. *Světozor*. 1924, **25**(2), 52.

³⁶ ZACHOVAL, František Karel. Nové městské divadlo v Červeném Kostelci. *Náchodské listy*. 15. 9. 1924, **21**(19), 3.

³⁷ *Podkrkonošské rozhledy*. 13. 9. 1922, **12**(25), 6.

³⁸ LELEK, Ladislav. *140 let ochotnického divadla v Červeném Kostelci: 80 let divadla J. K. Tyla v Červeném Kostelci*. Červený Kostelec: 2005.

Nalezl jsem zde informace o výstavbě místního divadla. V knihovně Okresního archivu Náchod mi zapůjčili knihu Vojty Šteina Táborského *Příspěvky k dějinám divadelního ochotnictva československého*.³⁹ Rovněž mi poskytla potřebné poznatky, a to především o událostech z období výstavby divadla; podobně jako *Česká divadelní architektura* Jiřího Hilmery.⁴⁰

Velice známým městem divadelní tradice v podkrkonošské oblasti je Hronov. Proslul coby rodiště spisovatele Aloise Jiráska a na jeho počest založeným festivalem Jiráskův Hronov. Veškeré potřebné vědomosti o místní divadelní historii a o festivalu Jiráskův Hronov mi poskytly regionální brožury *55 Jiráskových Hronovů*⁴¹, *150 let Aloise Jiráska, Divadelní tradice Hronova*⁴² a *170 let ochotnického divadla v Hronově*⁴³ Ladislava Hladkého.

V brožuře *Od Kladského pomezí*⁴⁴ mne zaujaly informace o vzájemné spolupráci mezi Rtyní v Podkrkonoší a Malými Svatoňovicemi, proto jsem ji ve své práci neopomenul. Ve funkci jednatele zde působil Josef Svoboda, který pak mnoho let pracoval v malosvatoňovickém spolku. Tyto dvě jednoty si vypomáhaly i materiálně.

Jak jsem zjistil telefonickým dotazem na Městském úřadě ve Rtyni v Podkrkonoší, v současnosti zde žádný ochotnický soubor nepůsobí.⁴⁵

V Havlovicích vznikl divadelní spolek, v porovnání s výše jmenovanými městy, o něco později, avšak po první světové válce patřil k největším divadelním spolkům na Úpicku. Archiv Jiřího Orsáka disponuje údaji o blízké spolupráci s malosvatoňovickými, proto ho také ve své práci zmiňuji. Údaje jsem čerpal z brožury *Havlovice a čas*⁴⁶ a ze zcela nové publikace Zdeňka Honzery *Havlovice krok za krokem*⁴⁷. Knihy jsou shrnutím historie i současnosti obce, spíše zaměřeny na turistické zajímavosti. Krátce se však věnují i tématu kulturního občanského života a popisují především tradici místního ochotnického divadla, čímž mi poskytly údaje do mé diplomové práce.

Kapitola 4 hovoří o členství malosvatoňovického divadelního spolku v ÚMDOČ a Jiráskově okrsku. Na počátku 20. století tyto dvě organizace pozitivně ovlivnily činnost místních družin. Kromě Jindřicha Maryana Vlčka se zde hojně vyskytuje jméno Maxe

³⁹ ŠTEIN-TÁBORSKÝ, Vojta. *Příspěvky k dějinám divadelního ochotnictva československého*. Praha: Ústřední Matice divadelního ochotnictva československého, 1931. 372 s.

⁴⁰ HILMERA, Jiří. *Česká divadelní architektura*. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav, 1999. 319 s. ISBN 8070080876.

⁴¹ *55 Jiráskových Hronovů*. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost: ve spolupráci s Měst. NV v Hronově, 1986. 102 s.

⁴² *150 let Aloise Jiráska: divadelní tradice Hronova*. Hronov: Občanské sdružení Kruh, 2001. 16 s. ISBN 80-238-8211-2.

⁴³ HLADKÝ, Ladislav. *170 let ochotnického divadla v Hronově: 1826-1996*. Náchod: Okresní muzeum, Hronov: Hronovské kulturní středisko, 1996. 16 s.

⁴⁴ MICHL, Karel. *Od Kladského pomezí: vlastivědný sborník pro okresy Náchod a Nové Město nad Metují*. Náchod: Družstvo Jiráskův kraj, 1939. 24 s. ISSN 1801-2531.

⁴⁵ Údaj zjištěn telefonickým dotazem dne 3. 4. 2017 k Městskému úřadu Rtyně v Podkrkonoší.

⁴⁶ REJL, Roman. *Havlovice a čas*. 1. vyd. Trutnov: Altair, 2001. 88 s.

⁴⁷ HONZERA, Zdeněk. *Havlovice krok za krokem*. 1. vyd. Jilemnice: Gentiana, 2016. 170 s. ISBN 978-80-86527-43-7.

Lederera. Zmiňuji jeho příspěvky v měsíčníku *Naše menšiny*, které poskytovaly rady a návody pro spolkovou činnost, taktéž i malosvatoňovickou. Popisuji termíny, místa a programy okrskových schůzí, a to až do zániku ÚMDOČ.

Práce ve svém závěru obsahuje shrnutí, seznam použitých zdrojů, obrazovou přílohu, přílohu plakátů a přílohu některých důležitých listin malosvatoňovického divadelního spolku. Dochované archivní složky disponují i uváděnými hrami. Do přílohy jsem zpracoval jejich chronologický soupis.

1. Historie obce Malé Svatoňovice

V průběhu historie se věhlasnými místy mohou stát i mnohé malé obce. Ať už pro přitažlivou malebnost krajiny, výskytem a těžbou nerostných surovin, místem, kde se udály zázraky uzdravení pramenitou vodou, nebo rodištěm známé osobnosti. Malé Svatoňovice jsou obcí, která je známá ze všech těchto důvodů.⁴⁸ Nachází se v severovýchodních Čechách v Královéhradeckém kraji v Podkrkonoší pod Jestřebími horami. Samotná ves leží mezi vrchy Kyselá hora a Klůček. Geologické poměry jsou zajímavé, neboť právě v oblasti obce se kříží několik pánví a zón. Území je seismicky poměrně aktivní. Svatoňovické vrstvy obsahují černouhelné sloje. Je to oblast, kde je možno nalézt zkamenělé stromy, tzv. araukarity.⁴⁹

Malé Svatoňovice jsou ve svém regionu označovány názvem Studánka. Stalo se tak díky prameni léčivé vody, který sem přiváděl poutníky již v dávných dobách. Jestřebí hory jsou protkané značným počtem pramenů, ale tento je výjimečný svými blahodárnými účinky.⁵⁰ V místě vývěru byla postavena kaple a později kostel zasvěcený Panně Marii Sedmiradostné. V roce 1736 byly v blízkosti pramene vybudovány vodoléčebné lázně. Dřevěná stavba hostince byla přestavěna na kamennou a spojena s traktem lázní. Tím vzniklo svatoňovické čtvercové náměstí. Kamenná hospoda se pyšní číslem popisným 1, což dostatečně stvrzuje její stáří.⁵¹

Na přelomu 18. a 19. století obec začala žít čilejším lázeňským životem. Náměstí se zaplnilo stánky obchodníků, v parku vyhrávala v neděli hornická kapela a pohostinství nabízela posezení k občerstvení.⁵² Konaly se tu trhy a církev pořádala slavné pouti.⁵³

V horním rohu náměstí nad studánkou, kde vyvěrá pramen, stojí kaplička. Osmiboká klasicistní kaple je ze tří stran otevřena vysokými oblouky, opatřenými ozdobnými mřížemi. Pod prostředním obloukem vytéká voda. Symbolika kaple Madony s Dítětem a třešňovým stromem na pozadí je na zadní straně vyvedena mozaikou z keramických cihel. Zdroj pitné vody vytéká do velké lastury sedmi proudy. Ve špicí kaple se tyčí jeden metr vysoký zlacený kříž.⁵⁴

Na počátku 19. století tu začal ordinovat i lázeňský lékař. Od roku 1852 se Malé Svatoňovice staly střediskem důlní činnosti v regionu. Byl zde zřízen důlní úřad. V tomto roce se v obci také začalo hrát ochotnické divadlo. Návštěva divadelních představení se stala

⁴⁸ BERGMANN, pozn. 25, s. 9.

⁴⁹ LOKVENC, pozn. 26, s. 10.

⁵⁰ BERGMANN, pozn. 25, s. 19.

⁵¹ Tamtéž, s. 35.

⁵² Tamtéž, s. 21.

⁵³ Tamtéž, s. 5.

⁵⁴ Tamtéž, s. 20.

žádanou a pravidelnou zábavou lázeňských hostů. Tato kratochvíle smysluplně naplňovala jejich volný podvečerní čas.⁵⁵ S rozvojem hornictví a vyhledávanými ozdravnými pobyty souvisel rozvoj Malých Svatoňovic, ze kterých se tak stala prosperující obec s čilým obchodním i společenským životem.⁵⁶

V roce 1882 bylo přiděleno místo lázeňského lékaře MUDr. Antonínu Čapkovi, otci spisovatele Karla Čapka.⁵⁷ Do roku 1890 žili v Malých Svatoňovicích.⁵⁸ 9. ledna 1890 se zde narodil nejmladší syn Čapkových Karel, a to v domě, kde dříve bydlel kaplan Josef Regner-Havlovický. Karla pokřtili o několik dní později v Úpici.⁵⁹ Svoji vlastní tvorbu zahájil již před první světovou válkou, a to spolu se svým bratrem Josefem. Promítlo se do ní Karlovo filozofické vzdělání. Jeho romány se zabývaly prožitky lidí. Rozdílně pojal utopická díla ovlivněná vědeckotechnickou revolucí. V celé jeho tvorbě je patrna bohatá slovní zásoba a květnatá čeština. Mnoho jeho děl se rozepsalo jako divadelních.⁶⁰ Sám se divadelníkem ale nikdy necítil. Původně nezamýšlel být ani dramatickým autorem. První povídkou v dramatické formě se stala komedie *Loupežník* z roku 1911. Na základě toho Jaroslav Kvapil přemluvil Karla Čapka, aby nastoupil jako dramatik do Vinohradského divadla.⁶¹ „*Divadlo je dům iluzí, a to nejen pro diváky; autor žije v iluzi, že hra je to, co on napsal; herci věří, že hra je to, co oni hrají; a režisér má za to, že hra je to, co on dal dohromady*“.⁶² Postavy jeho dramatických děl se ztotožňovaly se životní skutečností a s politickou, hospodářskou, filozofickou i etickou problematikou soudobého světa. Mistrně v nich uplatnil výborný smysl pro jazyk.⁶³ Ve třicátých letech správně vytušil vzrůstající nebezpečí katastrofy civilizace a oprávněně se obával o osud lidstva. Toho nejhoršího se ale svatoňovický rodák nedožil. Zemřel náhle, na následky těžké chřipky a zánětu ledvin, v roce 1938.⁶⁴

Po roce 1918 byla čeština zavedena jako úřední jazyk ve Svatoňovické báňské společnosti. V popředí společenského i ekonomického zájmu se objevila významná osobnost meziválečného života na Svatoňovicu - Jindřich Maryan Vlček.⁶⁵

Rozvoj obce, proslulost lázní, vzkvétající divadelní aktivitu i bohatou obchodní činnost přerušil požár v roce 1930. Nejprve vyhořela část obce a na konci roku ještě lázně a část kamenné hospody. Divadelní sál utrpěl menší škody než zbytek budovy.⁶⁶

⁵⁵ Tamtéž, s. 15.

⁵⁶ VAŠÍČEK, WOLF, pozn. 27, s. 61.

⁵⁷ LOKVENC, pozn. 26, s. 20.

⁵⁸ ŠULCOVÁ, pozn. 28, s. 16.

⁵⁹ Tamtéž, s. 29.

⁶⁰ ŠULCOVÁ, pozn. 29, s. 330.

⁶¹ ČAPEK, pozn. 30, s. 83.

⁶² Tamtéž, s. 69.

⁶³ Tamtéž, s. 129.

⁶⁴ Tamtéž, s. 130.

⁶⁵ BERGMANN, pozn. 25, s. 16.

S blížící se hrozbou druhé světové války se na Jestřebích horách buďovalo opevnění na obranu hranic. Dnem 10. října 1938, zábořem Sudet a vznikem demarkační linie, se obec stala pohraniční, souseďící s Velkoněmeckou říší. 9. května 1945 osvobodila Malé Svatoňovice Rudá armáda příchodem přes Jestřebí hory.⁶⁷

⁶⁶ Tamtéž, s. 17.

⁶⁷ Tamtéž.

2. Ochotnické divadlo v Malých Svatoňovicích

2. 1 Historie ochotnického spolku v Malých Svatoňovicích

Po vzoru sousedního města Úpice byla založena divadelní družina v Malých Svatoňovicích. Došlo k tomu v roce 1852. Sílicí německý tlak na Trutnovsku vedl zdejší obyvatelstvo k myšlenkám o ožívání českého jazyka. Tehdy ještě nebyly Malé Svatoňovice ani samostatnou obcí a počtem obyvatel odpovídaly spíše středně velké vesnici. Díky poutnímu místu, lázním a sídlící správě dolů se ale způsob života zdejších obyvatel blížil v mnoha ohledech spíše městskému. Tím byly vytvořeny vhodné podmínky pro vznik ochotnického souboru. Stal se velmi aktivním, přestože měl v počátcích pouze dvacet šest členů.⁶⁸ Malosvatoňovičtí divadelní nadšenci vedli své rozhovory o volných nedělích v místních hostincích. Účastnila se jich často i společnost z okolních vesnic, a hlavně z Úpice. Ve svatoňovické kapli působil při bohoslužbách záleský učitel Antonín Hrodek. O svátku Tří králů odříkával odpolední litanie u kapličky v nedalekých Petrovicích, kde se každoročně v uvedený den konala pouť. Roku 1852 mu zde vypomáhali občané ze Svatoňovic Emanuel Adamec a Josef Hašek. Na zpáteční cestě se zastavili v hostinci U Vihana a učitel Antonín Hrodek jim začal vypravovat o divadelnictví v Úpici. Působil tam coby zakládající člen spolu s Janem Zárubou. Antonín Hrodek zaujal své dva průvodce novými informacemi o úpickém ochotničení. Svým vyprávěním dal počáteční podnět k založení divadelní družiny v Malých Svatoňovicích. Nejen myšlenkami a plány, ale i manuální prací museli ochotníci vybudovat základy této činnosti. U sedláků vyprosili dřevo, sami porazili stromy a zpracovali je na trámy, ze kterých tesaři zhotovili jeviště. Od roku 1852 se tak v Malých Svatoňovicích začalo hrát ochotnické divadlo. Žádost o povolení k provozování her odeslali k pražskému místodržitelství 1. února 1852, ale odpověď nepřišla. Nadšení ochotníci toho nedbali a na povolení nečekali. 14. března uvedli jako první svoji hru *Štěpánkova Čecha a Němce*. Později však byli nemile překvapení, protože o Velikonocích obdrželi od místodržitelství místo povolení zákaz k provozování divadelních aktivit.⁶⁹

V šedesátých letech 19. století přicházeli do divadelních spolků mezi měšťany také dělníci a tovaryši.⁷⁰ V Malých Svatoňovicích působili v průběhu celého sledovaného období v divadelním spolku zástupci různých profesí; starosta, učitel a poštovní úředník. Nejpočetnější část spolkové divadelní základny však tvořili zástupci mnoha řemesel – kožešník, pekař, zedník, švec, hostinský, obchodník, horník a tovární dělník. Členstvo

⁶⁸ KAFKA, pozn. 21, s. 169.

⁶⁹ Archiv, pozn. 1, složka 1852-1880.

⁷⁰ ČERNÝ, pozn. 19, s. 451.

doplňoval statkář a rolník. V této době se ochotnickému herectví věnovaly i ženy, a to na zcela rovnocenných pozicích jako muži. Účastnily se schůzí i valných hromad, spravovaly skromnou divadelní šatnu, připravovaly spolkové výlety, večírky a různé zábavní podniky. Platilo to i pro spolkové členky v Malých Svatoňovicích. Nikdy však ženská jména nefigurovala, jak archiv potvrzuje, v žádné svěřené funkci a spolky reprezentovali, coby zvolení funkcionáři, vždy muži. Na prezenčních spolkových listinách se obvykle k ženským jménům přiřazovaly dovětky – žena rolníka, poštovního úředníka, pana řídícího, či dcera důlního úředníka.⁷¹ Ženy se nesměly v tomto období stát členkami žádných politických organizací. Ovšem v ochotnickém divadle se jejich působení stalo již běžnou záležitostí.⁷²

Prusko-rakouská válka v roce 1866 však zasáhla i tuto obec.⁷³ Přerušila nejen poklidný život občanů, ale zastavila také rozvíjející se místní divadelnictví. Jeviště bylo složeno a uschováno na půdě Panského hostince.⁷⁴ Přerušeni divadelní činnosti trvalo do roku 1874. Tehdy se sešla nová skupina nadšených občanů, která se zasadila o obnovení spolku. V jeho čele stáli kožešník Ferdinand Kafka, pekař Augustin Kafka, obchodník Antonín Tauchmann a hostinský Jan Nývlt. Nejaktivnějším členem této družiny byl učitel Josef Svoboda, kterého do Malých Svatoňovic přeložili ze Rtyně v Podkrkonoší a přinesl s sebou i velké nadšení pro divadelnictví. Svatoňovičtí občané ho požádali o pomoc při obnovování činnosti a mladý učitel se stal, spolu s Ferdinandem Kafkou a jeho bratrem Augustinem, důležitým činovníkem v místním spolku. V této době již v ochotnických divadlech přestávali působit duchovní a zrušil se zákaz aktivní divadelní činnosti pro učitele.⁷⁵ Poprvé v roce 1875 se v Malých Svatoňovicích hrálo v únoru. Ve stejné době spolek vyhotovil divadelní Stanovy spolku. Listina se skládala z 21 bodů. 2. března 1875 se konala výborová schůze. Nový výbor tvořili funkcionáři: ředitel – Josef Svoboda, jednatel – Ferdinand Kafka, pokladník – Josef Vihan, režisér – Josef Buršík, domácí správce – Augustin Kafka.⁷⁶

V roce 1881 měl ochotnický divadelní spolek dvacet členů. Pravidelně, většinou dvakrát do roka, se konala valná hromada.

V těchto letech ochotníci často věnovali výtěžky z představení na dobročinné účely; na české školství⁷⁷, v Malých Svatoňovicích pak i na zaopatření sirotků⁷⁸.

⁷¹ Archiv, pozn. 1, složka 1852-1880.

⁷² ČERNÝ, pozn. 19, s. 454.

⁷³ KOPECKÁ, KOPECKÝ, pozn. 23, s. 33.

⁷⁴ Archiv, pozn. 1, složka 1852-1880.

⁷⁵ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 59.

⁷⁶ Archiv, pozn. 1, složka 1852-1880.

⁷⁷ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 59.

⁷⁸ Archiv, pozn. 1, složka 1881-1890.

V posledním dvacetiletí 19. století zůstávali malosvatoňovičtí ochotníci při výběru her věrni především tvorbě Václava Klimenta Klicpery a Josefa Kajetána Tyla. Na jaře roku 1882 byl valnou hromadou jmenován nový výbor: ředitel – Augustin Kafka, jednatel – Josef Pavel, režisér – Josef Nývlt, domácí správce – Jan Nývlt.⁷⁹ Na výborové spolkové schůzi dne 4. dubna 1883 byla jednatelem spolku Josefu Pavlovi svěřena „Divadelní kniha“ se žádostí, aby do ní zapisoval veškeré události, které se týkaly místní divadelní činnosti, a při výročních schůzích z ní své poznámky četl přítomným. O svědomité výdajové záznamy se staral Josef Vihan. Seznamoval své spolučleny se zapsanými údaji o finančním hospodaření.⁸⁰

Na základě výše uvedených vyhledaných archivních údajů usuzuji, že již v této době, ke konci 19. století, se jednalo o ochotnický spolek ansámblového typu. Měl pevný počet funkcionářů, stanoven personální výbor, pevnou hierarchickou strukturu, která umožňovala pravidelnou činnost.

Na přelomu 19. a 20. století v Malých Svatoňovicích nezažala v divadelní aktivitě ani školní mládež. Pod vedením příznivce divadla a člena místního spolku, učitele Josefa Svobody, děti nacvičily představení *Krakonoš* Jana Karla Hraše, které se v roce 1886 nejméně třikrát uvádělo v prostorách školy. Jednalo se o pohádku o proslulé spravedlnosti pána Krkonoše.⁸¹

4. ledna 1888 svolal výbor jednoty divadelních ochotníků mimořádnou valnou hromadu. Hlavním a jediným bodem této schůze byla jakási personální inventura. V pozvánce stálo, že je zapotřebí aktualizovat členstvo. Někteří členové, ač stále evidovaní, se již velmi dlouho nedostavovali ani na schůze, ani se nijak nezajímali o místní divadelní dění. Funkcionáři k tomuto zasedání proto vyhotovili zvláštní Prezenční listinu. Sestávala ze tří kolonek. Do první náležely podpisy stále aktivních členů. Ti, kteří již delší dobu aktivní nebyli, avšak přesto i nadále chtěli zůstat členy, se měli podepsat do druhé kolonky. Do třetí patřili ti, kteří chtěli tímto úkonem potvrdit svůj odchod ze spolku. Tak mělo být ozřejmáno, kdo má, či nemá zájem o členství v divadelním spolku. Poté by se aktualizoval seznam členstva. Listina ale očekávaný výsledek nepřinesla. Do třetí kolonky se nikdo nezapsal.⁸²

V prvním desetiletí nového století vedl ochotnický divadelní spolek v Malých Svatoňovicích ředitel Augustus Baudiss. Funkci jednatele zastával Karel Adamec. Blížilo se šedesáté výročí založení spolku. Divadelníci připravovali slavnost k jeho připomenutí. Dopisem z 12. května 1911 svolávali za tímto účelem schůzi a vybízeli k hojně účasti veškeré

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Státní okresní archiv Trutnov, pozn. 8, s. 38.

⁸² Archiv, pozn. 1, složka 1881-1890.

členstvo. Bohužel rok 1912 nezačal, v ohledu na aktivitu spolku, nijak slibně. Své funkce se zřekli ředitel, režisér a ze spolku zcela vystoupil domácí správce. Zdálo se, že svatoňovický spolek spěje ke svému konci. S touto obavou svolali pokladník a jednatel mimořádnou valnou hromadu na 15. února. Hojnou účastí se rozpad spolku zažehnal.

Významnou společenskou událostí se stalo v květnu roku 1912 darování čestného členství zasloužilým zakladatelům a obrozujícím činitelům spolku z roku 1874 u příležitosti oslav šedesátiletého výročí založení. Vyznamenání byli: Josef Buršík, Ferdinand Kafka, Josef Nývlt, Antonín Thera a Josef Svoboda. Úspěšným kusem tohoto roku se stalo uvedení Schönthanovy operety *Únos Sabineek*. Podkrkonošské publikum hojně navštěvovalo a vždy vítalo tento žánr.⁸³ Důvodem zájmu o operety byla tradiční česká hudebnost.⁸⁴

Na valné hromadě spolku dne 19. ledna 1913 si divadelníci domluvili uspořádání sousedské zábavy s vepřovými hody. Konala se 26. ledna 1913 v hostinci U Hašků.⁸⁵ Program nejrůznějších zábav, veselých vystoupení a aktovek se stal poměrně častým kulturním počinem ochotnických jednot.⁸⁶

Ne vždy byla atmosféra ve spolku bezproblémová. Čas od času se objevovaly sváry mezi herci, občas pak mezi režiséry. Stávalo se, že někdo ze spolku vystoupil či složil funkci. Stalo se tak i 31. března 1921, kdy po osobních sporech rezignoval režisér Karel Adamec a vystoupil činovník Augustus Baudiss.⁸⁷

V pátek 6. ledna 1922 se konala valná hromada. V programu měla, kromě dalších bodů, přijímání nových členů do spolku. Tento rok byl sedmdesátým jubilejním od svého založení a začala se připravovat významná akce – I. Herecké závody. Na závěr této soutěže si místní spolek naplánoval zařadit již tradiční uvedení Štěpánkova *Čecha a Němce*; opět v roli Němce Jirky figurovalo jméno Adamec, ale již Karel. Byl to vnuk Emanuela Adamce, jednoho ze zakládajících činitelů místního divadelního spolku v roce 1852.⁸⁸

V březnu roku 1925 požádali malosvatoňovičtí ochotníci spisovatele Karla Čapka o svolení, zda by mohli spolek nazvat jeho jménem. Již s půlročním předstihem měli ochotníci zpracovány Stanovy, které s jeho souhlasem mohly vejít v okamžitou platnost. Zároveň rodáka a autora hry *Loupežník* pozvali na toto představení. Konalo se 21. června 1925 s Olgou Scheinpflugovou v roli Mimi. Karel Čapek do Malých Svatoňovic přijel.⁸⁹

⁸³ Tamtéž, složka 1901-1920.

⁸⁴ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 67.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 61.

⁸⁷ Archiv, pozn. 1, složka 1921.

⁸⁸ Tamtéž, složka 1922.

⁸⁹ Tamtéž, složka 1925.

K 1. březnu roku 1930 vstoupila v platnost trhová smlouva o nákupu nemovitosti Panského hostince v Malých Svatoňovicích od prince Bedřicha Schaumburg-Lipe. Dům od té doby nese název Čapkův. Cena byla stanovena na 250 000 Kč a novým majitelem se stal Divadelní spolek Karel Čapek. Nákupem získal i letní jeviště v parku, který byl součástí získané nemovitosti.⁹⁰

Za důležitý kulturní i finanční podnik v Čapkově domě lze považovat provozování biografu. Na schůzi 11. března 1930 byli zvoleni první činovníci a oficiálně se usnesli, že biograf ponese název Bio Studánka. První zahajovací představení se promítalo 9. července 1930, a to film *Varhaník u sv. Víta*.

K velké tragédii došlo navečer kolem půl šesté 20. prosince 1930, kdy celý objekt zachvátil požár.⁹¹ Trakt divadla a hostince se sice zachoval, ale lázně zcela vyhořely. Obnova nemovitosti byla pro spolek nemyslitelná, a proto lázeňskou a hotelovou část nabídl k odkoupení Obecnímu úřadu Malé Svatoňovice za cenu 110 000 Kč. Prodej se uskutečnil v říjnu roku 1931. Divadelní činnost živel sice ochromil, ale biograf se podařilo udržet v provozu. První schůze po této tragické události se konala 28. února 1931. Sešel se výbor ve složení: Karel Adamec, Jindřich Maryan Vlček, František Petráš, Radoslav Mach a Josef Kašpar.⁹²

23. ledna 1932 se konala slavnostní valná hromada. Nastal čas jubilejního roku, a to již osmdesátého, od založení spolku. Uvedli Štěpánková *Čecha a Němce* a hru zařadili do repertoáru i svých zájezdních vystoupení. Hostovali s ní ještě v dubnu v Červeném Kostelci a ve Rtyni v Podkrkonoší. Oslava osmdesátého výročí od založení spolku byla důstojná, a o to důležitější, že spolek prošel těžkým obdobím po požáru budovy. V tomto jubilejním roce pak uvedli nejméně šest dalších her několika autorů.⁹³

Dne 31. května 1933 zaznamenal spolek výraznou personální ztrátu. Vystoupil z něho dlouholetý člen, funkcionář, režisér a herec Josef Kašpar i s manželkou. Archiv neuvádí důvod jejich rozhodnutí. Naštěstí si tento krok po roce rozmysleli a vrátili se zpět.⁹⁴

Na začátku druhé světové války čítala spolková základna k padesáti ochotníkům a měla tak nejpočetnější členstvo za celou svoji historii. Malosvatoňovičtí nastudovali Kvapilova *Oblaka*. Hru ale nestihli do naplánovaného termínu 20. září 1941 řádně připravit, a proto požádali Vládní policejní úřad v Náchodě, pod který administrativně za druhé světové

⁹⁰ Státní okresní archiv Trutnov, pozn. 9, s. nečitelná.

⁹¹ Státní okresní archiv Trutnov, pozn. 8, s. 266.

⁹² Archiv, pozn. 1, složka 1931.

⁹³ Tamtéž, složka 1932.

⁹⁴ Tamtéž, složka 1933.

války náleželi, o odklad na 11. října 1941. Zároveň pracovali na další hře Jaroslava Kvapila *Princezna Pampeliška*.⁹⁵

První valná hromada spolku v roce 1942 se konala 1. února a do spolkových řad přijala nové členy: Karla Kubečka, Josefa Kořínka, Josefa Kaněru ml., Theodora Lokvence ml. a Milana Malého. Výbor tvořili funkcionáři: ředitel – Karel Adamec, jeho zástupce – Stanislav Šidlák, pokladník – Alois Volhejn, vrchní režisér – Josef Kašpar, jednatel – Jiří Holub, domácí správce – Josef Bittner.

K připomenutí devadesátého výročí založení spolku se místní divadelníci rozhodli uspořádat II. Herecké soutěže. Naplánovány byly na jaro 1942. Archiv nedisponuje údajem o tom, že by v rámci této akce malosvatoňovický spolek opět uvedl Štěpánkova *Čecha a Němce*. Tradice uvádění této hry tak byla nejspíše přerušena.⁹⁶

Začátkem roku 1943 ukončil ve spolku svoji aktivní činnost Albert Špelda. Od roku 1898 působil ve funkci maskéra neboli divadelního vlásenkáře, tedy celých 45 let.⁹⁷

Výborové schůze následujícího půlroku 1944 se konaly 25. ledna, 21. března, 4. dubna, 2. května, 4. a 6. června. Členy spolkového výboru v tomto období se stali: ředitel – Karel Adamec, jednatel – Jiří Holub, pokladník – Josef Krása, domácí správce – Josef Bittner a režisér – Josef Kašpar. Rychle po sobě jdoucí výborové schůze iniciovalo velice špatné ovzduší uvnitř spolku. Situace byla kritická, jako nikdy předtím. Místní divadelnictví zkalilo množství pomluv, svárů, osočování a nezdravého konkurování. Postupně ze spolku začali vystupovat nejvýznamnější činovníci. 9. března 1944 zaslal dopis Miroslav Kafka. Jeho výtky směřovaly především k faktu, že na místo rovnocenného režiséra představitelé spolku přijali člověka, který pro tuto práci neměl žádné předpoklady. Jméno toho, o kom se psalo, nebylo uvedeno. Lze předpokládat, že se s největší pravděpodobností jednalo o dosazeného člověka, který měl za úkol dohlížet na spolkovou činnost tohoto divadelního spolku v protektorátní době. Někteří členové se s těmito okolnostmi nedokázali smířit a nenalezli jiný způsob vyjádření svého nesouhlasu než ukončením svého působení ve spolku. Miroslav Kafka dále zmiňuje velkou vážnost svého rozhodnutí s ohledem na rodovou divadelní tradici rodiny Kafků. 13. dubna ho následoval Stanislav Šidlák. Po osobním sporu, nejspíše se stejným člověkem ve shodné době, i on vystoupil z Divadelního spolku Karel Čapek. Jednota utrpěla citelnou ztrátu, neboť jak mu v odpovědi píše ředitel Karel Adamec, nejen že byl vynikajícím hercem, ale zajišťoval veškerý hudební doprovod, secvičoval zpěvohry, sám zkomponoval několik nápěvů uváděných při divadelních vystoupeních. Stanislav Šidlák působil jako místní

⁹⁵ Tamtéž, složka 1939-1942.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Tamtéž, složka 1943.

zkušený kapelník mnoho let coby opěrný bod všech těchto produkcí v Malých Svatoňovicích. Přemluvit ho k setrvání se však minulo účinkem, jen nabídl pro příští spolupráci možnost hudebního doprovodu, nikoli však hereckého spolkového působení. Dalším, kdo odešel, byl režisér Josef Kašpar, který k tomuto postupu přikročil již podruhé. Ve svém dopise, adresovaném celému spolku, hovořil o dlouhotrvajících problémech, které se vytvářely v jeho středu. Zmínil to, že již dlouho žádal o uspořádání a uklidnění vnitřních poměrů, ale to se stále nedělo. I když se únorová valná hromada sešla ve velmi početné účasti, problémy nevyřešila. Přinesla mylný dojem o spolkové pospolitosti, avšak byla spíše jen zvědavostí značného počtu členů, kam se bude dění ubírat. Největší kritika se snesla právě na Josefa Kašpara. Nikdo se jeho zásluh nezastal a v podstatě ho spolek zbavil veškeré důvěry a autority. Jeho dlouholetá obětavá práce pro spolek byla zneuznána. Proto v červnu roku 1944 situaci řešil ukončením své činnosti.⁹⁸

V roce 1944 se přes veškeré problémy přijímali další členové: Luboš Ulman, Jožka Ulmanová, Boža Teichmanová, Jarča Víšová, Václav Prouza, Karel Maixner, Milan Kincl, Marie Jehličková, Karel Frinta a Milena Frintová. Členové spolku byli pro případ úrazu při divadelních představeních pojištěni, a to smlouvou č. 27 u Vzájemné pojišťovny v Praze na Příkopech. Ze smlouvy je patrné, že k 12. dubnu 1944 měl spolek zaregistrovaných třicet členů: Karel Adamec, Miloslav Beneš, Václav Beneš, Věra Faltusová, Karel Frinta, Ludvika Hanušová, Jiří Holub, Milena Kafková, Ludvík Kafka, Josef Kašpar, Josef Krása, Karel Kubeček, Eduard Kulda, Lída Kuldová, Marie Kuldová, Radoslav Mach, Augustin Nývlt, Hanuš Rádl, Božena Rádlová, Věra Smutná, Mirko Šorm, Rubín Špetla, Jarmila Zvěřinová, Milan Kincl, Božena Teichmanová. Pět jmen je již v archivu nečitelných.⁹⁹

Na přelomu měsíců únor a březen roku 1944 vzniklo v Malých Svatoňovicích Dramatické divadelní studio mladých při Divadelním spolku Karel Čapek. Jejich snahou bylo odlišit se od svých starších kolegů, aniž by usilovali o vytvoření nového spolku. Od 1. dubna 1944 vydávali pravidelně svůj Oběžník. Do svého čela zvolili Karla Adamce ml. – potomka Emanuela Adamce, jednoho ze zakladatelů svatoňovického ochotničení. V Dramatickém divadelním studiu mladých se sdružovalo kolem osmnácti lidí, kteří i v tak napjaté protektorátní době vydávali svůj vlastní časopis, hráli divadlo a přispívali ke společenskému životu v Malých Svatoňovicích. 8. a 9. prosince 1945 se v osvobozeném městě prezentovalo hrou Claude André Pugeta *Šťastný věk*. Pod režijním vedením Alberta

⁹⁸ Tamtéž, složka 1944.

⁹⁹ Tamtéž.

Beneše účinkovali: Jaroslav Prouza, Josef Kaněra, Jaroslav Kábrt, Milena Kafková, Lída Kuldová a Jarča Kuldová.¹⁰⁰

Několik týdnů před koncem války se konala 25. dubna 1945 valná hromada Divadelního spolku Karel Čapek s obvyklým programem.¹⁰¹

Vítězství oslavující představení je dochováno pouze ústní formou. Zřejmě se uskutečnilo v září roku 1945. S největší pravděpodobností se jednalo o představení *Matka Karla Čapka*.¹⁰² Dokument, uložený v archivu, který by tuto informaci potvrdil, jsem ale nenalezl. *Náchodské listy*, které se ze všech regionálních novin nejvíce věnovaly kulturnímu dění v Malých Svatoňovicích, zanikly v létě roku 1945, proto nebylo možné tuto informaci ověřit.

S příchodem osvoboditelů a porážkou nacismu se do Divadelního spolku Karel Čapek v Malých Svatoňovicích vrátila naděje na činnost dle svobodného výběru uváděných her, bez protekcí a cenzury. Brzy ale nastalo nové období, které přineslo i do svatoňovického ochotničení nové vlivy.

„Herci, kteří se vracejí na venkov, nepřijdou do takových poměrů, aby tu byla jejich umělecká práce podlamována, ať už nesociálními nebo společenskými rozdíly, které až doposud byly největší překážkou jejich práce. Nová organizace divadel na tyto neblahé skutečnosti zvláště pamatovala, právě tak, jako je napříště znemožněno vykořisťování herců nesvědomitými divadelními řediteli, kteří provozovali divadlo v duchu soukromokapitalistického podnikání. Divadlo na našem venkově nebude již provozováno pod vlivem nezřízené reklamy všelijakých ředitelů, jimž byl dobrý každý hmusný krvák nebo odstrašující rytírna, jen když naplnili sál.“¹⁰³

2. 2 Dramaturgie

Po prostudování archivních pramenů usuzuji, že místní soubor uváděl především hry soudobých, většinou českých autorů. Malosvatoňovičtí ochotníci správně odhadli, že se jeho publiku budou líbit především veselohry, protože nebylo příliš umělecky náročné a chtělo se hlavně pobavit. Myslím si ale, že se v žádném případě místní divadelníci nezříkali snahy jednotlivé kusy podat v co nejvyšší umělecké kvalitě.

Zamýšleli realizaci výstavby nové divadelní budovy, což několik podkrkonošských spolků dokázalo. Ochotníci z Malých Svatoňovic v nich měli své vzory. Sice se jim

¹⁰⁰ Tamtéž, složka 1945.

¹⁰¹ ZACHOVAL, pozn. 36, Valná hromada u Studánky. *Náchodské listy*. 20. 4. 1945, 20(21), 4.

¹⁰² Ústní předání informace. Jiří Orsák 15. června 2017.

¹⁰³ Venkov v nové organizaci divadel. *Jiráskův kraj*. 30. 8. 1945, 16(15), 2.

vybudování vlastního divadla nepodařilo, ale jsem přesvědčen, díky zjištěným údajům do této diplomové práce, že jejich umělecké působení v Malých Svatoňovicích bylo úctyhodné.

Typickou dramaturgií podkrkonošské oblasti poloviny 19. století byly Štěpánkovy i Klicperovy veselohry a Tylovy hry. České ochotnické divadlo se hrálo ve více než 120 městech, městysech i několika vesnicích v Čechách. Neprosadilo se ale všude stejně. Jedna z nejmóraznějších aktivit je doložena právě v Podkrkonoší.¹⁰⁴ V Praze byla preferována klasika a Shakespearova díla.¹⁰⁵ Nový způsob vyhovoval stále sebevědomějšimu českému měšťanstvu,¹⁰⁶ ale místní publikum zůstávalo jaksi za tímto směrem. Stejně jako v mnohých dalších ochotnických jednotách se dramaturgie i v Malých Svatoňovicích od tohoto nastupujícího proudu lišila. Jisté z důvodu zabránění poněmčení této pomezí lokality i z důvodu pobavení publika.¹⁰⁷ Teritoriální problematika se příznačně odráží ve výběru hry Jana Nepomuka Štěpánka *Čech a Němec*. Dvojazyčné představení ve třech jednáních z roku 1816 komediálním způsobem vykreslovalo soužití Čechů a Němců.¹⁰⁸ Přesně popisovalo život v tehdejších Malých Svatoňovicích. Z jeviště zněla němčina, což bylo pro tuto dobu příznačné. Veselý příběh aktualizoval a zpodobnil společenské klima panující v obci. Postavy, které ztvárňovaly zástupce vyšší společenské třídy, hovořily německy. Představitelé obyčejných českých lidí však česky a vzájemně si všichni dohromady zcela dobře nerozuměli, z čehož pravděpodobně vznikaly komické situace při pátrání po odcizených mlynářových penězích. Štěpánkova *Čecha a Němce* malosvatoňovičtí pravidelně uváděli v desetiletých intervalech až do první třetiny 20. století.¹⁰⁹ Stejně tak i další Štěpánkovy veselohry, např. *Berounské koláče* a *Pivovar v Sojkově*, které spolek nastudoval jako první představení po přerušení činnosti v roce 1875. Podobně i z díla Václava Klimenta Klicpery vybírala malosvatoňovičká družina převážně veselohry – *První dobré jitro*, *Divotvorný klobouk*, *Každý něco pro vlast*, *Veselohra na mostě*, *Ptáčník*, *Potopa světa*.¹¹⁰ Trochu odlišný repertoár divadelní ochotníci v Malých Svatoňovicích zvolili ve výběru Tylových her. Morálka postav je patrná v často uváděných kusech, jako např. v hrách *Pražský flamendr*, *Paličova dcera*, *Chudý písničkář*, *Marjánka matka pluku* a *Fidlovačka*.¹¹¹ V šedesátých a sedmdesátých letech 19. století byli častými autory českých ochotnických scén František Ferdinand Šamberk

¹⁰⁴ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 45.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 57.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Archiv, pozn. 1, složka 1852-1880.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ Tamtéž, složka 1921-1950.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Tamtéž.

a Josef Štolba.¹¹² V Malých Svatoňovicích se tito dva autoři uvedli v povědomost divadelních nadšenců až v prvních dvaceti letech 20. století, kdy na domovské scéně uvedli Šamberkovy hry *Svatojánská pouť*, *Otec – K. H. Borovský* a *Kulatý svět*. Z dílny druhého zmiňovaného autora se pak hrály *Peníze*, *Mořská panna* a *Vodní družstvo*.

Venkovské publikum v Malých Svatoňovicích zřejmě nebylo příliš náročné a spíše preferovalo veseloherní představení. Jednalo se o kusy přístupné co nejširšímu okruhu zdejších obyvatel, kteří vítali každý kulturní podnik. Ochotníci do svého repertoáru občas zařadili i historické hry. Tato tematika se objevila i v hrách místních autorů, kteří zpracovávali regionální pověsti a autentické historické okamžiky. Většinou se tyto hry nepodařilo zařadit do repertoáru družin ve vzdálenějších oblastech.¹¹³ V Malých Svatoňovicích lze jako příklad autorské tvorby uvést hry Ferdinanda Kafky s náboženskou tematikou a mravním aspektem. Krátký divadelní výstup *Studánka v roce 2032* Josefa Kašpara se zaměřil na vizi budoucího života v obci. Opakem je sestavené pásmo, složené ze dvou částí, *Studánecké zrcadlo*, do kterého Josef Kašpar vybral několik rolí předešlých let.

První divadelní představení v Malých Svatoňovicích v roce 1852 *Čech a Němec* Jana Nepomuka Štěpánka režíroval Antonín Hrodek. Ve hře účinkovali místní divadelní nadšenci: Josef Baudyš, Josef Dytrych, Albína Dytrychová, Josef Hašek, František Falge, Emanuel Adamec, Adlhajda Adamcová, Karolína Adamcová a Edvard Dytrych. Rozepsanou hru jim v rámci blízké spolupráce zapůjčil úpický soubor.¹¹⁴ Představení se zdařilo a dočkalo se velmi pozitivních ohlasů. O největší úspěch v roli Němce Jirky se zasloužil Emanuel Adamec. Za ztvárněnou komickou úlohu byl několikrát vyvoláván na jeviště. Dočkal se pochval i od úředníků důlního úřadu.¹¹⁵ Za stejnou roli sklízel uznání na začátku nového století i jeho vnuk Karel Adamec. Psal se rok 1912. K této hře se téměř s desetiletou pravidelností stále vraceli.

K připomenutí osmdesátého výročí založení divadelní jednoty uvedli 27. března 1932 opět Štěpánkova *Čecha a Němce*. Jako čestní a významní hosté se divadelního představení zúčastnili předseda Jiráskova okrsku Max Lederer a Karel Hugo Hilar - ředitel Národního divadla v Praze. Představení zhodnotil takto: „Z účinkujících vynikal především Karel Adamec v úloze Němce Jirky, který mistrně a věrně podal typickou figuru horáckého Němce, jak v postavě i v dialektu. Rovněž Albert Špelda v židu Arona Bouchema podal bezvadný výkon vynikající nad ochotnický průměr. Ale i všichni ostatní účinkující byli vesměs velmi dobří.

¹¹² CÍSAŘ, pozn. 15, s. 60.

¹¹³ Tamtéž, s. 61.

¹¹⁴ Archiv, pozn. 1, složka 1852-1880.

¹¹⁵ Tamtéž.

*Rovněž komparsy byly přiléhavé a zdařilé, obzvláště staročestí muzikanti se starobylou muzikou byli znamenití.*¹¹⁶

Z této pozitivní reflexe lze vytvořit hypotézu, že zhodnocené představení se vymykalo obvyklé úrovni ochotnických souborů. Místní spolek zřejmě dosahoval výrazné kvality i přes značnou kvantitu uváděných představení.

Dalším mezníkem v místní činnosti byl rok 1875. Ochotníci nastudovali a uvedli veselohru *Pivovar v Sojkově* Jana Nepomuka Štěpánka. Hra vykreslovala venkovský život v malebné české krajině. Nadšené publikum odměnilo herce neutuchajícím potleskem vestoje. Pro divadelníky to jistě byl potřebný podnět ke vzkříšení svatoňovického ochotnického divadla. Tato veselohra měla zcela nečekaný úvod v podobě alegorického výstupu. Napsal ho učitel a člen obrozující skupiny Josef Svoboda. Se stoupající oponou diváci očekávali začátek veselého kusu, avšak nejprve začala předehra s názvem *Vzkříšení divadla*. Zadní plán vyplňovaly kulisy ztvárňující ruiny rozpadlého divadelního jeviště, uprostřed stála rakev a kolem, až k hraně jeviště, polehávali spící herci. Vtom se divadelní duch v rakvi – Ferdinand Kafka probouzel a vstává z ní, pohlédl na mrtvé divadlo a herce. Zděšen nad touto pohromou silným hlasem volal po oživení herců a celého divadla. Prosebný a motivující tón pomalu zemřelé probouzel. Opatrně vstávali, žasli nad zkázou a pak se z úst jedné z hereček ozval slib, že v budoucnu už nikdy nedopustí zánik malosvatoňovického divadla. Ke slibu se ostatní přidávali. S vyslovením závazku se opona zavřela.¹¹⁷

Domnívám se, že tento úvod jistě a zřetelně vystihl odhodlání protagonistů i náladu celé obce oživit a udržet své divadlo aktivní po vynuceném osmiletém přerušení.

Výraznou osobností malosvatoňovického divadelního ochotničení a představitelem lidové tvorby regionálních divadelních her se stal od roku 1874 Ferdinand Kafka. V roce 1883 byla na posvícenskou neděli v Malých Svatoňovicích uvedena jeho fraška pro šest herců (pekař Rohlík s manželkou a jejich pomocník, místní vdova, ponocný a hajný) *Osudný večer před parádou*. Frašku o dvou jednáních uvedli také v sousední vesnici Velké Svatoňovice. Velmi oblíbeným představením se v roce 1893 stala Kafkova *Modlitba u sochy Matky Boží*. Oba podzimní termíny se vyprodaly beze zbytku. Děj autor zasadil přímo do rodné obce, kde v té době probíhala výstavba Mariánského sadu nad kaplí s vyvěrající studánkou. Své dílo věnoval této aktuální události a tím celou akci podpořil a zviditelnil. Sám byl velkým příznivcem zvelebování obce a členem místního Okrašlovacího spolku.¹¹⁸

¹¹⁶ Tamtéž, složka 1932.

¹¹⁷ Archiv, pozn. 1, složka 1852-1880.

¹¹⁸ Tamtéž, složka 1881-1900.

Modlitba u sochy Matky Boží je svým dějem, který má tři části, zasazena do místního koloritu. Soustředila se na soužití a komunikaci obyvatel, kteří se mezi sebou morálně hodnotili a všímali si, více než svých, okolních mravních přestupků. Malou obec se stále se opakujícími událostmi a obvyklým zavedeným rytmem naruší v každém dějství příchod nečekaných hostů. Ústřední postavou první části je místní hostinská Markéta. Pozornost však v průběhu příběhu přejde na nemanželského syna místní dívky Terinky, Jaroslava. Jako každý rok s ní zašel k modlitbě u sochy Matky Boží za návrat svého otce. Pravděpodobně zde autor poukázal na náboženské vlivy tohoto místa v daném období. Ve třetím dějství se objevují další osoby – šlechtici spravující region, avšak na zapřenou, aby objektivně poznali zdejší atmosféru. Hraběcí pár ztvárnil velmi charakterní lidské vlastnosti. Svým příkladným chováním naučil vesnický lid k větší pokoře a laskavosti. Tím zřejmě autor zamýšlel do svého příběhu zapracovat možnost morální nápravy obyvatel zmíněné obce, potažmo ve skutečnosti změnu k lepšímu charakternímu chování obyvatele Malých Svatoňovic. Autor do hry vložil poetickou část. Opuštěné děti v ní děkují svým dobrodincům za péči a zajištění. Lze tu najít i dramatické úryvky, a to v části, kdy Jaroslavův otec po návratu do vsi líčil své těžké zranění hlavy. Podle mého názoru se jedná o jakousi dramatickou osvětu v autorově díle.

Buď pro velký úspěch *Modlitby u Matky Boží*, nebo jen z pocitu nevyčerpanosti tématu použil Kafka podobný příběh také ve hře *Učitelův syn*. Nelze si nepovšimnout, že nejkladnější hrdinky obou her byly hostinské. Zřejmě Ferdinanda Kafku k tomuto obsazení přiměl velmi dobrý vztah s jeho vlastní tchýní, která podělila po svém rodu hostinství a pracovala v něm celý život. Bohužel v průběhu hry jsou mnozí vesničtí obyvatelé popisováni coby liknaví, neteční, někdy zákešní lidé. Příběh popsal velmi špatné až kriminální události, kterých byli schopni obyvatelé malé podkrkonošské vesnice. Celkem se jim dařily, nebyť strachu z Boží spravedlnosti. Hra se ve svém závěru přece jen začala ubírat k mravní dějové nápravě. V kontrastu k těmto událostem autor do hry zakomponoval i pozitivní obrazy. Jednalo se o vzkvétající lásku dvou mladých vesnických párů. V díle se odráželo hierarchické rozvrstvení tehdejší společnosti, i když se občas objevil někdo, kdo z ní nebojácně vystoupil a na nešvary a provinění hlasitě upozornil. Takovou statečnou roli ztvárnila prostá služka Apolénka. Troufla si před Božím trestem varovat samotného starostu. Dramatický text zaměstnal z podstatné části mužské ochotnické zástupce. Herečkám vypsál jen čtyři role.¹¹⁹

Domnívám se, že stejně jako archivní informace naznačily sváry a občasnou nevlídnou atmosféru mezi spolkovými činiteli a občas i herci, Ferdinand Kafka se pokusil podobně neblahé pocity vnést do těchto dvou dramatických textů.

¹¹⁹ Tamtéž.

O dva roky později připravil Kafka pro místní spolek hru *Žháři*. Opět s regionální tematikou, která by pravděpodobně pražskou scénu neoslovila. Jednou z hlavních postav je bohatý venkovský sedlák. Řeší se zde i otázka dědictví gruntu, vystupují zde pláteník a další vesnické postavy. Vedle venkovského prostředí jsou v této činohře zmiňovány i okolní podkrkonošské tkalcovny.¹²⁰

Ferdinand Kafka se zapsal do historie malosvatoňovického spolku jako jeden z nejvýznamnějších lidových autorů a nejdéle pracujících tamních činitelů.¹²¹

Ve většině českých měst byla na přelomu 19. a 20. století upevňována hegemonie měšťanského obyvatelstva společenskými a kulturními akcemi. Docházelo také ke zlepšování ekonomické situace. Tím se úspěšně rozvíjelo i ochotnické divadlo.¹²² V jeho repertoáru pevně zakotvila realistická dramatika.¹²³ České obyvatelstvo naplňovalo národní sebevědomí, a proto se uváděla díla např. Jana Nepomuka Štěpánka a Josefa Kajetána Tyla. V souborech iniciativně pracovali vlivní a vzdělaní lidé – v Podkrkonoší textilní továrníci, v Malých Svatoňovicích pak důlní úředníci.¹²⁴

Ke konci první světové války se znovu obnovily projevy národní hrdosti. Ochotnická divadla uváděla Tylovu *Fidlovačku*.¹²⁵ Stejně tak i divadelní spolek v Malých Svatoňovicích.¹²⁶

Z uváděných her následujícího období lze vysledovat změnu dramaturgie od preferovaných frašek a převažujících veseloher.

První dvě desetiletí 20. století tedy přinesla do malosvatoňovického repertoáru, stejně jako do ostatních částí Čech, náměty české realistické dramatiky.¹²⁷ Po roce 1905 si do svého repertoáru začali ochotnické spolky vybírat velmi často Jiráskovu *Vojnarku*, Stroupežnického *Naše furianty* a *Václava Hrobčického z Hrobčic*.¹²⁸ Stejná divadelní praxe tou dobou probíhala i u „Studánky“. Uváděla se dramata Aloise Jiráska (v Malých Svatoňovicích - *Vojnarka*, *Kolébka*, *Skaláci*, *Lucerna*, *Otec*), Ladislava Stroupežnického (v Malých Svatoňovicích - *Václav Hrobčický z Hrobčic*, *Měsíček obchodník*) a Josefa Štolby (v Malých Svatoňovicích - *Staré hříchy*, *Vodní družstvo*, *Mořská panna*).¹²⁹ Od poloviny dvacátých let 20. století se začaly uvádět sociální hry s dělnickou tematikou. Tento trend platil zhruba deset

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Okresní státní archiv Trutnov, pozn. 9, s. nečitelná.

¹²² ČERNÝ, pozn. 19, s. 451.

¹²³ Tamtéž, s. 457.

¹²⁴ KAFKA, pozn. 21, s. 51.

¹²⁵ ČERNÝ, pozn. 19, s. 451.

¹²⁶ Archiv, pozn. 1, složka 1901-1920.

¹²⁷ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 85.

¹²⁸ ČERNÝ, pozn. 19, s. 457.

¹²⁹ Archiv, pozn. 1, složka 1901-1920, 1921, 1922.

let. Ovšem jak dokládám soupisem představení v příloze, opět se místní spolek s touto tematikou opozdil. Příkladem je Čapkova *První parta* uvedená na přelomu roků 1939/1940. Následující předlohy spolkům poskytovaly i profesionální levicové avantgardní scény, např. hry Osvobozeného divadla.¹³⁰ V roce 1929 nastudovali operu *V studni* Viléma Blodka - červenokosteleckého sbormistra. Libreto dodal Karel Sabina. Kromě uvedení na malosvatoňovické domovské scéně s ní hostovali i ve vedlejší obci Rtyni v Podkrkonoší.¹³¹ Místní publikum pokaždé uvítalo uvedení operet. Ve sledovaném období se operetnímu žánru dařilo. Sdružil pěvecké soubory s činoherními herci.¹³² Pěvecký sbor v Malých Svatoňovicích řídili Ing. František Žák nebo Stanislav Šidlák.

Velmi úspěšným představením v roce 1932 se stal *Pygmalion* Georga Bernarda Shawa. Hlavní roli Lízy Doolittlové v této veselohře ztvárnila Marie Petrášková. Věrohodně napodobila prostořekou rozpustilou pouliční prodavačku květin. Opakem k jejímu chování vyniklo uhlazené vystupování malosvatoňovického herce Karla Adamce v roli profesora Higginse a místního Radoslava Macha představujícího postavu plukovníka Pickeringa. Hra se zabývá veselými i vážnějšími otázkami lidského života, postavy představují zástupce rozdílných společenských vrstev.¹³³

V roce 1933 došlo k nastudování a uvedení těchto her: Gabriely Preissové *Jaro v Podzámčí*, Rajske *Děvče od Čerchova* a *Její Veličenstvo láska*, Jiřího Baldy *Na tři roky podmíněně*, Ignáta Hermana *Kondelík a Vejvara*, Otokara Pospíšila *Marné oběti*, *Charleyova teta* Thomase Brandona s překladem Karla Šípka. Námět mnohých těchto her tvořily obrazy idylického života, např. ze Slovácka ve hře Gabriely Preissové *Jaro v Podzámčí*. Další zastupovaly veseloherní lyrický žánr.¹³⁴

Komedie se převážně hrály i následující rok. Místní spolek nastudoval: Rajske *Její veličenstvo láska*, Haisův *Batalion*, Laškovu *Kukačka zakukala*, Horákové *Libuňský jemnostpán*, Cimlerův *Statek našeho Franty* - uvedena 28. července, Františka Vlčka *U svatého Matěje* - uvedena 15. srpna, Svobody *Poslední muž*, Lužanské *Zavadilka vdává dceru*, 20. září uvedena hra *V rukou policie* Lea Birinského. Malosvatoňovičtí nastudovali a na jaře 1934 uvedli operetu o čtyřech obrazech *Batalion*. Dle Josefa Haise Týneckého ji napsali Václav Vrána a Emil Brožík. Absolvovali i několik zájezdních představení po celém Podkrkonoší. V letních měsících uváděli v parku hru *Kariéra matky Huncové* Aloise Jarého v režii Alberta Špeldy. Žánr této hry se mi nepodařilo dohledat.

¹³⁰ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 121.

¹³¹ Archiv, pozn. 1, složka 1930-1931.

¹³² CÍSAŘ, pozn. 15, s. 67.

¹³³ Archiv, pozn. 1, složka 1932.

¹³⁴ Tamtéž, složka 1933.

Jako další příklad autorského divadla s výraznou lidovou charakteristikou lze označit tvorbu Josefa Kašpara, který napsal v roce 1934 pro místní silvestrovskou zábavu krátký text *Studánka v roce 2032*. Jednalo se o vtipný kus se zpěvy a veselým kabaretním vystoupením.¹³⁵ Podobná příležitostná ochotnická představení, která se konala během společenských zábav, se později uplatnila v profesionálních kabaretech.¹³⁶ Autory libreta byli Josef Kašpar a Josef Bittner. Ujali se i režie. Hudbu složil Stanislav Šidlák. Účinkoval místní orchestr malé operety. Řídil ho Ing. František Žák. Ve hře vystoupili sólisté Vlasta Šidláková, Blažena Rádlová, Jarka Hlavatá, Ing. František Žák, Karel Adamec a Jaroslav Víša.¹³⁷

Velmi populární hrou přelomu let 1939/1940 se stala *První parta* Karla Čapka. Diváky ohromovala zdařilou scénou. V těchto letech působili ve zdejším divadelním spolku dva horníci – Josef Prouza a Bedřich Doležal. Nejenže si zahráli stěžejní role, ale byli také autory scény. Věrohodně zhotovili prostor, který ztvárňoval důlní těžební štolu. Příběh neměl být popisem hornického povolání ani sociálních poměrů dělníků v dolech, ale poukazoval na mezilidské vztahy, odvahu a solidárnost lidí při důlním neštěstí. Autor do hry vložil problematiku dobře známou i v okolních hornických městech. Divadelní spolek Karel Čapek ji uvedl nejen na domovské scéně, ale často s ní hostoval v širokém podkrkonošském okolí.¹³⁸

Malosvatoňovičtí ochotníci nastudovali v roce 1941 dvě hry Jaroslava Kvapila – *Oblaka* a *Princezna Pampeliška*.¹³⁹ Tyto hry se však na ochotnických scénách větších měst uváděly již v průběhu první světové války.¹⁴⁰

Oblaka je hra, která se zabývá vnitřními prožitky čtyř hlavních hrdinů, a především mládence Petra studujícího na kněze. Svým baladickým pohádkovým příběhem je rozdílná hra *Princezna Pampeliška*.

Díky výše zmíněným textům Jaroslava Kvapila můžeme konstatovat, že na začátku čtyřicátých let minulého století malosvatoňovičtí ochotníci začali inscenovat impresionistickou dramaturgii, která byla z dobového hlediska již překonána. Dokazuje to opožděnost vlivu nových textů na oblast Podkrkonoší.

Pro slavnostní zakončení II. Hereckých soutěží v roce 1942 sestavil Josef Kašpar retrospektivní dramatický obraz minulých úspěšných divadelních rolí s názvem *Studánecké zrcadlo*.¹⁴¹ Představení tvořily dvě pásma – činoherní a operetní, spolu s operou Viléma Blodka *V studni*. Úryvkem z ní, v podání Ing. Františka Žáka v roli starého vdovce Janka, celé

¹³⁵ Tamtéž, složka 1934.

¹³⁶ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 62.

¹³⁷ Archiv, pozn. 1, složka 1934.

¹³⁸ Tamtéž, složka 1939-1942.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ ČERNÝ, pozn. 19, s. 459.

¹⁴¹ Archiv, pozn. 1, složka 1939-1942.

kulturní vystoupení začalo. Malý orchestr pro pět houslí, dvě flétny a klavír řídil Stanislav Šidlák. Následovala ukázka z *Batalionu* Josefa Haise Týneckého. Doktora Františka Uhra ztvárnil Ludvík Kafka. *Bejvávalo* Karla Horkého si celé hlediště zazpívalo spolu s Vládou Tomkem a Mary Rittrovou v roli vdovy Mrázkové. Několika melodiemi se představila také opereta *Únos Sabine* Franze Schönthana. Hudební část zakončily písně z Piskáčkových *Perel paní Serafinky*. Velký potlesk sklidili Vlasta Šidláková a Stanislav Šidlák. V samém závěru *Studáneckého zrcadla* zazněla skladba *Ty české panenky*.¹⁴²

Jak je patrné z tohoto archivního údaje, v Malých Svatoňovicích se věnovalo ochotnickému divadlu více členů jedné rodiny.¹⁴³ Byli to velmi často manželé. V případě Ferdinanda Kafky se divadlu věnovaly v dospělém věku i jeho děti. Otcem byly v této činnosti podporovány.¹⁴⁴

Činoherní část uvedla ukázkou z Jiráskovy *Vojnarky* v roli Madleny Vojnarové Marie Petráškové a následoval výstup u staročeské lípy v podání manželů Vlasty a Stanislava Šidlákových z *Lucerny* téhož autora. Poté účinkující ochotníci představili dílo Josefa Kajetána Tyla. Rozhovor po letech na statku Zápolského, kterého hrál v tomto provedení *Marjánky matky pluku* Jaroslav Víša, doplnila svým hereckým výstupem v hlavní roli Blažena Rádlová. Následoval *Loupežník* Karla Čapka. V krátké ukázce se představili Theodor Lokvenc a Milena Višová. Ve *Studáneckém zrcadle* nemohla chybět tvorba Ferdinanda Kafky. Z *Modlitby u sochy Matky Boží* byla vybrána právě část samotné modlitby. V roli Terinky účinkovala Božena Maixnerová, jejího syna Jaroslava hrál Miroslav Kafka. Modlili se za návrat blízkého člověka, Jaroslavova otce.

Představení končilo připomenutím tradičního kusu, kterým se za celou dobu trvání místního spolku v Malých Svatoňovicích stal Štěpánkův *Čech a Němec*. Závěr patřil veselému výstupu Karla Adamce v roli Němce Jirky a Josefa Kašpara coby žida Arona Bouchema.¹⁴⁵

O *Studáneckém zrcadle* jako o velmi zdařilém závěrečném představení a důstojném ukončení II. Hereckých závodů informovaly své čtenáře v červencovém vydání z roku 1942 *Náchodské listy* a oceňovaly výkony herců Divadelního spolku Karel Čapek.¹⁴⁶

Tato novinová zpráva upevnila můj názor, že Kašparovo a Bittnerovo režijní pásmo *Studánecké zrcadlo* bylo správnou volbou představení, které jistě pořadatele stálo mnoho úsilí při jeho nacvičení, stejně i na disciplínu všech zúčastněných ochotníků, ale splnilo beze zbytku záměr na kvalitní zakončení II. Hereckých soutěží v roce 1942.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Ústní předání informace, pozn. 102.

¹⁴⁵ Archiv, pozn. 1, složka 1939-1942.

¹⁴⁶ ZACHOVAL, pozn. 36, *Studánecké zrcadlo* na závěr. *Náchodské listy*. 10. 7. 1942, 34(18), 4.

O vánočních svátcích 25. prosince 1942 uvedl spolek v Čapkově domě detektivní hru Jana Šimáně o 4 jednáních *Indicie*.¹⁴⁷ Scénografie se ujal Josef Kašpar, režie Jarmila Špeldová. Hlavní roli továrníka Antoše ztvárnil Karel Adamec. Její opakování se pro velký zájem obecnostva uskutečnilo 2. ledna 1943.¹⁴⁸ Od února studovali pohádkovou hru Boženy Němcové *O Slunečníku, Měsíčníku a Větrníku*. Místní ochotníci ji uvedli na podzim v témže roce. Úspěšným představením roku 1943 se stal Šamanův *Slunečný den*. V polovině března ho uvedli v České Skalici a malosvatoňovickým bylo poděkováno za pěkné předvedení dopisem z 26. března 1943. Podepsali ho skaličtí funkcionáři Karel Jeřábek a předseda Vilém Taimr.¹⁴⁹

V předposledním válečném roce se spolku podařilo odehrát deset představení. Na začátku roku 1945 směli uvést hru *Mořská panna* Josefa Štolby. Pro toto představení požádali červenokostelecký spolek o zapůjčení zlatovlasé paruky, a to koncem roku 1944, který jejich žádosti vyhověl.¹⁵⁰

Během druhé světové války Divadelní spolek Karel Čapek své diváky bavil veseloherními kusy. Jistě z důvodu poptávky po zábavných zápletkách v těžké protektorátní době. Příkladem je výše zmíněná *Mořská panna*. Hlavními aktéry jsou tři muži, kteří při svém lázeňském pobytu hledají rozptýlení a zábavu.

Spolek v tomto období uvedl také hru pro mládež *O rozmazlené Pamele* Milana Koláře.¹⁵¹

V posledním období do roku 1945 zůstali malosvatoňovičtí ve své tvorbě věrni svým krajanům – Aloisi Jiráskovi, Karlu Čapkovi a Boženě Němcové. Jejich repertoár však byl v ohledu na uváděné autory pestřejší. Stejně jako většina ochotnických jednot uváděli veselohry a frašky, např. Josefa Skružného, Františka Cimlera, Jiřího Baldy a Rudolfa Nížkovského.¹⁵²

Po skončení druhé světové války již nebyla činnost ochotnických divadelních souborů omezována a zintenzivnily svoji činnost pro důstojná zahajovací představení. Uváděly se hry Karla Čapka *RUR*, *Matka*, Stroupežnického *Zvíkovský rarášek* a další.¹⁵³ V této době se ani malosvatoňovický spolek od ostatních příliš nelišil ve vybírání repertoáru. Po osvobození se v Podkrkonoší velmi často hrála *Lucerna* Aloise Jiráska.¹⁵⁴ Bohužel archiv Jiřího Orsáka nedisponuje údajem, kdy a které představení se v Malých Svatoňovicích konalo jako první po

¹⁴⁷ Tamtéž, Vánoce v Čapkově domě. *Náchodské listy*. 23. 12. 1942, 62(27), 4.

¹⁴⁸ Archiv, pozn. 1, složka 1943.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ Tamtéž, složka 1944.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² Tamtéž, složka 1925, 1930-1931, 1932, 1933, 1934, 1939-1942, 1943, 1944, 1945.

¹⁵³ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 175.

¹⁵⁴ Archiv, pozn. 1, složka 1945.

skončení druhé světové války. Existuje domněnka, že to byla v září roku 1945 Čapkova hra *Matka*, ale ověřující materiál k této informaci chybí.

Ochotnický divadelní spolek v Malých Svatoňovicích, od roku 1925 pod názvem Divadelní spolek Karel Čapek, uváděl v prvopočátku své divadelní aktivity hry Jana Nepomuka Štěpánka, Václava Klimenta Klicpery a Josefa Kajetána Tyla. Motivem ve výběru z děl těchto autorů bylo vlastenectví, které v Podkrkonoší sílilo ve stejném poměru jako snahy o poněmčení této severovýchodní části Čech. Tyto autory malosvatoňovičtí režiséři preferovali od poloviny 19. století až do prvních let 20. století. V tomto období také zařazovali téměř všechny hry místního ochotníka Ferdinanda Kafky. Jeho díla se zaměřovala na lidskou morálku a svědomí. Soustředila se i na místní náboženské tradice.

Značnou část ochotnického repertoáru v Čechách tvořila na počátku 20. století opereta. Postupně vymizela německá sentimentální fraška. V činohře převažovalo původní drama a především veselohra.¹⁵⁵

Ve dvacátých letech 20. století se v Malých Svatoňovicích začaly uvádět hry Aloise Jiráska, Františka Ferdinanda Šamberka, Ladislava Stroupežnického, Františka Xavera Svobody, Josefa Štolby, Josefa Skružného, ale také kusy mnoha dalších českých, ale i cizích autorů.¹⁵⁶ V českých ochotnických spolcích se v pestrém výběru střídaly hry nejrůznějších kvalit i stylových okruhů.¹⁵⁷

Od čtyřicátých let 20. století se na místních plakátech začala objevovat ženská jména v údajích o autorovi. Divadelní spolek Karel Čapek občas uvedl hry Boženy Rajske, Karly Lužanské, Gabriely Preissové a dalších. V této době se do historie malosvatoňovického autorského divadla zapsal místní ředitel spolku, herec a režisér Josef Kašpar, a to představením *Studánka v roce 2032*. V roce 1942 sestavil pásmo *Studánecké zrcadlo*. Jednalo se o vybrané role z her předešlých období.

Tvorba rodáka Karla Čapka je v soupise uvedených představení malosvatoňovického divadelního spolku zastoupena hrou *Loupežník*. Ve sledovaném období se zřejmě uvedla i *Matka*. Prokazatelně se tato hra uváděla mimo časové zadání mé práce v šedesátých letech 20. století.

Po studiu archivních materiálů a doloženým soupisem uvedených představení si dovoluji konstatovat, že vesnické podkrkonošské publikum preferovalo především uvádění veseloher, frašek a operet. Jednalo se tedy ve značné míře o hry, které měly místní publikum pobavit. Složitě kousy založené na náročném myšlenkové stavbě nebývaly na venkovských

¹⁵⁵ ČERNÝ, pozn. 19, s. 456.

¹⁵⁶ Archiv, pozn. 1, složka 1901-1920.

¹⁵⁷ ČERNÝ, pozn. 20, s. 184.

ochotnických scénách příliš populární.¹⁵⁸ Ochotnický spolek v Malých Svatoňovicích svým zvoleným repertoárem tento trend podporoval. Nejčastěji předváděným kusem rozmezí let 1852–1945 se stal *Čech a Němec* Jana Nepomuka Štěpánka. Uváděl se téměř v pravidelných desetiletých intervalech od doby založení spolku. Malosvatoňovičtí tím zřejmě opakovaně poukazovali na důležitost události založení spolku, které si, jak se domnívám, patřičně vážili. Proto ji opakovaně připomínali.

2. 3 Divadelní prostor a scénografie

V polovině 19. století se v Podkrkonoší rozvinula síť ochotnických divadelních jednot. Příznivci divadelní činnosti se potkávali a scházeli v obecních hospodách, kde se plánovala příležitostní představení. Nejčastěji se divadelní zkoušky uskutečňovaly v místních školách a hostincích. V létě se představení konala v přírodě na lesních prostranstvích a loukách, v zahradách zámků, v parcích a na náměstích. V zimě se divadelními prostory staly hostinské sály. V nich se začala budovat jeviště a potřebná divadelní zákulisí. Stejně tak i hlediště a nutná zázemí pro diváky.

Prvním místem setkávání divadelních nadšenců v Malých Svatoňovicích se v roce 1852 stala kamenná hospoda neboli Panský hotel, který se nacházel nedaleko poutní kaple v dolní části náměstí. Jeviště bylo připraveno na sklonku zimy v sále nad hospodou. Zhotovili ho místní tesaři za podstatné pomoci nadšených divadelníků. Dřevěnou trámovou konstrukci pobitou prkny bylo možné rozložit na osm menších dílů. Jeviště tak bylo přenosné a po jednotlivých částech skladné do půdních prostor, což muselo být praktické. Kulisy i rekvizity se při každé zkoušce a představení snášely také z půdního úložiště. Vyrobili si je sami ochotníci. Z přízemí hospody se do sálu přenášelo téměř sedmdesát židlí. V zimě se topilo ve velkých zelených kachlových kamnech v pravém zadním rohu. Než se v tuhých mrazech prohřál celý prostor od zadní části hlediště k hercům na jeviště, bývalo po zkoušce. Místo pro hudebníky zcela absentovalo, představení si musela vystačit jen s houslistou v rohu jeviště. Kostýmy si většinou každý herec pořizoval z vlastních zdrojů. Poprvé se v tomto divadelním prostoru Panského hostince hrálo 14. března 1852.¹⁵⁹

Započatou divadelní aktivitu však přerušila prusko-rakouská válka v roce 1866. Praktické řešení přenosného jeviště se osvědčilo právě při této válečné události. Bylo rozebráno a uschováno na půdě Panského hostince. Nehrálo se pak osm následujících let.¹⁶⁰

Nové zázemí v roce 1874 poskytl souboru hostinec Jana Nývltů č. p. 9. Přenesen tam byl veškerý majetek – jeviště, kulisy, rekvizity a skromný inventář kostýmů. Opravné

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 185.

¹⁵⁹ Archiv, pozn. 1, složka 1852-1880.

¹⁶⁰ Tamtéž.

malířské práce na dekoracích zajistil náchodský malíř Josef Šrůtek. Dochovaly se, ale obnovu vyžadovaly jak rytířský sál, tak i krajina s názvem Rokečník. Další poptávka obsahovala dekoraci útulného modrého pokoje, selské i prosté světnice, lesa a ztvárňující vzhled neurčitého města. U malíře Josefa Šrůtky byla objednána i výmalba opony podle návrhu učitele Josefa Svobody s obrazem obce tak, jak vyhlížela zhruba okolo roku 1830. Dodnes je funkční. Ochotníci si nechali zhotovit i druhou, tzv. proměnnou oponu, kterou používali během krátkých pauz pro rychlou změnu kulis při představeních. Zhotovil ji Rafael Jörka z nedaleké vesnice Zálesy. Pro účely zajištění těchto nových dekorací si ochotníci vypůjčili 105 zl. od místního spolku dobrovolných hasičů. Ten se ale v roce 1875 rozpadl, paradoxně po požáru hasičské zbrojnice, a půjčku ponechal nenávratně divadelníkům, kterým pomohla ve finančním hospodaření. V hostinci Jana Nývltů se poprvé hrálo v únoru roku 1875. Sál disponoval kapacitou pro sedmdesát diváků. Divadlo se zde hrálo dva roky.¹⁶¹

Dalším zázemím se pro spolek stal hostinec U Hašků. Zde působil do roku 1879. V poměrně krátkém období se divadlo znovu stěhovalo, tentokrát do hostince U Pavlů. Ale ani zde nenašel spolek zázemí na delší dobu.¹⁶² V roce 1882 se přestěhovali do hostince U Holubů, který se stal předposledním útočištěm místních divadelních ochotníků.¹⁶³ Popis třech posledně jmenovaných hostinských sálů v archivu chybí.

Od roku 1883 divadelníci vedli knihu nazvanou „Seznam divadelní šatny a veškerého divadelního náradí“. Z pečlivých zápisů lze číst např. pod číslem 12, že spolek v té době disponoval deseti kusy červených kalhot, nebo pod číslem 60 dveřmi od selské světnice. Dochoval se i sešit „Výkaz vydání“ od roku 1883 do roku 1889. Jsou zde podrobně vypsány výdaje spolku. Za šatnu zodpovídal domácí správce. Pověřili ho řádnou péčí o kostýmy a rekvizity, přípravou potřebných věcí na představení, následným uvedením do pořádku a uložením. Členové spolku bývali vyzýváni, aby do tohoto inventáře přispívali dle svých možností z vlastních zdrojů. O čistotu jeviště i hlediště se staral pan hostinský; zajišťoval také osvětlení. Za tuto službu dostával 40 krejcarů za každé představení.¹⁶⁴

Na podzim roku 1884 zajistili svatoňovičtí pro svá představení sál v hostinci Dominika Suka. Smlouvou z 25. listopadu se pan hostinský zavázal postoupit divadelníkům místnost pro volné používání, a to prostor pro jeviště, pokoj číslo 12 coby divadelní kancelář a šatnu. Pro uložení rekvizit se zavázal vyklidit a uvolnit uzavřenou komoru na půdě. K dispozici měli tyto prostory od listopadu 1884. Pan Suk se zavázal k tomu, že bude

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ Tamtéž, složka 1881-1890.

pronajaté místnosti osvětlovat a vytápět. Hlediště také na představení vybavoval potřebným počtem židlí. Z archivních složek není jednoznačně patrné, kolika místy v hledišti tento sál disponoval. Usuzuji, že se kapacitně nijak zásadně nelišil od předchozích sálů, takže představení mohlo pravděpodobně shlédnout asi osmdesát diváků. Za tyto služby se obě strany dohodly na finanční odměně ve výši deset procent z výtěžku každého představení pro pana Suka. Hostinský si ve smlouvě prosadil požadavek, že na druhé straně se ochotníci budou v pronajatých prostorách chovat slušně a šetrně tak, aby nedocházelo k jakýmkoli škodám. Pokud by bylo nutno sál přizpůsobit potřebám taneční zábavy, usnesly se obě strany, že jeviště rozeberou a znovu postaví společnými silami. Za divadelníky tuto smlouvu podepsali ředitel spolku Josef Svoboda, jednatel Augustin Kafka a pokladník Josef Nývlt.¹⁶⁵

Od roku 1886 působil spolek znovu v hostinci Josefa Holuba. Smlouva o nájemném byla datována od 1. ledna 1886. Hostinský pronajal spolku prostor pro jeviště a velký i malý pokojík vedle něho. Smluvili si konání divadelních představení a libovolných společenských zábav. Do těchto místností měli členové spolku zajištěný vstup kdykoliv a dle vlastního uvážení a potřeby. Nehrající mohli sledovat výkony svých kolegů z nastálo přidělených míst v hledišti. Roční nájemné si obě strany odsouhlasily na 16 zl. Pro hostinského z toho plynula povinnost zajistit při kulturních akcích osvětlení sálu i chodby. Stejně tak zodpovídal i za úklid a čistotu. Sjednána byla čtvrtletní výpovědní lhůta z této smlouvy. Podepsali ji hostinský Josef Holub, za spolek jeho ředitel Josef Svoboda a jednatel Augustin Kafka. Hlediště disponovalo kapacitou okolo osmdesáti diváků.¹⁶⁶ Divadlo se U Holubů hrálo do roku 1901. Poté našel spolek definitivní angažmá v Panském hostinci na náměstí.¹⁶⁷

Garderoby, které spolek vlastnil, nebyvaly na plánovaná představení pokaždé zcela postačující. Z důvodu zvyšování jejich počtu a omezeným možnostem skladovacích prostor bylo zřejmě nemyslitelné je uceleně obstarávat pro každou novou hru. V té době již existovaly firmy, které kostýmy půjčovaly. Častým dodavatelem malosvatoňovické družině se stal náhodský podnik Františka Šustry. V prosinci roku 1919 jí např. vyšel vstříc zapůjčením obleků – tří soudcovských talárů i s čepičkami a blond parukami. Plakáty a vstupenky na představení většinou zadávali k výrobě do Úpice firmě Nakladatelství a tiskařství Václav Ehl. Od firmy František Šustr Náchod si pro účely maškarního bálu, který ochotníci organizovali, zapůjčili několik maškarních kostýmů, např. černocho, pošmistra, cikána, indiánku, Tyrolačku, několik škrabošek a další doplňky.¹⁶⁸

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ Tamtéž, složka 1901-1920.

¹⁶⁸ Tamtéž.

Pro účely konání I. Hereckých závodů v roce 1922 spolek zajistil rozšíření a rekonstrukci divadelního sálu firmou František Fert Brno. Starý divadelní prostor nechali především rozšířit v jeho předním plánu. Ze smrkového dřeva se vybudoval rozšiřující pruh směrem k hledišti, do kterého v jeho středu zapustili malý půlkruhový prostor nápovědy. Celou podlahu pak barevně sjednotili s opotřebovanou původní částí. Rozšíření směrem dopředu uspořilo konečný rozměr zadního plánu. Tam se vybudoval ochoz, nad který pomocí kovové konstrukce, ukotvené do podlahy, zavěsili černé sukno, které bylo v několika místech prostříženo. To hercům umožnilo vcházet na scénu i z dalších vstupů. V předním plánu na pravé straně označoval mírně barevně odlišný prostor místo pro orchestr (malé orchestřiště). Pokud aktuální divadelní představení nevyžadovalo hudební doprovod, využívalo se toto místo jako forbína. Na obou okrajích, v místě dělení prostoru, vedly z hlediště k jevišti tři malé schůdky. Herci je poměrně rádi využívali během hereckých akcí. Celý divadelní prostor nechali ochotníci k této příležitosti nově vymalovat. Hlediště disponovalo místy pro více jak sto diváků.¹⁶⁹ V nezměněné podobě sloužil divadelní sál až do roku 1945.¹⁷⁰

Z tohoto popisu usuzuji, že se jeviště prezentovalo jako klasický kukátkový prostor.

Od roku 1925 pokračovala činnost místního divadelního spolku, člena Jiráskova okrsku ÚMDOČ, celou řadou představení také v přírodě. Jednalo se o letní jeviště v parku vedle náměstí a také o prostor obce zvaný Na předních horách směrem k jižní straně Jestřebích hor. Stávalo se, že se představení z důvodu špatného počasí vůbec neuskutečnilo nebo se stalo značně prodělečným. To se přihodilo při uvedení Čapkova *Loupežníka* v létě roku 1925. Na předních horách se jednalo o přírodní prostor bez židlí a jakékoli ochrany před vlivy počasí. Buď se tu nesnesitelně opíralo letní slunce, nebo naopak déšť vyháněl jak diváky, tak i herce. Prostor to byl rozlehlý, přírodní scenérie úchvatná, ale úspěch představení závisel především na aktuálním počasí.¹⁷¹

Dalším přírodním divadelním prostorem, který se využíval mnohem častěji než Na předních horách, se stalo jeviště v parku u náměstí, které bylo komornější a vhodné spíše pro konání koncertů. Sice díky dlouhému prostranství se sem umísťovalo přes sto židlí, avšak viditelnost a slyšitelnost byly nedostačující. Část hlediště zabezpečovala půlkruhová kovová konstrukce, kterou až do podzimu zdobil a chránil před mírným deštěm bujný vegetační porost. Posledního srpna 1941 se na jevišti městského parku sehrála opereta *Perly paní Serafinky* Rudolfa Piskáčka. Opakovala se 14. září na stejném místě.¹⁷²

¹⁶⁹ Tamtéž, složka 1922.

¹⁷⁰ Tamtéž, složka 1945.

¹⁷¹ Tamtéž, složka 1925.

¹⁷² Tamtéž, složka 1941.

Hostinské sály i přírodní prostranství se postupně začaly jevit jako ne zcela vyhovující divadelní prostory. Disponovaly malou kapacitou pro účinkující herce v ohledu na potřebné zákulisí. I z řad obecnstva se ozývaly hlasy o nutnosti výstavby stálého divadelního stánku s veškerým potřebným zázemím.

Rozměry stávajícího sálu a jeviště v Čapkově domě na náměstí, dříve v Panském hostinci, byly nedostačující a bránily dalšímu posunu a vývoji ochotnické činnosti. Divadelní prostor se zde podřizoval estetické funkci uváděných představení. Reprezentativnost vnějšího vzhledu byla druhořadá. Sice již budova splňovala požadavky na pomocné místnosti, které v předchozích hostincích absentovaly (kostymérny, sklady oblečení, kulis a rekvizit, šatny herců, chodba na výlep plakátů s prostorem pro pokladnu, maskérna, dílna na opravu rekvizit i nezbytné sociální zařízení), avšak rekonstrukce, či zcela nová budova divadla, se jevila jako potřebná. Na jevišti stále sloužila původní malovaná opona. Během představení se dobře využívala i ta mladší, přenosná. Sál kromě divadelních představení potřebovali i organizátoři hudebních produkcí, koncertů, plesů a tanečních zábav. Topení zajišťovala stále kamna na tuhá paliva. Pro letní sezonu, stejně jako před dvaceti lety, sloužilo jeviště v parku, který zakoupili společně s objektem lázní, avšak prostory divadla a biografu byly značně stísněné. Prostranství Na předních horách se zhruba od roku 1940 nevyužívalo.¹⁷³

V Malých Svatoňovicích se v roce 1942 začaly promýšlet projekty na novou budovu spojenou se stávajícím objektem. Divadelní stánek by nesloužil pouze místním, ale i všem přilehlým horským vesnicím. Tyto plány vzbudily v Malých Svatoňovicích i v okolí nebývalý zájem obyvatelstva. Činovníci oslovili stavitele divadla v Hronově Ing. arch. Jindřicha Freiwalda. Hronovský rodák se projektování divadel věnoval s nasazením a nadšením. Mimo svůj obor projevoval velký zájem o divadelní činnost. Dne 4. března 1942 ho svatoňovičtí ochotníci obeslali dopisem, zda by měl o tuto stavbu nového divadla nesoucí jméno Karla Čapka zájem. Druhým osloveným architektem byl Ing. Čeněk Mužík z Chocně. O zakázku se ucházel také Ing. Vladimír Řezníček ze Dvora Králové nad Labem a arch. Bohdan Kuchař z Náchoda.¹⁷⁴

Téma divadelní budovy se stalo hlavním námětem spolkové porady dne 27. dubna 1942. V té době již probíhalo řízení o přeložení plánované výstavby silnice, která měla tímto místem vést. Proto apelovali na stavitele, zda by v případě zájmu o zakázku nejprve nepřijel zhlédnout prostor, kam se zamýšlelo divadlo postavit. Jiným místem či parcelou spolek nedisponoval. Bylo zřejmé, že prostory jsou ve svých rozměrech velmi limitovány.

¹⁷³ Tamtéž, složka 1939-1942.

¹⁷⁴ Tamtéž.

Uvažovalo se tedy o menším divadle o rozměrech budovy 30 x 17 metrů. Přízemí by disponovalo 280 místy a balkon 70 sedadly. Spolek vybral projektanta a stavitele Ing. arch. Jindřicha Freiwalda. Dotázali se ho na cenu jeho osobní návštěvy, prvotního nákresu i řádného projektu. Jeho nabídka ze 6. března 1942 se jevila jako vstřícná a finančně příznivá. Architekt vypracoval náčrt. Situování divadla bylo velice obtížné, neboť pro jeho výstavbu chyběl volný prostor. Jako jediné řešení se zdála být přístavba ke stávajícím lázním neboli vsazení budovy divadla do málo vyhovujícího prostoru, který omezovaly trakty stávajících budov, ke kterým by nesměla působit rušivým dojmem. Nákresy z roku 1942 na to pamatovaly.¹⁷⁵ Průčelí mělo klasicistní i funkcionalistické prvky. Dominantním prvkem měly být hlavní dvoukřídlé dveře s dělenou kruhovou výplní. Pro jejich dozdobení bylo uvažováno o umístění sochy s uvítací gestikulací.¹⁷⁶ Začaly se vést dohady o tom, že by za účelem výstavby bylo zapotřebí upravit a rozšířit celé náměstí nebo zbourat starý hostinec. Ve Svatoňovicích se čím dál častěji ozývaly hlasy proti postavení nového divadla; velkolepé plány se začaly jevit jako nereálné. Komunikace mezi zadavateli a architektem vážla. Na 26. října 1942 svolal spolek schůzi výboru, kde hlavní bod tvořily otázky výstavby. 7. listopadu 1942 pak jednání definitivně skončila. Stavba divadla pro mnoho překážek nebyla realizovatelná.¹⁷⁷

Divadelní spolek Karel Čapek pokračoval v pořádání svých představení v sále Čapkova domu na náměstí. Tento divadelní prostor sloužil od poslední rekonstrukce z roku 1922 v téměř nezměněné podobě.

Archiv Jiřího Orsáka disponuje několika scénografickými zápisky z divadelního prostoru v Čapkově domu. Dochovaly se však jen ve velmi skromném množství. Malosvatoňovický archiv se zabývá podrobným popisem pouze jednoho představení, jednou scénou ze dvou her a popisem scény ze závěrečného večera u příležitosti zakončení II. Hereckých závodů v roce 1942.

Do divadelnictví a potažmo i scénografie od dvacátých let 20. století pronikaly moderní, avantgardní směry, např. konstruktivismus, dadaismus a český poetismus. Vesnické divadelní spolky však měly dobře zažitý svůj fond dekorací a rekvizit. Uměly ho pohotově měnit a některé kusy dekorací měly pro ně až historickou hodnotu. Skládaly se z prospektu a bočních kulis. Sloužily víceúčelově. Nevyvstával důvod, proč tyto ověřené metody měnit a nahrazovat těmi moderními.¹⁷⁸ V Malých Svatoňovicích se také drželi zavedených

¹⁷⁵ Tamtéž.

¹⁷⁶ HILMERA, pozn. 40, s. 122.

¹⁷⁷ Archiv, pozn. 1, složka 1939-1942.

¹⁷⁸ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 127.

vhodných dekorací a používání kulis i drobných hmatatelných doplňků. Kulisy byly ve většině případů realistické, ručně malované místními malíři. V případě Malých Svatoňovic se na nich podíleli jak malíř Josef Šrůtek, tak i učitel Josef Svoboda. Mnoho z nich namalovali sami ochotníci.¹⁷⁹ Výtvarnictví českých ochotnických scén se jen minimálně vymaňovalo z tradiční techniky kulisové scény.¹⁸⁰

V roce 1932 sehrál ochotnický Divadelní spolek Karel Čapek v Panském hostinci představení Georga Bernarda Shawa *Pygmalion*. Veselohru o pěti dějstvích přeložil z anglického textu Karel Hušek. Režie se ujal Josef Kašpar.

První jednání se odehrává v Londýně před kostelem sv. Pavla. Na scéně postavili portál se sloupovým chrámu. Ve středu zadního plánu se nacházel vchod dovnitř. Zadní a přední plán horizontálně rozdělily položené schody navazující na sloupy. V první polovině úvodního aktu se spustil prudký liják. Ztemnělá scéna ztvárňovala pozdní večer. Pravděpodobně se probíhající herecká akce uskutečnila v prvním plánu, jak vyplývá ze scénografického zápisu. Déšť zaháněl chodce pod sloupový chrám. Pro úvodní jednání potřebovali jako rekvizity deštníky, košík na květiny a drobné peníze. To vše pro hereckou akci. Divadelní prostor tohoto jednání byl znázorněn vedle vizuální stránky i akustickými vjemy. Na základě toho lze předpokládat, že se režisér držel vyznění původního textu. Použil k tomu aparát na déšť, sportovní píšťalky a automobilové klaksony.

Jednání druhé – laboratoř, pracovna profesora Higginse ve Wimpolle Street. Pokoj měl vzbuzovat představu situování do prvního patra se dvěma okny směřujícími na ulici, to vše z pohledu diváka z levé strany jeviště. Roh byl přepažen psacím stolem s rovným plochým povrchem. Na něm stál fonograf, hrtanové zrcadélko a krabice s čokoládovými bonbóny. Nad stolem visel regál z prkének, nejspíš ztvárňující malou knihovnu. Vedle něho se nacházely z jedné strany taburet a z druhé malé křeslo. Na opačnou stranu vpravo postavili stůl s několika ladičkami, dechoměr a skříňku na noty. Prostředek místnosti zaplnil otmán s přehozy a polštáři, u pravé stěny stál krb a před ním vybízelo k odpočinku pohodlné křeslo. Na krbu byly umístěny hodiny, které na začátku čtvrtého aktu odbíjely dvanáctou hodinu. Stěny zdobily mědirytiny. Ve stejném scénografickém prostoru se odehrál i děj čtvrtého jednání.

Třetí jednání se začalo v salonu paní Higginsové v den, kdy vítá návštěvy. Salon působil prakticky, upraveně a bez zbytečného přeplnění nábytkem. Na stěnách se mědirytiny změnilly v olejomalby a portréty. Ústředním nábytkem předního plánu se jevil prostý psací

¹⁷⁹ Archiv, pozn. 1, složka 1932.

¹⁸⁰ ČERNÝ, pozn. 20, s. 185.

stolek s papíry, kalamářem a perem. V dosahu ruky se nacházel elektrický knoflík na přivolání služebné. Okny, zdobenými záclonkami, vnikalo do pokoje pomocí světla odpolední zlaté slunce a vyjadřovalo čas okolo čtvrté hodiny, který ukazovaly i ručičky hodin na krku. V zadním plánu naaranžovali elegantní květinové zátiší s košíčkem na ruční dámské práce. Stejně prostředí posloužilo i pro páté jednání.¹⁸¹

Scéna celého představení působila realisticky a v podstatě iluzivně. Předvedená scénografie byla, dle mého názoru, postavena na detailu rekvizit pro dosažení co nejopravdovější iluze skutečnosti.

Druhým, avšak pouze částečným popisem scény, je v archivu zachováno představení z roku 1939 *První parta* Karla Čapka. Dva herečtí členové spolku, kteří pracovali v místní uhelném dole jako horníci, připravili reálnou scénu, která ztvárňovala skutečnou uhelnou štolu pro hereckou akci probíhající pod zemí. Ze dvou stran stísnily prostor jeviště kulisy stěn s černouhelnými slojemi, které zajišťovaly dřevní výztuhy. Prostorem pronikalo slabé světlo; velmi tmavé prostředí pravděpodobně zdůrazňovalo pochmurnost a nebezpečí. Prostředkem jeviště vedly koleje a na nich se pohyboval skutečný důlní vozík naplněný až nad okraj uhlím. U něho stál malý jeřáb s napůl zdviženým velkým balvanem. Různě, v nedbalém dojmu, se rozmístily kbelíky, hornické lucerny, lopaty, kladiva a podobné kusy náradí. Uprostřed předního plánu stál soudek s nápisem *Dynamit*. Popis dalších scén tohoto představení se nedochoval. Archiv zaznamenal pouze tuto podobu uhelného dolu.¹⁸²

Scénografický zápisek hry *Oblaka* Jaroslava Kvapila, uvedené v Čapkově domě v roce 1941, znázorňuje nádvoří fary, kde se uskutečňovaly rozhovory čtyř vystupujících herců a kde rozehrávali zřejmě svoji rozpolcenost a niterní prožitky. Na okraj jeviště do rohů výtvarník scény umístil stromové sufity. Ke středu pak jeden strom a pod něj lavičku. Do levé části dveře se dvěma schody dovnitř přilehlé budovy a vedle nich okno. U zadní zdi vlevo rostl keř a v její polovině ji otvírala vrata do krajiny. Do pravého zadního rohu postavili studnu. Boční pravou stranu tvořila stodola. Za vraty se rozprostíral v zadním plánu modrý prospekt s krajinou.¹⁸³

Poslední popis scény jsem našel na konci stejné archivní složky, která je označena rozmezím let 1939-1942. Disponuje scénou k závěrečnému představení II. Hereckých soutěží v roce 1942 s názvem *Studánecké zrcadlo*. Skládalo se z hudební a činoherní části, avšak jednotná scéna posloužila obojím produkcím.

¹⁸¹ Archiv, pozn. 1, složka 1932.

¹⁸² Tamtéž, složka 1939-1942.

¹⁸³ Tamtéž.

Zadní plán tvořila výmalba s motivem letní přírody. Před touto zadní kulisou stála uprostřed lavička. Na levé straně z hlediště v předním plánu rostl vysoký mohutný strom s košatou korunou – starobylá lípa. Za stromem se tyčil statek, před ním stála studna. Na pravou stranu se umístila malebná kaplička. Střed jeviště byl prázdný. V něm probíhaly herecké akce a podle hry, kterou právě herci předváděli, využívali vhodných kulis.¹⁸⁴

Opět se jednalo o iluzivní realistickou scénografii.

2. 4 Ferdinand Kafka, Jindřich Maryan Vlček

V této podkapitole bych rád vzpomenu na dva významné činitele malosvatoňovického divadelního ochotničení, a to na Ferdinanda Kafku a Jindřicha Maryana Vlčka. Každý z nich reprezentuje jiný časový úsek v rozmezí zadání mé diplomové práce.

Aktivním obdobím spolkové činnosti Ferdinanda Kafky byly roky 1874–1925. Spolu s ním se na obrození činnosti v roce 1874 podílel učitel Josef Svoboda. Sám byl povoláním kožešník. Kromě Svobody zastávali ostatní činovníci profese řemeslníků. V šedesátých letech 19. století do divadelních spolků přicházeli zástupci dělnických a řemeslných profesí.¹⁸⁵

Jiná situace nastala v době působnosti Jindřicha Maryana Vlčka. Spolučinníky již byli většinou důlní úředníci a dělnickou kategorií zastupovali převážně horníci. Jindřich Maryan Vlček se do historie malosvatoňovického divadelního spolku zapsal svou iniciativní prací v rozmezí let 1918–1938.

Jaro roku 1926 přineslo smutek mezi svatoňovické divadelníky. Zemřel nejstarší a čestný člen ochotnického spolku Ferdinand Kafka. Patřil k nejvýznačnějším dlouholetým činovníkům. V době nejtěžší rakouské perzekuce šířil v Podkrkonoší vlastenectví a nadšení pro ochotnickou divadelní činnost.

Narodil se roku 1841. V Praze se vyučil kožešníkem, ale během svého života se této profesi věnoval spíše jen nahodile.¹⁸⁶ Pražský společenský a kulturní život ho však značně oslovil. Při debatách v rodných Svatoňovicích se rád nechával inspirovat nejrůznějšími zážitky z Prahy k pobavení místní společnosti. Byl jedním ze zakladatelů prvního českého spolku v obci a patřil mezi vlastence, kteří nejspíše uchránili „Studánku“ před poněmčením.¹⁸⁷ V roce 1874 oživil s dalšími činovníky svatoňovické divadlo po přerušení jeho činnosti z důvodu prusko-rakouské války v roce 1866. Rok po obnovení spolkové činnosti se hráli jako první představení *Pivovar v Sojkově* Jana Nepomuka Štěpánka. V těchto letech přispívali na své divadlo sami jeho členové z vlastních zdrojů; u „Studánky“ asi nejvíce

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ ČERNÝ, pozn. 19, s. 451.

¹⁸⁶ Archiv, pozn. 1, složka 1921-1950.

¹⁸⁷ BERGMANN, pozn. 25, s. 93.

rodina Kafků. Činovníci i herci si v této době sami obstarávali potřebné rekvizity, opravovali kulisy, šili kostýmy a stavěli jeviště. Ferdinand Kafka více jak padesát let aktivně působil v místním divadelním spolku, celých šedesát pět let byl jeho členem, pracoval ve funkcích občasného dramatika, pokladníka, jednatele, režiséra, ředitele, a především vynikajícího herce, a to opakovaně a mnohokrát. Napsal několik divadelních her: *Učitelův syn*, *Modlitba u sochy Matky Boží*, *Trojí sňatek ze strachu*, *Hostinec na náměrkách*, *Žháři*, *Osudný večer před parádou*. Jednalo se o původní lidové hry, které se hrály v Malých Svatoňovicích i v blízkém okolí. Čerpaly z místního koloritu a mentality. V dramatických textech se objevovaly náboženské prvky, odpovídající dobovému úzu. Publikum, kterému byly hry určeny, této problematice dobře rozumělo. Spolek se díky tomu mohl prezentovat vlastní tvorbou. Ferdinand Kafka za ni obdržel finance, které však většinou věnoval zpět do spolkové pokladny nebo je daroval místní církvi a také okrašlovacímu spolku pro zvelebování studáneckého poutního místa.¹⁸⁸ V této době byly na ochotnických scénách lokální hry celkem rozšířené. Zabývaly se většinou historickou tematikou.¹⁸⁹

Po svatbě pracoval Ferdinand Kafka jako důlní úředník. Měl dvanáct dětí. Několik z nich se také zapojilo do spolkové divadelní práce. Dcera Karolína se ujala šití kostýmů, od roku 1894 se herectví věnovala dcera Marie, následovala ji Božena. Velmi aktivními divadelníky se stali synové František a Miroslav, kteří se proslavili v mnoha představeních i spolkových funkcích. Miroslav se věnoval také hudbě. Zpíval v kostele a v divadelním souboru byl obsazován do operet. Účinkoval i v Blodkově opeře *V studni*. Dalším potomkem, který se věnoval ochotnickému divadlu, byla dcera Amálie, a to od roku 1903. V otcových divadelních stopách šel nejvíce syn Ludvík. Režiséři ho obsadili do několika představení. Do místního divadelnictví se Ludvík zapsal také jako dramatický autor. Do svých příběhů, které pojal víceméně humornou formou, vtiskl osobní zážitky z italského bojiště, kam byl povolán za první světové války. V některých se neubráníl vzpomínkám na blízkost smrti a naznačil válečné hrůzy. Po druhé světové válce sestavil sbírku anekdot proti nastupujícímu režimu, čímž riskoval upoutání pozornosti politických činitelů a způsobení nemalých potíží celé rodině. Naštěstí se situace uklidnila a Ludvík Kafka nebyl stíhán.¹⁹⁰

Ferdinand Kafka všechny své děti v divadelní práci velmi podporoval. Rodina se rozrůstala o další příchozí členy, kteří se spolu se svými životními partnery také zapojovali do

¹⁸⁸ Archiv, pozn. 1, složka 1921-1950.

¹⁸⁹ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 61.

¹⁹⁰ Archiv, pozn. 1, složka 1921-1950.

divadelní práce. Kafkové působili po celou dobu trvání místního divadelního spolku vždy v jeho čele.¹⁹¹

V Malých Svatoňovicích byl Ferdinand Kafka znám jako vyhledávaný společník a vypravěč. Pokud se obcí roznesla zpráva, že míří do hospody, začali se scházet sousedé dychtiví veselé zábavy a poutavých historek.¹⁹² Občas jimi pobavil před začátkem čtených zkoušek i své herecké kolegy. Uměl také vtipně okomentovat aktuální společenské dění. K soukromým rozhovorům ho navštěvoval i MUDr. Antonín Čapek. Tradovalo se, že uměl naslouchat a radou se podělit o své životní zkušenosti i s místním lékařem. Pracoval také jako místní radní a společenský život podporoval svojí aktivitou i v řadě dalších spolků veřejného dění.¹⁹³

Ferdinand Kafka zemřel jako poslední z pěti spolkových činitelů, po Josefu Svobodovi, Antonínu Therovi, Josefu Nývltovi a Josefu Buršíkovi, kterým bylo v roce 1912 uděleno čestné členství ve spolku a kteří se zasloužili v roce 1874 o znovuoobnovení místní divadelní aktivity. Smuteční průvod zastavil u divadla v dopoledních hodinách 11. dubna 1926. Proslov na pohřbu přednesl Jindřich Maryan Vlček. Ve Ferdinandu Kafkovi odešla svatoňovická typická lidová osobnost. Jeho herecké schopnosti ho činily oblíbeným vypravěčem anekdot a veselých příběhů ze života. Bohužel mnohé z nich už nestačil vtisknout do papíru.¹⁹⁴

Spolu s Josefem Regnerem Havlovickým, obrozeneckým farářem, o kterém se zmínil Alois Jirásek v kronice *U nás*, MUDr. Antonínem Čapkem a jeho třemi dětmi – Helenou, Josefem a Karlem, Jindřichem Maryanem Vlčkem, se setkáváme se jménem Ferdinanda Kafky v soupisech regionálních publikací o malosvatoňovických známých osobnostech.¹⁹⁵

V roce 1921 hrozil zánik malosvatoňovického spolku. Aktivitu převzal Jindřich Maryan Vlček a nabídl sám sebe i do funkce režiséra. Tím byl znovu, ve své historii již podruhé, zažehnán rozpad spolku.¹⁹⁶

Jindřich Maryan Vlček patří v historii Malých Svatoňovic mezi nejznámější osobnosti. Stal se příznivcem mnoha spolků, jako např. Národní jednoty severočeské, Okrašlovacího spolku, pracoval coby náčelník Stráže Jestřebích hor atd. Vykonával funkci ředitele uhelných dolů. Ve třicátých letech vedl místní spolek Klubu československých turistů, Československého Červeného kříže a mnoha dalších. Ve volbách v roce 1927 kandidoval za

¹⁹¹ Ústní předání informace. Jiří Orsák 22. června 2017.

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ LOKVENC, pozn. 26, s. 80.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 80.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 84.

¹⁹⁶ Archiv, pozn. 1, složka 1921-1950.

Československou národní demokracií a ty ho vynesly do čela obce. Ve funkci starosty působil do roku 1938.¹⁹⁷ Pracoval v Jiráskově okrsku jako místopředseda a posléze i jako člen jeho rady. S jeho jménem je však nerozlučně spojen také vývoj místního spolku divadelních ochotníků, ve kterém působil jako režisér i herec. Zasloužil se, jako jeden z hlavních iniciátorů, o I. Herecké závody v roce 1922 i okrskový sjezd v témže roce. Z jeho podnětu vzešla myšlenka k pojmenování souboru v roce 1925.¹⁹⁸ Zahrál si v několika svatoňovických představeních.¹⁹⁹ Jako herec exceloval v roli divadelního ředitele Kostečky ve hře *Tažní ptáci* Karla Želenského.²⁰⁰

Na přelomu let 1924–1925 onemocněl a vzdal se mnoha funkcí, které pro jejich množství bylo nemožné zodpovědně vykonávat. Vystoupil i z divadelního spolku. Časem se ale Vlček do aktivního divadelního dění v Malých Svatoňovicích opět zapojil.²⁰¹

Jindřich Maryan Vlček patřil k neúnavným obhájčům ideálů první republiky. Ve svých veřejných vystoupeních varoval před silící hrozbou fašismu. Svoji poslední veřejnou řeč pronesl na shromáždění dne 4. září 1938 ve Zbečníku u Hronova. Mnichovskou konferencí se mu zhroutily ideály, za které bojoval. Zanikly pohraniční české spolky, které pomáhal zakládat. Těžké nemoci podlehl 21. listopadu 1940. Byl stoupencem Sokola a Masarykovy první republiky a zcela jistě by se o něho brzy začalo zajímat gestapo.²⁰² Podobně jako spisovatel Karel Čapek této osobní tragédii předčasnou smrtí unikl.²⁰³

2. 5 I. Herecké závody

Nejvýznamnějším v celé historii divadelního ochotnického spolku v Malých Svatoňovicích se stal rok 1922. Uspořádány byly I. Herecké závody. Stalo se tak devět let před založením tradiční soutěže Jiráskův Hronov v roce 1931.

První schůze se k této události konala 8. února. Připravoval se úvodní bod jubilejního sedmdesátého roku od založení malosvatoňovické divadelní družiny – divadelní ples. Konal se na přelomu února a března roku 1922.²⁰⁴

Pro obecnou povědomost o připravovaných akcích divadelní funkcionáři sepsali listinu pro členy spolku i pro veřejnost, která o ně projevovala zájem. Psalo se v ní, že pro jubilejní sedmdesátý rok trvání malosvatoňovické divadelní jednoty byl sestaven cyklus her, které se na místním jevišti v průběhu jeho činnosti sehrály. Předvedli tak retrospektivní výběr

¹⁹⁷ LOKVENC, JIRÁSEK, VAŠATA, pozn. 96, s. 25.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 27.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 25.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 27.

²⁰¹ Archiv, pozn. 1, složka 1925.

²⁰² LOKVENC, JIRÁSEK, VAŠATA, pozn. 96, s. 28.

²⁰³ ŠULCOVÁ, pozn. 28, s. 130.

²⁰⁴ Archiv, pozn. 1, složka 1922.

sedmi představení z minulých sedmdesáti let. Každý měsíc, od dubna do září, se uvedl jeden kus. Od konce září do začátku prosince roku 1922 pak probíhaly I. Herecké závody. Sedmé představení se odehrálo až v prosinci při příležitosti Pracovního sjezdu při zakončení závodů, a to Štěpánkův *Čech a Němec*, který se stal důstojným připomenutím ochotnické divadelní tradice v Malých Svatoňovicích, protože byl první uvedenou hrou v roce 1852.²⁰⁵

Vzpomínková představení tedy začala v dubnu roku 1922. Prvním byl Klicperův *Divotvorný klobouk*. Satirická veselohra, poukazující na lidskou hloupost a chamtivost, jistě pobavila diváky v Malých Svatoňovicích a o to více vzbudila zájem o další představení. Tím se na začátku května stala *Fidlovačka* Josefa Kajetána Tyla. Načasovaná byla vhodně na povelikonoční období, protože děj této hudební veselohry je zasazen do jarních svátků. Realizovali ji na přírodním prostranství Na předních horách. Do červnového repertoáru zařadili *Měsíčka obchodníka* Ladislava Stroupežnického. Zápletka o maloměstském chytračení se také zcela jistě v Malých Svatoňovicích setkala s pozitivními ohlasy. V polovině tohoto vzpomínkového cyklu nastudovali místní ochotníci frašku Ferdinanda Kafky *Osudný večer před parádou*. V srpnu pobavili své publikum životním příběhem české kuchařky a vlastenky Magdaleny Dobromily Rettigové. Toto téma zpracoval do stejnojmenné divadelní hry Alois Jirásek. Tři posledně jmenované hry uvedli místní ochotníci na letním jevišti v parku. Zářiový termín věnovali Čapkově veselohře *Loupežník*. Za dobrého počasí, které organizátorům v létě roku 1922 přálo, se mohla uskutečnit v přírodním areálu Na předních horách.²⁰⁶

Z výše uvedeného přehledu realizovaných her lze konstatovat, že malosvatoňovické publikum vítalo především uvádění frašek a veseloher. Divadelníci mu vyšli vstříc a pozitivně si ho naladili na připravované herecké závody se zřejmým záměrem, aby o představení byl z řad diváků co největší zájem.

Na Velikonoce místní ochotníci zorganizovali přátelský večírek v Čapkově domě na náměstí a uspořádali tam i výstavu historických spolkových dokumentů. V přírodním areálu Na předních horách pak v květnu připravili divadelní slavnost, a to včetně uvedení zmiňované Tylovy *Fidlovačky*.²⁰⁷

Divadelní sál bylo zapotřebí rekonstruovat a nově vymalovat. Ochotníci obeslali s poptávkou několik firem. Mezi jinými také firmu Umělecký atelier pro malbu Suchánek Přerov a Františka Ferta z Brna, mezi kterými se rozhodovali. Na 13. července 1922 svolali radu a hlavním bodem bylo zadání výmalby sálu. Zakázku nakonec svěřili firmě František

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ Státní okresní archiv Trutnov, pozn. 9, s. nečitelná.

²⁰⁷ Archiv, pozn. 1, složka 1922.

Fert z Brna, a to výmalbu i přestavbu jeviště. Srpnová schůze se zabývala podzimní slavností i rozšířením a rekonstrukcí sálu. Pověřeným náchodským úřadem jim byla schválena 8. srpna 1922 dopisem č. j. 517. V té době patřila celá nemovitost Panského hostince s popisným číslem 1 Náchodskému velkostatku prince Bedřicha Schaumburg-Lipe. Jeho úředníky museli vyzvat, aby se k plánovaným stavebním úpravám vyjádřili. Stejně povolení měli za povinnost vyžádat i pro pronájem hostince v přízemí budovy a pro hostinské pokoje v prvním podlaží. Služby poskytoval hostinský František Kocman.²⁰⁸

Na říjnové schůzi roku 1922 řešil výbor spolku, kromě jiného, problém s vyprodáním představením *Pygmalion* Geoga Bernarda Shawa, které v rámci soutěží bylo naplánováno v listopadovém termínu. Nastudovali ho ochotníci z Náchoda a těšilo se nevídanému zájmu. Po Malých Svatoňovicích se rozšířily velmi pozitivní ohlasy na toto představení. Lístky si rozebrali ještě před uvedením do běžného prodeje sami ochotníci pro sebe a své známé a v obci z toho vznikla špatná atmosféra.²⁰⁹

Na sklonku léta se přiblížilo samotné konání závodů. Zúčastnilo se jich dvacet jednot; deset městských a deset venkovských. V čele s Jindřichem Maryanem Vlčkem museli událost zaštitit nejen prakticky, ale zajistit i řádně administrativně. 20. září 1922 zažádali Okresní správu politickou v Trutnově o povolení akce a dne 22. září 1922 se jim dostalo kladné odpovědi dopisem č. j. 32713. Podobnou žádost adresoval spolek také Obecnímu úřadu v místě. Žádali o snížení dávek ze zábav, aby měli finance i na zajištění hudebního doprovodu při představeních. Apelovali na značné úsilí členů ochotnického spolku na uspořádání akce i na okolnost proslavení obce tímto mimořádným kulturním podnikem. Kladná odpověď přišla 15. prosince 1922.²¹⁰

Dále zajistili soudcovský sbor, noclehy i stravování. Zapůjčením automobilu Tatra jim s dopravou pomohla trutnovská firma Transport. Službu potvrdila dopisem č. j. 278 ze dne 9. září 1922. Do Malých Svatoňovic pozvali také Karla Čapka. Vřelým dopisem se však z návštěvy rodiště omluvil. Průběžně se tiskly listiny s názvem Sjezdové informace. Ve svém prvním čísle informovaly:

1. Okrsková rada Jiráskova okrsku již vzala v potaz přihlášené družiny a jejich secvičená, nabídnutá představení. Obdržely termíny s vybranou hrou. Repertoár pak byl neměnný a pevně stanovený.

2. Soutěžící spolky získaly formuláře, které měly vyplněné vrátit pořadatelům.

3. Závodilo se ve dvou odděleních – města a venkov.

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ Tamtéž.

4. Pro města sestával soudcovský sbor z těchto činovníků: předseda – Max Lederer, členové – Lída Volfová z Náchoda, Karel Jirásek z České Skalice, Otokar Pich z Úpice a místní Jindřich Maryan Vlček. Pro obce sestával soudcovský sbor z těchto činovníků: předseda – Vilém Schreiber z Úpice, členové – Vlasta Fibingerová ze Rtně v Podkrkonoší, Václav Šandera z Velkých Svatoňovic, Břetislav Kavan ze Rtně v Podkrkonoší a místní Augustus Baudiss.

Hodnocení spočívalo v klasifikaci za vhodný výběr hry, za režijní práci, za souhru herců, za líčení, kostýmy a masky. Hodnotily se i jednotlivé výkony. Odměnou bylo několik pochvalných uznání a cen za vynikající ztvárnění rolí zvláště pro ženy i muže. V pokynech se uváděly další informace ohledně rezervace míst, tisku plakátů, osvětlení a podobných praktických úkonů. Poté se sestavila pořadová listina s uvedenými tituly a představujícími se spolky; skupina A – města, skupina B – venkov. Závody probíhaly od 23. září 1922 a prvními účinkujícími se stali úpičtí. S hráli tři aktovky – Mahenova *Náměsíčného*, Cizlerův *Soucit* a Hruškova *Pozdního hosta*.²¹¹ Soutěžilo se do 2. prosince 1922.

Po ukončení závodů se v Malých Svatoňovicích ještě konal Pracovní sjezd náchodského Jiráskova okrsku. Při jeho slavnostním zahájení pronesl svůj projev předseda ÚMDOČ Dr. František Herman. Předsednictvo mělo k dispozici informační leták o průběhu soutěže. Příspěvky z dějiště soutěží byly poskytovány novinám.²¹² Pravidelně ve svých rubrikách přinášely aktuální zprávy o průběhu závodů *Náchodské listy* a *Podkrkonošské rozhledy*. Koncem září ve své úpicksko-trutnovské rubrice informovaly *Náchodské listy* o tom, že skupina venkov na hereckých závodech byla otevřena studnickým spolkem, následoval Josefov a Žaclěř se Skružného veselohrou *Románek na horách*. Příspěvek hovořil o velkém zájmu publika o jednotlivá představení i celé závody.²¹³ V prvním říjnovém týdnu informovaly tyto noviny o již proběhlých představeních; v obou skupinách bylo odehráno po dvou. V dalších řádcích poukazovaly na následující týden, který sliboval velmi zajímavé kusy. Na sobotu 7. října se připravovalo představení spolku Tyl z Nového Města nad Metují *Oblaka* Jaroslava Kvapila. V neděli 8. října se naplánovalo uvedení *Posla* Viktora Dyka. Nastudoval ho spolek Kolár z Police nad Metují.²¹⁴ Na konci října listy psaly o tom, že se soutěž pomalu dostala za svoji polovinu. Proběhlo již devět představení. V posledním říjnovém týdnu nastoupil suchovršícký spolek, který přispěl k oslavě národního svátku hrou *Zvony*, obraz českého revolučního hnutí, Rudolfa Robla. Následovala Česká Skalice

²¹¹ *Podkrkonošské rozhledy*. 17. 11. 1922, **11**(33), 3.

²¹² Archiv, pozn. 1, složka 1922.

²¹³ ZACHOVÁL, pozn. 36, Začátek hereckých závodů. *Náchodské listy*. 29. 9. 1922, **20**(28), 5.

²¹⁴ Tamtéž, Herecké závody ve druhém týdnu. *Náchodské listy*. 6. 10. 1922, **22**(31), 4.

s dramatem Emila Trévala *Válka Bohů*. 1. listopadu vystřídala drama veselohra od batňovických ochotníků. Vybrali si *Staré hříchy* Josefa Štolby. Noviny poukazovaly na změnu termínu náhodských. Místo 4. listopadu hráli až 12. a místo nich se do soutěže nově přihlásil plhovský spolek Tyl.²¹⁵ 11. listopadu do klání zasáhl Dramatický odbor Sokola Vrchlický z Jaroměře s hrou ze studentského života *Chrousti* Jiřího Mahena. Den poté následoval již zmiňovaný, zcela vyprodaný, *Pygmalion*.²¹⁶ Ve 44. čísle informovaly *Náhodské listy*, kromě dalšího průběhu her, také o připravovaném závěrečném Pracovním sjezdu a vybízely ochotnické jednoty k motivaci svých členů k jeho účasti.²¹⁷ Ten byl v dalším vydání avizován na neděli 3. prosince 1922. Předchozí den měli čest sehrát ještě místní ochotníci v závěru soutěže Štěpánkovu hru *Čech a Němec*, která byla před sedmdesáti lety v Malých Svatoňovicích uvedena jako první představení v historii spolku. Dostali tak patřičnému připomenutí výročí uvedení tohoto kusu. Roli Němce Jirky tentokrát ztvárnil Karel Adamec - vnuk Emanuela Adamce, zakládajícího činovníka místní družiny.²¹⁸

Celkem dvacet dva her se předvádělo vždy večer v sobotu, v neděli i ve svátek. Z nich byly tři jednoaktovky, dvanáct her o třech aktech, tři hry o čtyřech aktech a čtyři hry o pěti či více aktech. Sedmkrát se uvedly veselohry, patnáctkrát dramata.

Oproti vzpomínkovému cyklu, který sestavili malosvatoňovičtí ochotníci před samotnými závody a který naplnilo uvedení veseloher, soutěžící spolky I. Hereckých závodů v poloviční převaze volily dramata. Tato statistika působí dojmem vyšší úrovně vybraných her.

Pořadí městských jednot: 1. a 2. místo společné pro Náchod a Jaroměř. 3. spolek z České Skalice. Ochotníci ze Skalice nechali vydat svůj novinový příspěvek, který znovu tuto událost připomenul, v *Náhodských listech* ještě rok poté, aby svůj úspěch znovu připomenuli veřejnosti.²¹⁹ V pořadí dále následovaly Červený Kostelec, Nové Město nad Metují, Úpice, Police nad Metují, Josefov, Trutnov, Náchod – Osvěta.

Pořadí venkovských jednot: 1. Malé Svatoňovice (coby pořadatel bez nároku na cenu), 2. se stejným počtem bodů se umístily spolky ze Starého Města Náchod a Velkých Svatoňovic, následované Studnicí, Suchovřsicemi, náhodským Plhovem, Starkočí, Batňovicemi a Žaclěrem.

²¹⁵ Tamtéž. Programová změna. *Náhodské listy*. 27. 10. 1922, 23(35), 4.

²¹⁶ Tamtéž. Nastupují jaroměřičtí. *Náhodské listy*. 10. 11. 1922, 24(40), 3.

²¹⁷ Tamtéž. Pracovní sjezd. *Náhodské listy*. 18. 11. 1922, 25(44), 4.

²¹⁸ Tamtéž. Čech a Němec u Studánky. *Náhodské listy*. 1. 12. 1922, 27(48), 3.

²¹⁹ Tamtéž. Získali jsme 3. místo. *Náhodské listy*. 15. 10. 1923, 22(34), 5.

Výkony jednotlivců měly toto pořadí: za města ocenili prvním místem herce Antonína Pekárka z Jaroměře a herečku Nesládkovou z Náchoda. Za venkov obsadil prestižní post Karel Adamec z Malých Svatoňovic. Ženské ocenění ve skupině venkov uděleno nebylo.

Jindřich Maryan Vlček vypracoval pro ÚMDOČ několikastránkový statistický referát o proběhlých závodech, kde podrobně zaznamenal mnoho údajů. Kromě výše zmíněného pořadí a uváděných her to byl např. údaj o věku režisérů: do dvaceti let – žádné zastoupení, 20 - 30 let – 2 režiséři, 31 - 40 let – 12 režisérů, 41 - 50 let – se 23 režiséry nejpočetnější věková skupina, 51 - 60 let – 1 režisér. Elaborát končil údajem o počtu spolků soustředěných do Jiráskova okrsku; před závody čítal 20, ke konci roku 1922 po úspěšných závodech již 51. Původně se v náchodském okrsku sdružovaly tyto divadelní spolky: Malé Svatoňovice, Borová, Police nad Metují, Zbečnick u Hronova, Velké Poříčí, Machov, Česká Skalice, Červený Kostelec, Bohuslavice, Náchod, Hronov, Úpice, Nové Město nad Metují, Chvalkovice, Staré Město nad Metují, Studnice, Pěkov u Police, Velké Petrovice, Náchod – Osvěta, Lhota za Machovem. Během soutěží a po nich rozšířily jejich řady tyto spolky: Hoříčky, Žernov, Suchovršice, Nový Ples, Havlovice, Žďár nad Metují, Dobrošov, Lhota za Kostelcem, Babí, Krčím, Trutnov, Bezděkov, Třebešov, Hlavňov, Žaclěř, Batňovice, Svinišťany, Velké Svatoňovice, Dolní Radechová, Poříčí u Trutnova, Přepychy u Opočna, Dobruška, Dobré, Jaroměř, Josefov, Horní Kostelec, Ohnišov, Olešnice u Červeného Kostelce, Rtyně v Podkrkonoší, Sendražice a Plhov.²²⁰

I. Herecké závody ukázaly velkou obětavost zúčastněných jednot i jednotlivců, příkladnou organizační disciplínu, a především vysokou úroveň ochotnického divadla. Byly zvoleny hodnotné hry v dokonalém provedení. Při velice přísném hodnocení poroty získala více jak polovina představení nad sedmdesát procent dosažitelných bodů. Všechny zúčastněné jednoty obdržely po skončení závodů od pořadatelů děkovný dopis za přispění k jejich důstojnému průběhu. Závody přinesly rušnější život do ochotnických družin v celém Podkrkonoší a promítlo se to zvýšeným počtem nově přihlášených spolků do Jiráskova okrsku.

Na svátek sv. Štěpána v roce 1922 se hráli ještě malosvatoňovičtí v rámci Čestného večera v režii Jindřicha Maryana Vlčka Stankovského hru *Dědeček*.²²¹

Dodnes v Malých Svatoňovicích kolují informace, které se hereckými závody v roce 1922 pyšní coby předchůdci Jiráskova Hronova.²²²

²²⁰ Archiv, pozn. 1, složka 1922.

²²¹ Tamtéž.

²²² Ústní předání informace. Jiří Orsák 29. června 2017.

2. 6 II. Herecké závody

Přes veškeré komplikace během druhé světové války, které se nevyhnuly ani kulturní sféře, vynaložili svatoňovičtí ochotníci značné úsilí na uspořádání II. Hereckých soutěží v roce 1942, v roce devadesátého výročí od založení spolku.

První oficiality vydal spolek v polovině března v podobě I. Oběžníku. Sloužil jako zdroj úvodních informací pro účastníky se spolky. Závazně se družiny mohly přihlašovat do 15. března 1942 k rukám jednatele pořadajícího spolku Jiřího Holuba. Přihláška měla obsahovat stručný popis vývoje spolku s uvedením současného počtu členstva. Na konci března vyšel II. Oběžník. Apeloval na to, aby zaregistrované spolky do soutěže vybíraly hry, které již sehrály na domovských jevištích. Ty, které vyžadovaly více než tři změny scény, musely být před jejich zapsáním nejprve osobně projednány s režisérem pořadajícího spolku Josefem Kašparem. Hra mohla pocházet z dílny autora jakékoli národnosti, avšak hodnotná, žádná fraška či opereta. Pořadatelé pak stanovili neměnný termín pro každé potvrzené představení. Reklama akce, náklady na veškerá povolení, scénování, osvětlení, pořádková a bezpečnostní opatření i autorská práva hradil pořadatel. Proto každé jednotě přispěl pouze 300 Kč na náklady kostýmů a líčení. Zvolenou hru měly doručit do 6. dubna 1942 pro včasné zajištění dohody pro případ, že by se dvě jednoty chtěly účastnit se stejnou.²²³ Pro všechny přihlášené hry obstarali malosvatoňovičtí funkcionáři cenzurní povolení i autorská práva. Od soutěžících jednot požadovali pouze plakáty s česko-německým textem, herecké obsazení a plánek scény. Za tímto účelem vyzývali k potřebě urychlené návštěvy alespoň jednoho člena spolku k domluvení potřebných údajů. Apelovali na včasnost nahlášení požadovaných abonentních vstupenek. To platilo i na závěrečný večer ochotníků, kde měly být rozdány ceny a pro všechny zúčastněné spolky pamětní upomínkové předměty.²²⁴

Závody se naplánovaly na květen a červen se slavnostním zahájením 25. května 1942. Konalo se ve „Studáneckém divadle“ a úvodní řeč k soutěžícím i obecnstvu přednesli starosta obce a dále pak Břetislav Kavan – předseda Jiráskova okrsku.²²⁵ Do poroty zasedli tři členové – Jožka Tesař, Karel Bubák a Jan Šimáně – tajemník vládní policie Náchod. Nově oproti I. Hereckým závodům před dvaceti roky bylo rozhodování svěřeno také divákům. Na soudcovské tabulky směli hlasovat pro svého favorita. Nestranní pověřenci pak měli setřídít a sečíst zaznamenané hlasy. Rozdány měly být 3 vítězné ceny.

²²³ Archiv, pozn. 1, složka 1939-1942.

²²⁴ Tamtéž.

²²⁵ ZACHOVAL, pozn. 36, Budou II. Herecké závody, *Náchodské listy*. 29. 5. 1942, 49(18), 5.

Program byl stanoven takto:

sobota 23. května	Malé Svatoňovice	Vilém Werner	<i>Půlnoční slunce,</i>
hra o čtyřech dějstvích, režie: Josef Kašpar			
středa 27. května	Úpice	Jan Grmela	<i>Dědictví,</i>
komedie o třech dějstvích, režie: Štefa Baudyšová			
sobota 30. května	Libňatov	Abigail Horáková	<i>Páni,</i>
hra ze života, režie: Čeněk Vít a Josef Havel			
neděle 31. května	Úpice – Sychrov	Vilém Werner	<i>Právo na hřích,</i>
veselohra o třech jednáních, režie: Vilém Vávra			
středa 3. června	Velké Svatoňovice	Jaroslav Hilbert	<i>Pěst,</i>
hra o třech dějstvích, režie: Josef Pokora			
sobota 6. června	Rtyně v Podkrkonoší	Mannfried Rössner	<i>Modrý dým,</i>
veselohra o třech dějstvích, režie: Ota Nyklíček			
neděle 7. června	Batňovice	Alois Jirásek	<i>Vojnarka,</i>
hra o čtyřech jednáních, režie: Jan David			
sobota 13. června – Jubilejní večer ochotníků – místní autor Josef Kašpar – <i>Studánecké zrcadlo</i> . Jednalo se o dvoudílné divadelní pásmo skládající se z hudební a činoherní části. Současní ochotničtí herci Divadelního spolku Karel Čapek se v něm prezentovali některou minulou úspěšnou rolí. Po skončení tohoto představení mělo následovat rozdělení cen.			

Nastaly ale neočekávané potíže technického rázu. Pořadatelé nedokázali vyhovět požadavkům jednotlivých představení. Organizace začala váznout, termíny přestávaly platit. Závody se vymkly z naplánovaných řádů. Odehrála se pouze první dvě představení a bylo zcela zřejmé, že dále nelze pokračovat. Uvažovalo se o odsunutí pokračování soutěží na červenec, ale brzy se poznalo, že organizátoři nejspíš nedodrží ani tento termín.

Dne 13. června 1942 úředním dopisem č. j. 1820 /42 přišel zákaz uspořádat jubilejní večer i celkový zákaz divadelních představení. Důvodem bylo vyhlášení civilního výjimečného stavu po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Vystavil ho Vládní policejní úřad v Náchodě. Od neděle 14. června 1942 se měla konat v Čapkově domě divadelní výstava. Taktéž byla zakázána.²²⁶

Na spolkové oddělení Vládního policejního úřadu Náchod došla žádost dne 22. července 1942 se změnou konání svatoňovických her. Malosvatoňovičtí funkcionáři v ní sdělovali, že stále není známo, kdy budou II. Herecké závody pokračovat a že až budou termíny zodpovědně stanoveny, což v té chvíli bylo předpokládáno na období podzimu,

²²⁶ Archiv, pozn. 1, složka 1939-1942.

požádají o jejich změnu. Zároveň vyslovili domněnku, že již jednou povolená akce č. j. 1707/42 ze dne 23. května 1942, bude znovu potvrzena. 10. července zasedl výbor k vyřešení jediné otázky tak, jak zněla na pozvánce: „Dodělání divadelních závodů.“ 22. července 1942 si spolek Karel Čapek zadal ve firmě tiskárna Ehl v Úpici tisk sta kusů plakátu, tzv. nudlí výrazných barev s černým písmem, v tomto znění:

„*Pokračování II. svatoňovických her.*“

Program byl stanoven takto:

sobota 1. srpna	Libňatov	Abigail Horáková	<i>Páni</i>
neděle 2. srpna	Úpice – Sychrov	Vilém Werner	<i>Právo na hřích</i>
středa 5. srpna	Velké Svatoňovice	Jaroslav Hilbert	<i>Pěst</i>
sobota 8. srpna	Rtyně v Podkrkonoší	Mannfried Rössner	<i>Modrý démant</i>
neděle 9. srpna	Batňovice	Alois Jirásek	<i>Vojnarka</i>

Opět však došlo k technickým komplikacím a hry v letních měsících nepokračovaly. Teprve ve druhém říjnovém týdnu byla soutěž dokončena. Omluvil se z ní batňovický soubor, který už měl domluvenu jinou aktivitu. 10. října ho v uvolněném termínu nahradil spolek z Havlovic s představením hry *Zpovědník* Franka Tetauera. Změna nastala i v porotě. Karel Bubák se pro jiný závazek již nemohl zúčastnit a na jeho pozici ho vystřídal Ing. Ladislav Hrudík – člen okrskové rady a náhodský režisér. Závěrečný večer II. Hereckých závodů pak proběhl 17. října 1942. Místní ochotníci na jeho konci předvedli dramatické pásmo *Studánecké zrcadlo*. Tím byly II. Herecké závody ukončeny.²²⁷

Účinkující spolky do závodů přihlásily realistické hry i veselohry. Repertoár byl dle mého názoru zajímavý, i když se musel vzhledem k válečné cenzuře v období druhé světové války volit jistě velmi obezřetně. Z archivních složek jsem však vysledoval, že II. Herecké závody nedosáhly již tak velkého úspěchu, jako ty první v roce 1922. Provázely je komplikace, které zcela jistě zapříčinila probíhající druhá světová válka. Výběr uváděných her se podřizoval válečné cenzuře. Kulturní akce omezovaly úřední vyhlášky. Po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha byly zcela zakázány. V pořadající jednotě začaly vznikat sváry, které s sebou přinesla protektorátní doba. Souhra a spolupráce uvnitř Divadelního spolku Karel Čapek vážla. To přineslo i značné množství technických

²²⁷ Tamtéž.

problémů. Všechny tyto okolnosti vnesly do závodů podstatné komplikace, pro které neproběhly podle očekávání organizátorů a jistě ani diváků.

II. Herecké závody jsou v Malých Svatoňovicích již téměř zapomenutou událostí. Místní divadelní tradice je připomínána hlavně díky I. Hereckým závodům v roce 1922.

3. Ochetnické divadlo v Podkrkonoší

3. 1 Situace v Podkrkonoší

Ke konci 18. století se v Čechách začalo rozvíjet národní obrození. Pro náš národ je důležité v tom, že se z jeviště divadla šířila česká řeč. Byli to divadelní ochotníci, kteří se veřejně hlásili ke své národní příslušnosti.²²⁸ Repertoár volili z tvorby slavných spisovatelů, často rodáků z Podkrkonoší. Nejvíce uváděnými autory rozvětvených ochotnických scén v 19. a 20. století, v rámci tohoto regionu, byli Jan Nepomuk Štěpánek, Václav Kliment Klicpera, Ladislav Stroupežnický, Josef Kajetán Tyl, Jaroslav Vrchlický, Karel Čapek a Alois Jirásek.²²⁹ Spolky vznikaly ve městech i obcích.²³⁰ Severovýchodní Čechy se vyznačují silnou divadelní ochotnickou aktivitou od doby národního obrození až doposud. Příznačně právě v této oblasti vznikl divadelní festival Jiráskův Hronov, jakási Mekka všech divadelních ochotníků.²³¹ Rakouské úřady kladly ochotníkům překážky, stejně tak i byrokracie bachovského období. Tím docházelo k dlouhým přestávkám ve hraní ochotnického divadla. Až na počátku šedesátých let 19. století mohlo rozvinout pravidelnou činnost.²³² V zápase o uchování národní identity využívali Češi divadlo více než ostatní národy.²³³ Ochetnické divadlo se kvantitativně velmi rozšířilo. Mezi nejpříznivější oblasti tohoto růstu patřily i Severovýchodní Čechy.²³⁴ V polovině 19. století již velmi známým spolkem byl úpický, červenokostelecký, hronovský, svatoňovický, rtyňský, havlovický a řada dalších. Několika spolkům se podařilo uskutečnit smělé plány a realizovat výstavbu kamenných divadel – Červený Kostelec – v roce 1925, Hronov – v roce 1930, Úpice – v roce 1938. Podstatou tohoto úspěchu byla bohatá místní divadelní činnost, podpora obyvatelstva, sbírková činnost nebo vliv kultu významného spisovatele. Byl to také neopomenutelný ekonomický rozkvět zmíněných měst, většinou díky faktoru textilních továren a uhelných dolů.²³⁵ Zájmem českého lidu bylo slyšet z jeviště svoji mateřštinu.²³⁶ Ve větších městech se divadlu propůjčili i vyšší úředníci, lékaři a právníci. Ochetnické divadlo bylo také rovnoprávným působištěm pro ženy, které tu mohly veřejně působit. Začalo se hrát v hostinských sálech, ve školách a zámeckých divadlech.²³⁷ V polovině 19. století přibyli do divadelních řad i dělníci, kteří

²²⁸ CÍSAŘ, pozn. 18.

²²⁹ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 175.

²³⁰ MICHL, pozn. 44, s. 20.

²³¹ KAFKA, pozn. 21, s. 168.

²³² Tamtéž, s. 169.

²³³ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 43.

²³⁴ ČERNÝ, pozn. 19, s. 54.

²³⁵ MICHL, pozn. 44, s. 21.

²³⁶ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 6.

²³⁷ Tamtéž, s. 47.

v ochotnických souborech poprvé zažili společenskou rovnost.²³⁸ Na české obyvatelstvo v Podkrkonoší mohutněl německý tlak. Proto se českému ochotnickému divadlu v této oblasti zvláště dobře dařilo.²³⁹ V Malých Svatoňovicích tomuto vývoji pomohl i měšťanský způsob života díky léčivé studánce, která zásobovala uzdravující vodou místní lázně, a ekonomický růst vzhledem ke vzrůstající těžbě černého uhlí.²⁴⁰ Na konci 19. století se poměry pro divadelní aktivitu zlepšily stavbou národních domů a divadelních sálů.²⁴¹ V českých zemích, po vzniku samostatné Československé republiky, působila rozvinutá soustava ochotnických divadel. V období okupace a za druhé světové války se ochotnické divadlo stalo opěrným bodem pro ideologický boj s fašismem. Bylo celistvé a široce rozvětvené.²⁴² Po osvobození v roce 1945 divadelní činnost již neomezovala válečná cenzura.

3. 2 Mezispolková spolupráce

Podkrkonošské spolky si navzájem vypomáhaly a mezi sebou spolupracovaly již od prvních aktivit v polovině 19. století.

Jeden ze zakladatelů úpické jednoty Antonín Hrodek se zapsal v roce 1852 mezi zakládající nadšence ochotnického divadla v Malých Svatoňovicích. Přenesl tam své zkušenosti a rozvinul blízkou spolupráci obou družin trvajících po dobu celé jejich tvůrčí práce. Pro první malosvatoňovické představení, Štěpánkova *Čecha a Němce*, jim úpický spolek zapůjčil rozepsané divadelní knížky. Ve stejném roce ještě malosvatoňovické rozvíjející se divadelnictví podpořila jednota z Červeného Kostelce se svým zájezdním představením. Hlavní mezispolková spolupráce spočívala především v zapůjčování rozepsaných her, protože finance scházely ve všech spolcích.²⁴³ O znovuoživení svatoňovického divadelnictví v roce 1874 se spolu s Ferdinandem Kafkou velmi zasloužil i Josef Svoboda. Působil jako učitel ve Rtyni v Podkrkonoší, a i tam patřil k představitelům spolkové divadelní činnosti. V době, kdy se ve Svatoňovicích divadlo nehrálo, zapůjčili rtyňským své jeviště, které tou dobou bylo složeno na půdě Panského hostince. Rovněž tak i veškeré kulisy. V roce 1874 byl Josef Svoboda přeložen do Malých Svatoňovic a ujal se iniciativy ve zdejší divadelní jednotě. Opakovaně a dlouhá léta zde pracoval pro divadlo jako funkcionář a herec. Tato personální okolnost prohloubila spolupráci obou měst. V dubnu roku 1883 si ze Rtyně v Podkrkonoší vypůjčili dvě rozepsané hry. Schvalovací dopis o výpůjčce za rtyňské podepsali jednatel Jan Pižl a ředitel spolku Věnceslav Brož. Podobně to platilo pro vstřícnost svatoňovických.

²³⁸ Tamtéž, s. 57.

²³⁹ KAFKA, pozn. 21, s. 169.

²⁴⁰ BERGMANN, pozn. 25, s. 21.

²⁴¹ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 69.

²⁴² Tamtéž, s. 151.

²⁴³ KAFKA, pozn. 21, s. 171.

21. února 1885 požádal dopisem Tomáš Veselý – divadelní ředitel spolku v Havlovicích, o zapůjčení tří paruk, nejlépe s pleší. Bylo mu také vyhověno.²⁴⁴ Na přátelském večírku v roce 1912, při udělování čestných ocenění zasloužilým členům malosvatoňovické družiny, zajistila hudební doprovod červenokostelecká městská hudba. Stejná výpomoc se později při různých příležitostech mnohokrát opakovala.

Mezispolkovou spoluprací měla, jako hlavní bod, na programu schůze, která se konala 29. dubna 1919 v Malých Svatoňovicích. Zabývala se nastávající letní sezonou a pohostinskými představeními. Velmi srdečným dopisem pozvali k účasti úpické ochotníky. S nimi udržovali nejpřátelštější vztahy. Tou dobou se v Úpici intenzivně hovořilo o potřebě postavení divadla. V létě svatoňovičtí uskutečnili představení Karla Želenského *Tažní ptáci* a z jeho výtěžku věnovali úpickým 100 Kč do stavebního fondu. Zároveň jim nabídli sehrání dalšího kusu ze svého repertoáru s tím, že si úpičtí sami mohli vybrat o jaké představení se bude jednat. Tentokrát chtěli věnovat celý zisk do stavebního fondu úpické družiny.²⁴⁵ V tomto období udržovali dobré vstřícné vztahy i s mnoha malými vesnickými soubory. Divadelní aktivita se rozvíjela i v nedaleké osadě Strážkovice. Poměrně často se svým nepočetným souborem hostovali v Malých Svatoňovicích. 19. ledna 1920 zde uvedli představení *Vina* Jaroslava Hilberta. Dále podporovali zapůjčováním rekvizit i divadelní menšinu v Bohuslavicích nad Úpou, vsi, kterou od Svatoňovic odděluje kopcovitý pás markoušovické samoty Sedmidomí.²⁴⁶ Družební kontakty udržovali také s obcí, z druhé strany nedaleké k Hronovu, Studnicí. V listopadu roku 1920 zajeli do této vesnice s představením Ladislava Veltruského *Ta naše Máňa*. Na oplátku jim o pár týdnů déle zahráli studničtí ve Svatoňovicích *Její pastorkyňu* Gabriely Preissové. V této lokalitě se nachází i obec Zbečník, která v červnu roku 1921 slavila pětatřicáté účinkování svého ochotnického spolku. Svatoňovičtí jim darem k jubileu sehráli bez nároku na zisk Želenského *Tažné ptáky*.²⁴⁷ V prvních jarních měsících roku 1921 se vespolně začalo připravovat představení Aloise Jiráska *Jan Roháč*. Vystupovali v něm také malosvatoňovičtí. Na podzim roku 1924 se v Čapkově domě místní domluvili na nastudování Zimlery hry *Matka Kráčmerka*. Za tímto účelem oslovili ochotníky z Havlovic s prosbou o zapůjčení divadelních knížek a bylo jim vyhověno. Představení se konalo v únoru roku 1925. Po události požáru divadla v roce 1930 přišla podporující pomoc z Hronova. Své svatoňovické kolegy pozvali na 1. ročník Jiráskova Hronova. Událost se stala velmi důležitým impulsem pro novou práci. V Hronově se v srpnu

²⁴⁴ Archiv, pozn. 1, složka 1881-1890.

²⁴⁵ Tamtéž, složka 1901-1920.

²⁴⁶ KAFKA, pozn. 21, s. 83.

²⁴⁷ Archiv, pozn. 1, složka 1921.

1926, při příležitosti položení základního kamene pro nové divadlo, sehrála Jiráskova *Lucerna*. Personálně se herecké akce zúčastnili i malosvatoňovičtí.²⁴⁸ Na jaře roku 1929 se začalo s budováním nového městského divadelního jeviště v Žacléři. Dobrovolných brigád se účastnili i členové Divadelního spolku Karel Čapek. Výrazem obětavé spolupráce lze označit provedení dalšího společného představení. Jiráskův okrsek uvedl v létě roku 1930 v přírodním divadle ve Starkoči *Pana Johanese* Aloise Jiráska. Za režii komparsů zodpovídal Jindřich Maryan Vlček a ve dvou rolích účinkovaly herečky Divadelního spolku Karel Čapek Malé Svatoňovice.²⁴⁹ Posledním mezispolkovým představením, zaznamenaným v archivech, se stal opět Jiráskův *Jan Roháč*. Konalo se v Hronově v roce 1934. Znovu za účasti malosvatoňovických ochotníků. Obě posledně jmenované hry režíroval Max Lederer.

Dochovaná spolupráce je ještě doložena ve složce z roku 1940. Na březnové představení hry Viléma Wernera *Právo na hřích* si vypůjčili rozepsané knížky od hronovského spolku. Dekorace pak zapůjčili divadelnímu spolku do Červeného Kostelce, který tuto hru ve stejném roce také nastudoval.

Z archivních materiálů bylo tedy možno provést výzkum o nejbližší spolupráci s divadelními družinami z Úpice, Červeného Kostelce, Hronova, Rtnyní v Podkrkonoší a Havlovicemi.

3. 3 Úpice

Divadelní aktivita v Úpici se datuje k roku 1824 a do historie se zapsala jako první v tomto kraji. Představení se konala v hostinských sálech. Zakladatelem ochotníků byl Jan Záruba, který spolek vedl řadu let. Pomáhal mu v tom Antonín Hrodek, pozdější zakladatel svatoňovické divadelní družiny, narozený v Havlovicích.²⁵⁰ Zpočátku se uváděly hry Jana Nepomuka Štěpánka a Václava Klimenta Klicpery. Další zázemí pro konání představení jim poskytla úpická radnice. Úřady mnohokrát k divadelním představením neudělily povolení. Někdy hráli bez něho a dočkali se pokut.²⁵¹ Tak, jako leckde jinde, se od jara do podzimu konala představení v přírodě. Pravidelná ochotnická činnost v Úpici začala v listopadu 1861. Po předložení žádosti s požadovaným repertoárem jim byly c. k. okresním úřadem v Trutnově některé hry povoleny, u jiných byl vznesen požadavek na úpravu „závadných“ textů. Z této doby pochází jedna strana opony. Namaloval ji tamní ochotník Vincenc Tauchmann a zobrazil na ní pohled z hornaté vyvýšeniny zvané Skalka na úpické náměstí. Začátkem roku 1866 přijela do města Kullasova divadelní společnost, ale po pár týdnech musela Úpici

²⁴⁸ ŠTEIN-TÁBORSKÝ, pozn. 39, s. 231.

²⁴⁹ Archiv, pozn. 1, složka 1930.

²⁵⁰ TOMM, pozn. 31, s. 2.

²⁵¹ Tamtéž, s. 3.

opustit. Schylovalo se k prusko-rakouské válce.²⁵² V úpické radnici, kde mělo divadlo tehdy zázemí, se zřídil lazaret pruských vojáků.²⁵³ V této době nesl spolek název Ochotnické divadlo v Oupici. Byl nejstarším spolkem ve městě.²⁵⁴ Kolem roku 1870 se herci přemístili do hostince U Pernikářů, kam se v budoucnu ještě několikrát vraceli. Ředitelem spolku jmenovali Václava Picha. Delší zázemí jim zajistil hostinec Na Závodí, který jeho majitel Karel Vacek nechal v roce 1903 přebudovat. Zavedl elektrický proud a zrekonstruoval prostorné hlediště zdobené štuky. Mělo výbornou akustiku. Výmalbu opony zajistil, jako v mnoha okolních spolcích, náhodský malíř Josef Šrůtek. Nové divadlo bylo slavnostně otevřeno 24. října 1903. Ochotníci uvedli jednoaktovku Ladislava Stroupežnického *Paní mincmistrová*. Slavnostního projevu se ujal městský radní MUDr. Antonín Čapek. Na přelomu 19. a 20. století už Úpice vešla ve známost svojí vyspělou divadelní činností v celém Podkrkonoší a měla důstojný divadelní stánek.²⁵⁵ Vyvrcholením ochotnické divadelní činnosti před první světovou válkou bylo uspořádání Sjezdu ochotnictva severovýchodu v srpnu roku 1907. Zúčastnilo se ho značné množství okolních jednot, např. havlovická, rtyňská, batňovická, strážkovická, spolek z Malých Svatoňovic a další. Úpičtí měli velký vyspělý soubor. Nastudovali náročnou davovou hru Aloise Jiráka *Skaláci*, která se setkala s nebyvalým úspěchem. O tom, že v Úpici byl o divadlo zájem svědčí fakt, že zde, i přes místní aktivní divadelní život, nepřestávaly hostovat kočovné divadelní společnosti. V létě roku 1909 město navštívila společnost Elišky Zöllnerové a dále pak operetní společnost Karla Moora. V říjnu téhož roku se udála v Úpici významná událost. Divadelní zkoušku navštívil krajan spisovatel Alois Jirásek v doprovodu s pražským dramaturgem Jaroslavem Kvapilem a herci jim byli po zkoušce představeni.²⁵⁶ Ochotníci se významně podíleli v období před první světovou válkou na společenském životě města. První světová válka činnost ochromila, protože několik herců odešlo na frontu.²⁵⁷ V tomto období hry režíroval Robert Baudyš. Po válce se ochotnické divadlo opět značně rozvinulo. Při příležitosti konání I. Hereckých soutěží v roce 1922 v Malých Svatoňovicích získali úpičtí pochvalná ocenění. Tím více se pak hovořilo o důvodné potřebě vlastního divadla.²⁵⁸ Absenci divadelní budovy nahrazovali aktivní letní činností v přírodě. Jak informovaly *Náhodské listy* ve své kulturní rubrice, sehráli úpičtí v přírodním areálu na Dlouhých záhonech během letních prázdnin roku 1922

²⁵² Tamtéž, s. 9.

²⁵³ Archiv, pozn. 10, složka 1866.

²⁵⁴ TOMM, pozn. 31, s. 10.

²⁵⁵ HUSÁKOVÁ, pozn. 32, s. 7, 8, 30, 102.

²⁵⁶ TOMM, pozn. 31, s. 12, 13, 14.

²⁵⁷ Tamtéž, s. 16.

²⁵⁸ Tamtéž, s. 18.

Stroupežnického *Naše furianty* v krásné výpravě jihočeské vesnice.²⁵⁹ Druhé představení, Čapkova *Loupežníka*, uvedli na stejném místě v srpnu a pozván byl i autor této hry, který se však z důvodu zaneprázdněnosti z účasti omluvil.²⁶⁰ V červnu 1924 požádali Mistra Aloise Jiráska o povolení pojmenovat spolek jeho jménem. Obratem se jim vrátila kladná odpověď. Na plakátu ke hře Karla Scheinpfluga *Druhé mládí* byl poprvé použit název Spolek divadelních ochotníků Alois Jirásek.²⁶¹ S majitelem stávající divadelní scény u Vacků však došlo k rozporům kvůli zvyšujícímu se nájemnému. Platilo se zvlášť za každé představení. Funkcionáři divadelního spolku hledali vhodný pozemek pro stavbu divadla. Nakonec zakoupili od textilní firmy Eduard Morawetz prostor bývalého skladiště, na kterém dnešní divadlo stojí. Projekt vypracoval arch. Josef Záruba a stavbu provedl Václav Rybář ze Svobodných Dvorů. Provoz zahájilo 16. července 1938 představením *Magdalena Dobromila Rettigová* Aloise Jiráska. V divadle byl umístěn také biograf.²⁶² Sál disponoval 400 místy včetně balkonu. Úplné dokončení divadla přerušila druhá světová válka. Znovu došlo ke zbrzdění činnosti a cenzuře. Po osvobození uvedli, stejně jako v Červeném Kostelci a v Hronově, jako první představení hru *Lucerna* Aloise Jiráska.²⁶³

Ve městě se hrálo i loutkové divadlo. Zprvu v 19. století zde působil kočovný loutkář Josef Vida, do padesátých let se hrálo v dívčí škole na Blahovce. V roce 1950 se podařilo vybudovat stálou loutkařskou scénu v budově na náměstí naproti kostelu. Loutkařský spolek nesl název Radost. Dnes je už mimo provoz.²⁶⁴

3. 4 Červený Kostelec

*„Červenokostelečtí divadelníci dali příklad ostatním spolkům a městům v Podkrkonoší, protože jako první v tomto kraji postavili vlastní divadlo“.*²⁶⁵

Historie divadelnictví v Červeném Kostelci sahá do počátku 19. století. Tehdy byl Kostelec městem tkalců a později se zde rozvinula prosperující textilní tovární výroba. Ta přinesla potřebný kapitál i pro možnost výstavby divadla, která se uskutečnila v roce 1925.²⁶⁶

Roku 1809 se ochotníci začali scházet v hostinci pana Hůlka, dnes hotel Černý kůň. Kolem roku 1848 se jejich dalším útočištěm stal hostinec U Tří tatrmanů. Při těchto představeních vznikla myšlenka vytvoření divadelního spolku. Dostal název Spolek divadelních ochotníků v městysi Kostelci. Prvními členy byli: Adolf a Josef Kalinové,

²⁵⁹ ZACHOVAL, pozn. 36, *Naši furianty* na Dlouhých záhonech, *Náchodské listy*. 20. 7. 1922, 20(21), 4.

²⁶⁰ TOMM, pozn. 31, s. 10.

²⁶¹ Tamtéž, s. 19.

²⁶² Tamtéž, s. 20.

²⁶³ Tamtéž, s. 27.

²⁶⁴ *Městské kulturní středisko Úpice*, pozn. 11.

²⁶⁵ ŠOLC, pozn. 34, s. 169.

²⁶⁶ LELEK, pozn. 38, s. 3.

Antonín Bureš, Josef Nývlt, Vendelín Klikar, Josef Regner, František Linhart a František Alin. V té době se již pracovalo na přestavění sálu v hostinci U Buršů.²⁶⁷ Malba opony byla zadána Josefu Šrůtkovi z Náchoda, který spolupracoval s většinou spolků v této lokalitě. Na oponě byl vymalován motiv Prahy a podle toho byl hotel přejmenován na hotel U Města Prahy. Ten v roce 1910 po požáru lehl popelem.²⁶⁸ Začaly se ozývat hlasy o nutnosti kamenného divadla. Členové divadelního spolku, podporovaní i dalšími místními spolky, iniciovali sbírkovou činnost pro obstarání finančních prostředků. Podpořeni městkou radou, dary textilních továrníků, bankovními půjčkami i půjčkami vlastních členů, a především sbírkami, obstarávali nutný obnos, který byl vyčíslen na potřebnou částku 1 300 000 K. Základní kámen divadla byl položen v srpnu roku 1924. Realizace se podařila již následující rok. Divadlo bylo otevřeno 25. října 1925 uvedením Jiráskovy *Lucerny*. Nejdůležitější osobností v tomto počínu byl textilní továrník a pozdější předseda spolku Adolf Keyzlar. Daroval divadlu 200 000 K, jako první přispívatel složil 100 000 K v občanské sbírce a dalších 100 000 K po otevření divadla na snížení dluhu z bankovní půjčky. O ochotnický spolek se v této době úctyhodně staral jednatel Břetislav Umlauf. Projekt budovy i samotnou realizaci zajistil místní stavitel arch. Robert Dvořáček.²⁶⁹ Jeho projekt plně vyhovoval požadavkům technickým, divadelním i místním. Celá stavba je dlouhá přes 42 metrů a do šíře zhruba 22 metrů. Pod jevištěm zbudovali orchestřiště pro 40 hudebníků.²⁷⁰ Budovy divadel se v tomto období stavěly monumentálně a byly vždy prestižní záležitostí každého města a zároveň vizitkou umu stavitelů. Zdobily je arkády i mnoho sloupových prvků. Hlediště bylo stoupající pro dobrou viditelnost a slyšitelnost. Mívalo okolo 400 sedadel včetně balkonu.²⁷¹ Divadelní ochotnická činnost v tomto městě byla během okupace zakázána. V Červeném Kostelci je tato aktivita tradiční a trvá i v současnosti.²⁷²

3. 5 Hronov

Tradice ochotnického divadla v Hronově započala ve třicátých letech 19. století. Hodinářský tovaryš, hronovský rodák Antonín Knahl byl při pobytu v Praze silně ovlivněn dojmy z divadelních představení. Své nadšení přenesl do Hronova. Pod jeho vedením připravili ochotníci na jaře roku 1827 v hronovské škole představení *Berounské koláče* Jana Nepomuka Štěpánka. Neměli k němu ale vrchnostenské povolení a následovalo vyšetřování.

²⁶⁷ Tamtéž.

²⁶⁸ Tamtéž, s. 4.

²⁶⁹ ŠOLC, pozn. 34, s. 171.

²⁷⁰ ŠTEIN-TÁBORSKÝ, pozn. 39, s. 178.

²⁷¹ HILMERA, pozn. 40, s. 107-108.

²⁷² *Město Červený Kostelec*, pozn. 13.

Teprve až za dvacet let nový náchodský vrchní Otto Erich povolil divadelníkům sehrát několik představení ve prospěch chudých.²⁷³

Místem konání prvních představení se stal hostinec Modrá hvězda. Pod vedením Antonína Knahla bylo v následujícím roce uvedeno představení *Čech a Němec* Jana Nepomuka Štěpánka a *Divotvorný klobouk* Václava Klimenta Klicpery. Poté se ochotníci přestěhovali do hostince U Habrů. Delší zázemí jim později zajistil kupec Jan Vlach, u kterého získali nový sál. Jeviště už mělo oponu, kterou namaloval Antonín Knahl. Po ukončení prusko-rakouské války v roce 1866 se režie ujali Adolf Prouza a Alois Jirásek.²⁷⁴ Spolek divadelních ochotníků byl založen v roce 1869.²⁷⁵ Na jaře 1870 zřídili v zahradě hostince U Habrů, kam se opět vrátili, provizorní letní scénu nazvanou Aréna. V poschodí domu vybudovali jeviště i s propadlem. Jeviště dostalo novou oponu s motivem Hronova, kterou namaloval Josef Šrůtek z Náchoda. Při slavnostním otevření 26. prosince 1875 složil a proslov přednesl Alois Jirásek. Platili tu značně vysoké nájemné, a tak v roce 1901 přesídlili do hotelu Slavie. Nejvíce uváděnými kusy byla Jiráskova *Vojnarka* a *Lucerna* a *Jan Hus* Josefa Kajetána Tyla.²⁷⁶

Za první světové války činnost stagnovala. Scházeli herci odvedení do války.²⁷⁷ V roce 1917 se ochotníci přestěhovali do hotelu U Mostu. Na spolkových schůzích se opakovaně jednalo o potřebě postavení nového divadla. Bylo rozdáno mnoho žádostí o příspěvek. Hronovský rodák Ing. arch. Jindřich Freiwald přislíbil zdarma vypracovat projekt. Budova podle něho byla postavena a architekt se výstavbou hronovského i dalších dvou divadel proslavil. Zajímal se o divadelní činnost a chtěl ochotníkům postavit reprezentativní stánek. Pozemek zakoupili na hronovském náměstí. V květnu 1925 bylo založeno Družstvo pro postavení Jiráskova divadla. Činnost ochotníků se začala zintenzivňovat za cílem zisku finančních prostředků na stavbu. Uskutečnila se loterie, lidé přispívali zakoupením symbolických cihel a přicházely dary z celé republiky. Základní kámen byl položen 26. srpna 1928 za účasti Aloise Jiráska, zástupců vlády Československé republiky, armády a představitelů kulturního života.²⁷⁸ Den předtím, v sobotu večer, provedl Jiráskův okrsek v režii Maxe Lederera Jiráskovu *Lucernu*. V představení účinkovali i malosvatoňovičtí.²⁷⁹ Dne 28. září 1930 se Jiráskovo divadlo slavnostně otevřelo opět uvedením Jiráskovy *Lucerny*. Nastudoval ji režisér MUDr. Rudolf Kudrnáč. Z herců se

²⁷³ HLADKÝ, pozn. 43, s. 3.

²⁷⁴ 55 *Jiráskových Hronovů*, pozn. 41, s. 3.

²⁷⁵ ŠRÁMKOVÁ, VALENTA, pozn. 17, s. 269.

²⁷⁶ HLADKÝ, pozn. 43, s. 6.

²⁷⁷ 55 *Jiráskových Hronovů*, pozn. 41, s. 5.

²⁷⁸ 150 let *Aloise Jiráska*, pozn. 42, s. 9.

²⁷⁹ ŠTEIN-TÁBORSKÝ, pozn. 39, s. 231.

uchovala jména: František Šefelín, Quido Středa, Jaroslav a Julius Štelzig.²⁸⁰ Poslanec František Tomášek tehdy navrhl, aby ÚMDOČ každoročně oslavila a připomenula slavného rodáka Aloise Jiráska, v té době již zesnulého, uspořádáním přehlídky jeho dramatické tvorby. Zrodila se tak tradice Jiráskových Hronovů, nejstaršího divadelního ochotnického festivalu. Jejich konání ÚMDOČ schválila. První ročník se uskutečnil v roce 1931 a skládal se pouze z Jiráskových her.²⁸¹ Během okupace se stále hrálo, i když s cenzurovaným repertoárem. Osvobození se v Hronově slavilo, jako mnohde jinde, Jiráskovou *Lucernou*.²⁸²

3. 6 Rtyň v Podkrkonoší

Po vzoru sousedních jednot v Úpici, Malých Svatoňovicích a Červeném Kostelci se začaly první divadelní aktivity objevovat v sedmdesátých letech 19. století také ve Rtyni v Podkrkonoší. Průkopníky obrozujícího hnutí a ochotnického divadla byli Josef Svoboda – učitel, Antonín Kulda – pekař a aktivní účastník prusko-rakouské války²⁸³ a Josef Fišer – starosta obce. Zpočátku se hrálo v hostinci Josefa Fišera Na Špici. Jeviště i kulisy byly zapůjčeny od malosvatoňovických. První představení se konalo 1. dubna 1872. Rtyňští nastudovali veselohru Václava Klimenta Klicpery *Každý něco pro vlast*. Byla zamýšlena jako jakási generální zkouška k založení divadelního spolku.²⁸⁴ Představení se stalo populární a dočkalo se velikého úspěchu. Spolek byl založen a záhy se do něho přihlásilo 28 členů. Prvním ředitelem se stal Antonín Kulda, který tu aktivně působil až do vysokého věku a dožil se jako jediný ze zakládajících členů padesátého výročí založení spolku. Další představení se hráli ještě na zapůjčeném svatoňovickém jevišti. Následujícím, velmi úspěšným, byla veselohra Václava Klimenta Klicpery *Hadrián z Římsů*.²⁸⁵ Za utržený obnos si již obstarali vlastní, jednoduché, ale pěkné jeviště. Opona byla vymalována obrazem rtyňské obce. Ve Rtyni se hrálo nadšeně. První rok nastudovali osm her, další rok už dokonce třináct. V zimním období se mnohdy zkoušky konaly za krutého mrazu. Prostory hostinského sálu se nevyplatilo vytápět. Jeviště bylo zapotřebí několikrát do roka zbourat, vynést na půdu a zase znovu stavět.²⁸⁶ Bohužel po tomto úspěšném startu přišla doba stagnace a počet nastudovaných a předvedených her ubýval. Nedobrý vývoj ovlivnil i odchod jednatele Josefa Svobody, který byl coby učitel, přeložen do Malých Svatoňovic. Lepší časy nastaly v roce 1882, kdy byl do funkce ředitele zvolen Václav Brož. Dosavadní prostory v hostinci Na Špici se postupně staly nevyhovujícími a divadlo se podařilo přesunout do hostince ochotníka Františka Nyklíčka,

²⁸⁰ 150 let Aloise Jiráska, pozn. 42, s. 9.

²⁸¹ 55 Jiráskových Hronovů, pozn. 42, s. 10.

²⁸² Tamtéž, s. 13.

²⁸³ KUDR, pozn. 24, s. 302.

²⁸⁴ KAFKA, pozn. 21, s. 177.

²⁸⁵ Tamtéž, s. 178.

²⁸⁶ MICHL, pozn. 44, s. 24.

který se zavázal, že na vlastní náklady vybuduje nové jeviště. Brzy na to však Václav Brož nečekaně složil funkci. Časté změny ve vedení spolku negativně ovlivnily celou jeho činnost. Výraznou osobností rtyňského divadelnictví byl Čeněk Mikeš. V jeho hostinci našel spolek zázemí po zbytek doby svého trvání. V roce 1911 se pod názvem Spolek divadelních ochotníků ve Rtyni stal členem ÚMDOČ.²⁸⁷ K nejzasloužilejším funkcionářům 20. století patřil dlouholetý ředitel Čeněk Středa, Ladislav Lelek, jeho syn Jaroslav Lelek a režiséři Jaromír Vít a především Břetislav Kavan a hudební skladatel Karel Koleta.²⁸⁸ V současnosti se ochotnické divadlo ve Rtyni v Podkrkonoší neprovozuje.

Jako přidruženou aktivitu zřídil spolek knihovnu, která zásobovala četbou široký okruh čtenářů. Tato činnost trvala až do roku 1884, kdy byla založena čtenářská beseda Žaltman.²⁸⁹

3. 7 Havlovice

Divadelní spolek Havlovic, vesnice pod hradem Vízmburk, byl založen v roce 1884. Dostal název Vzdělávací, zábavní a ochotnický spolek Tyl. Hrál se příležitostně a hry se nejčastěji vybíraly z tvorby Josefa Kajetána Tyla a Aloise Jiráska. Se stovkou členů patřil po první světové válce k největším divadelním spolkům na podkrkonošském Úpicku.²⁹⁰ Zkoušelo se jednak ve škole, později v hostinci na návsi, který dodnes nese název Amerika. V prvním poschodí sloužil ke kulturním akcím prostorný sál s jevištěm. Divadelní spolek tu měl dlouhá léta své zázemí. V zákulisí se nacházely šatny herců, kostymérna, sklad rekvizit a kulis. V rohu jeviště byl prostor pro kapelu s trvale umístěným klavírem. Kromě klasických divadelních představení se zde sehrávaly občas i operety a pohádky. Ty většinou secvičily školou povinné místní děti. Sál sloužil také ke konání plesů dalších spolků.²⁹¹ V roce 1943 byl divadelnímu spolku nabídnut do pronájmu obecní pozemek v Kobylinci. Toto romantické místo se ukrývá v lese směrem k Úpici. Zřízeno tu bylo přírodní divadlo s oválným vyvýšeným hledištěm a dole v jevišti s vyzděnou půlkruhovou nápovědou. První představení v tomto přírodním divadelním prostoru havlovičtí sehráli 8. září 1946 – Václav Vrána *Za potokem za mlýnicí*. V období druhé světové války byl spolu s dalšími, ale jako poslední ze všech tamních, v roce 1944 zakázán i divadelní spolek Tyl v Havlovicích.²⁹² Po skončení války svoji divadelnickou činnost opět obnovil, avšak jen do roku 1976.²⁹³

²⁸⁷ KAFKA, pozn. 21, s. 171.

²⁸⁸ Tamtéž, s. 186.

²⁸⁹ MICHL, pozn. 44, s. 24.

²⁹⁰ KAFKA, pozn. 21, s. 180-184.

²⁹¹ REJL, pozn. 46, s. 9.

²⁹² Tamtéž, s. 10.

²⁹³ HONZERA, pozn. 47, s. 120.

4. Malosvatoňovický divadelní spolek členem ÚMDOČ a Jiráskova okrsku

V roce 1920 obdržela divadelní jednota Malé Svatoňovice dopis od Ústřední Matice Divadelních Ochotníků Československých (ÚMDOČ). Vyzvala ji k přihlášce členství do Jiráskova okrsku. ÚMDOČ byla jediným všenárodním svazem ochotnických sdružení a divadelních odborů Československé republiky. Za více než v té době již třicetileté působnosti soustředila přes sedm set ochotnických spolků. Nejenže chránila zájmy divadelních ochotníků, ale přinášela svým členům některé konkrétní výhody, jako např. bezplatný odběr časopisu České divadlo, možnost bezplatného uvádění her, které již ÚMDOČ získala, slevu na provozovacích právech, členové registrovaných spolků měli možnost účastnit se kurzů a přednášek, které jim poskytovaly rady ohledně způsobu vystupování, dramatické, režijní i scénografické poznatky. Seznamovala je s novinkami např. v oblasti líčení a podobnými informacemi. Poskytovala také právní a organizační rady. V roce 1920 vystoupil s přednáškou o úkolech ochotnického divadla na sjezdu spolků v Náchodě Dr. František Herman, který ve východočeském okrsku působil ve významných funkcích. Rok poté se objevuje další osobnost, Dr. Rudolf Boes, pozdější předseda Jiráskova okrsku.²⁹⁴ Svatoňovický spolek se do Jiráskova okrsku přihlásil 11. března 1921. Dopisem pod č. j. 1279 ze 7. května 1921 jim byla vystavena kladná odpověď. Podepsal ho generální tajemník ÚMDOČ Rudolf Weinert.²⁹⁵

Velmi důležitou osobností fenoménu ochotnického divadla na Trutnovsku a Náchodsku byl Max Lederer. Aktivně pracoval řadu let v Jiráskově okrsku tohoto regionu. Zastával v něm několik funkcí. Stal se okrskovým režisérem, místopředsedou okrsku a později i předsedou. Jeho nejaktivnějším obdobím bylo rozmezí let 1928-1937. Nejvíce působil v Trutnově a Jaroměři, kde pracoval na dráze, ale zajímal se aktivně také o divadelní dění v Malých Svatoňovicích. Neopomenutelnými jsou i jeho zásluhy při organizování 1. ročníku Jiráskova Hronova v roce 1931. Pravidelně svými články přispíval do rubrik měsíčníku *Naše menšiny*, který měl sídlo v Malých Svatoňovicích a byl přijat jako oficiální orgán okrsku. Max Lederer nezůstal jediným redaktorem, který se zabýval místním ochotnickým divadlem. Své úvahy zmíněným novinám věnoval také Jindřich Maryan Vlček. V kulturní rubrice *Našich menšin* pisatelé hovořili o problémech, které v ochotnickém divadelnictví byly právě tou dobou aktuální, např. o finanční situaci. Obstarávání divadelních her stálo hodně peněz. Nemalou finanční zátěž činila i daň ze zábav. Překážkou rozvoje

²⁹⁴ Archiv, pozn. 1, složka 1901-1920.

²⁹⁵ Tamtéž, složka 1921-1950.

a činnosti ochotnických divadel na podkrkonošském venkově se stal nedostatek vhodných místností pro konání představení. 11. března 1921 se svatoňovičtí ochotníci obrátili úředním dopisem na Okresní osvětový odbor do Úpice s návrhem o pomoc v uzákonění práva pro zabírání vhodných místností pro konání představení v každém okrese. Dále o zřízení divadelní knihovny, která by registrovala hry vhodné pro malá jeviště a aby již byly k dispozici rozepsané, případně s rozpisem osob, stručnou charakteristikou a doporučeným seznamem dekorací. Volali po více hrách, po pestřejším repertoáru, neboť se musely uvádět stále ty stejné. Představení chtěli osvobodit od veškerých poplatků s přihlédnutím na to, že se jedná o kulturní podniky s lidovými cíli. Svatoňovičtí iniciovali schůzi ředitelů a režisérů spolků pro ujednání dalšího postupu činnosti ochotnických divadel v okrese Úpice.²⁹⁶

V květnu roku 1921 si podkrkonošské divadelní spolky vespolečně připomenuly sedmdesáté narozeniny spisovatele Aloise Jiráska, hronovského rodáka. Hlavním organizátorem byl úpický spolek. Ostatní jednoty v okolí obeslal zvacím dopisem k účasti na oslavách a přípravou alegorických vozů, které by vyobrazovaly jeho dílo. Úpický okres zajistil alegorický vůz na téma divadelní hry Jan Roháč. Hlavní roli ztvárnil Max Lederer. Organizátoři akce vyzývali okolní spolky, aby přispěly jednak herci – husitskými bojovníky, ale i válečnými vozy a zbraněmi. Každý kraj dostal za úkol vypodobnění jiného Jiráskova díla, aby jich vešlo v podvědomí lidu co nejvíce. Aranžmá celé akce se ujal Dr. Rudolf Boes z Náchoda. Slavnost to byla velkolepá, zúčastnila se jí značná část Čech, podpory se dočkala od Ministerstva osvěty a ministerstva Národní obrany.²⁹⁷

V roce 1922, kdy malosvatoňovický divadelní spolek slavil sedmdesáté výročí svého založení, byly v Malých Svatoňovicích uspořádány I. Herecké závody Jiráskova okrsku ÚMDOČ.²⁹⁸ Hrál se několik měsíců. Spolky mezi sebou ostře bojovaly, čímž přirozeně přispívaly k pozvednutí úrovně ochotnického divadelnictví. Zároveň ale utužovaly mezispolkové přátelské styky. Oslavy sedmdesátého výročí nesestávaly jen z hereckých soutěží. Na začátku prosince se v jejich duchu konal Pracovní sjezd. Ten se skládal z pracovní schůze a přátelského večera. Symbolicky k sedmdesátému výročí založení malosvatoňovické družiny bylo uvedeno Štěpánkovo představení *Čech a Němec*.²⁹⁹ Herecké závody zahájili úpicičtí ochotníci 23. září uvedením tří aktovek: Mahenův *Náměsíčný*, Cízlerův *Soucít*, Hruškův *Pozdní host*.³⁰⁰

²⁹⁶ Tamtéž..

²⁹⁷ Tamtéž.

²⁹⁸ Tamtéž, složka 1922.

²⁹⁹ Tamtéž, složka 1921-1950.

³⁰⁰ Tamtéž, složka 1922.

Pozitivní vliv soutěží se promítl i na zvýšení počtu přihlášených jednot do okrsku, který se v roce 1923 navýšil o 23 nových. V roce 1924 měl již 75 registrovaných jednot se 3 672 členy. Začal organizovat i okrskovou divadelní knihovnu.³⁰¹ V lednu roku 1923, za uspořádání a zdárný průběh I. Hereckých závodů, obdržel svatoňovický spolek Pochvalné uznání. Pod razítky tří organizací, které uznání vystavily, jsou podepsáni Dr. František Herman, Max Lederer a Dr. Rudolf Boes. Stále však ochotníkům scházel divadelní zákon. Navíc přišel z Ministerstva vnitra zákaz pro zájezdní hostování. Ochotnické spolky musely hrát pouze na domovských scénách.³⁰²

Úspěšným rokem ochotnického divadla v Podkrkonoší byl rok 1925. V Malých Svatoňovicích se konalo okrskové představení Čapkova *Loupežníka*. Na podzim se slavnostně otevřelo nově postavené divadlo v Červeném Kostelci. Článek v *Náchodských listech* vyzdvihoval zásluhy továrníka Adolfa Keyzlara, nejštedřejšího mecenáše v realizaci výstavby červenokosteleckého divadla.³⁰³ V témže roce okrsek uspořádal ochotnickou školu ve Starkoči. Nabídla semináře o mimice, krojích, o poslání ochotnického divadla, o deklamaci, o režii a o líčení. Průměrná návštěvnost každého z nich byla 230 posluchačů.³⁰⁴

V roce 1926 přišel okrsek s novinkou. Okrskové valné hromady se začaly konat každý rok v různých působištích registrovaných jednot. Nové divadlo v Červeném Kostelci hostilo okrskovou valnou hromadu v roce 1926. Po jednáních a přednáškách bylo na programu předvedení Bernsteinovy hry *Izrael* v podání místních.³⁰⁵

V šestém ročníku periodika *Naše menšiny* z roku 1926 poukazuje Max Lederer v článku *Neutěšená situace* na uměleckou krizi, ve které se dle něho ocitlo venkovské ochotnictvo. Poukazoval na opatření, která ochotníci vynakládali pro zdařilou praxi ochotnického divadla, jako je studium režisérské i herecké teorie, pořádání kurzů a přednášek a zavedení okrskových důvěrníků. Pokud i přes tyto aktivity se stále nedařilo povznést uměleckou úroveň ochotnictva do takové výše, jakou by měla mít, pisatel z tohoto neúspěchu nečinil zodpovědnými samotné ochotníky, nýbrž nepřiměřené komplikace ze stran úřadů. Ze všech koutů Podkrkonoší, z každého divadelního spolku se ozývaly oprávněné výtky a kritiky. V prvé řadě pisatel poukazoval na nesnesitelné vystupňování všech výdajových položek. Dokonce se tak dělo v takové míře, že existenčně ohrozily slabé jednoty a ty silnější znatelně v činnosti omezily. Pokus o zvýšení vstupného vedl ke sporům s obecnstvem. Obviňoval vládu, že tento proces umožnila a účastnila se ho např. zavedením kolků za úřední

³⁰¹ Tamtéž, složka 1921-1950.

³⁰² Tamtéž.

³⁰³ ZACHOVAL, pozn. 36, Červenokostelecký ochotník-štedrý továrník. *Náchodské listy*. 15. 10. 1926, 22(24), 4.

³⁰⁴ Tamtéž, Ochotnická škola ve Starkoči, *Náchodské listy*. 22. 10. 1926, 22(25), 4.

³⁰⁵ Archiv, pozn. 1, složka 1921-1950.

výkony. Většina představení se na vesnicích konala v hostinských sálech a nebývala vždy vyprodaná. Spolkům sdruženým v ÚMDOČ bylo slíbeno, že ostatním nesdruženým nebudou představení povolována. V praxi se tak ale nedělo. Hrála různá sdružení politická, církevní a volná sdružení, která odebírala diváky. Ač platila přesná pravidla pro povolování biografů, v mnohých malých městech, na požadavek vlivné politické strany, se provozovaly i dva a v den konání divadelního představení lákaly na nějaký atraktivní film. Další komplikující, ale nezbytnou praktikou malých hostinských scén na venkově, byla neustálá nutnost přenášení a ukládání jeviště a nový výnos na další představení. To vše zahrnovalo výdajové položky. Jak měli ochotníci během představení měnit kulisy, kostýmy a provádět další přeměny bez hudebního doprovodu, za který se podle administrativních vyhlášek mělo odvádět dvacet procent jako dávka z příjmu? Vláda v této době v žádném ohledu ochotnické divadelnictví nepodporovala. Ochotníci volali po divadelním zákonu, který by obce donutil plnit své povinnosti, jako např. vůči knihovnám. Požadovali snížení výdajových položek ve všech směrech. Navíc se poplatky vymáhaly nestejně. V některých obcích byly stanoveny vyšší než v mnohých městech. Rozhodně ochotnické divadlo nebylo nikdy ziskuchtivé. Každý, kdo se mu na vesnicích a malých městech věnoval, spíše do něho vkládal ještě nějaké to procento ze své domácnosti. Max Lederer hovořil o požadavku, že veškeré poplatky by měly být alespoň pro vesnické družiny zrušeny. Totéž mělo platit o autorském poplatku. Náročnější a významnější představení se nedala na vesnicích vůbec uvádět, protože korporace, autory zastupující, se nespokojovaly s procenty, ale určovaly si poplatky, které šly nad síly venkovských jednot. Tím nastalo období, kdy se moderní repertoár z venkova úplně vyloučil. Očekávaná dobrá úroveň divadelní venkovské produkce naprosto selhávala. Každá jednota raději hrála to, co našla v sousedním archivu a uspořila tak poplatek za rozepsání hry. Spolky měly naštěstí za povinnost již rozepsanou hru alespoň v jednom výtisku zasílat k uložení do okrskové knihovny pro potřeby ostatním. Platilo to i pro přebytky duplikátů.³⁰⁶

Na začátku roku 1927 se konala další schůze okrsku, tentokrát v Hronově. Bylo na ní usneseno, že u příležitosti sedmdesáti pěti let trvání spolku obdrží Divadelní spolek Karel Čapek „Diplom uznání ÚMDOČ“. Stalo se tak při příležitosti konání valné hromady v Polici nad Metují dne 18. března. Předsedající Max Lederer, který zastupoval nemocného předsedu okrsku Dr. Rudolfa Boese, ho předal Jindřichu Maryanu Vlčkovi. Ten za celý malosvatoňovický spolek poděkoval a v krátké řeči vyzdvihl zásluhy svých předchůdců, kteří se zasadili o divadelní práci na podkrkonošském národnostním pomezí.³⁰⁷ Dalším, zcela

³⁰⁶ VLČEK, Jindřich Maryan. Neutěšená situace. *Naše menšiny*. 8. 6. 1926, 6(10), 4.

³⁰⁷ Tamtéž, Ochotnictvo sobě. *Naše menšiny*. 3. 2. 1927, 7(2), 2.

novým oceňujícím projevem práce v Jiráskově okrsku, bylo zavedení udělování „Uznání ochotnické práce“. V tomto roce, jako prvním v této tradici, ho předal člen okrskové rady a funkcionář ochotnického spolku Malé Svatoňovice Jindřich Maryan Vlček továrníku Adolfu Keyzlarovi z Červeného Kostelce za zásluhu o výstavbu tamního Divadla J. K. Tyla.³⁰⁸

Většina jednot odebírala dva výtisky periodika *Naše menšiny*. Na konci kulturní rubriky a příspěvku o ochotnickém divadle byly vždy vyjmenovány doporučované aktuální nebo zcela nové hry. V příspěvku k blížícímu se desetiletému výročí Československé republiky noviny také uváděly seznam vhodných představení. Pro velká městská jeviště článek doporučoval hry symbolické, historické a s tématy ze světové války. Menším scénám a podkrkonošským spolkům nabídl Tylovy hry – *Jiříkovo vidění*, *Strakonický dudák*, *Lesní panna a Fidlovačka*. Pro střední jeviště Jiráskovu *Lucernu*. Rtyňskou a svatoňovickou družinu odkazoval na Jiráskovy *Skaláky*. Děj historického dramatického díla autor zasadil přímo do těchto obcí. Jeho námětem se staly selské bouře na Rtyňsku v roce 1775.³⁰⁹

Novinové příspěvky *Našich menšin* také bilancovaly desetiletou činnost Jiráskova okrsku. Během této doby pracoval velmi aktivně. V Jiráskově a Čapkově kraji bylo v tomto období sehráno 3 542 původních představení a 438 od cizích autorů. Uskutečnilo se 70 vzdělávacích přednášek. Knihovny jednot nashromáždily přes 18 000 svazků knih. Na autorských poplatcích bylo odvedeno za předvedené hry 181 685 Kč. Okrsek vytvořil dobré předpoklady pro šíření kulturního a lidov ýchovného odkazu ochotnického divadla. Bohužel i přes tato známá fakta ochotníci i nadále marně volali po ochraně svých zájmů. Vládou přislíbené vydání divadelního zákona se stále odkládalo.³¹⁰ O něj se velmi zasazoval funkcionář ÚMDOČ Vojtěch Kristián Blahník. Ve své funkci se zaměřil především na vzdělávání ochotníků. Sám se ochotnického divadelnictví účastnil, zejména v pražském Tylově spolku, později jako ředitel Blahníkovy družiny.³¹¹

V roce 1927 byla ustavena okrsková rada Jiráskova okrsku ÚMDOČ. Pro celý okrsek čítala pět členů. Byl mezi nimi i Jindřich Maryan Vlček, zástupce z Malých Svatoňovic. První schůze rady proběhla v neděli 27. března 1927 v Náchodě.³¹²

13. října 1928 se v náhodském divadle konala schůze Jiráskova okrsku. Zástupci podkrkonošských spolků zaplnili beze zbytku celou jednací místnost. Za svatoňovické se zúčastnil Jindřich Maryan Vlček. Na programu měla mnohé otázky týkající se činnosti divadelních ochotnických spolků, jako např. pojištění jednot a jejich majetku, pomoc při

³⁰⁸ Tamtéž, s. 3.

³⁰⁹ Tamtéž, Co hrátí 28. října. *Naše menšiny*. 16. 7. 1928, 8(7), 2.

³¹⁰ Tamtéž, Divadlo českého severovýchodu v prvním desetiletí republiky. *Naše menšiny*. 13. 8. 1928, 8(8), 3.

³¹¹ ČERNÝ, pozn. 20, s. 185.

³¹² VLČEK, pozn. 306, I. ustavující schůze okrskové rady Jiráskova okrsku ÚMDOČ. *Naše menšiny*. 15. 6. 1927, 7(6), 5.

vybudování jeviště ve spolku v Žacléři a další. Důležitým bodem se stala diskuze o okrskové knihovně, která sdružovala rozepsané hry, nakupovala nová dramatická díla a upozornilo se na potřebu vytvoření jejich řádného a přehledného seznamu, který by byl všem jednotám k dispozici.³¹³ Vespolečně si všichni připomenuli desetileté výročí republiky a shrnuli své divadelní úspěchy. Část schůze pak věnovali i roku 1922 a hovořilo se o I. Hereckých závodech, které se konaly v Malých Svatoňovicích. Zdůrazněny byly zásluhy Jindřicha Maryana Vlčka.³¹⁴

V rámci jubilejních oslav osmdesátého výročí Divadelního spolku Karel Čapek se valná schůze náhodského Jiráskova okrsku konala v Malých Svatoňovicích dne 28. února 1932. Zahajovací řeči uvedl celou schůzi předseda okrsku Max Lederer. O výročí založení svatoňovické družiny poreferoval Jindřich Maryan Vlček. Večer zde v režii Maxe Lederera byly uvedeny dvě aktovky – *Pomsta Catullova* Jaroslava Vrchlického a Barriho *Maminka*.³¹⁵

Za jeden z nejúspěšnějších roků divadelní činnosti Jiráskova okrsku lze považovat rok 1934. S představením *Jan Roháč* Aloise Jiráska se za účasti padesáti členů svých jednot prezentoval na čtvrtém Jiráskově Hronově.³¹⁶

Jiráskův okrsek zasáhla na konci léta roku 1937 smutná zpráva. 2. září 1937 náhle zesnul Max Lederer, místopředseda ústředí ÚMDOČ a předseda Jiráskova okrsku, redaktor *Našich menšin*, *Našich hranic*, a především velký příznivec, funkcionář, divadelní pracovník, významná osobnost ochotnického divadla severovýchodních Čech a Podkrkonoší.³¹⁷ Jindřich Maryan Vlček svého přítele přežil o pouhé tři roky.

22. března 1942 uspořádal Jiráskův okrsek valnou hromadu v Kodymově Národním domě v Opočně. V nové funkci pozdravil přítomné ve svém prvním projevu Břetislav Kavan. Pro nastávající správní období byli zvoleni: předseda Břetislav Kavan ze Rтынě v Podkrkonoší, jeho náměstci Ing. Theodor Keyzlar z Červeného Kostelce a MUDr. Václav Rychetník z Opočna, kulturním referentem Josef Tesař z Police nad Metují a okrskovým režisérem Antonín Santer z Nového Města nad Metují. Již 19 let byla ponechána důvěra ve funkci pokladníka Josefu Jizbovi z Úpice. Jednatel zůstal Jaroslav Moravec z Nového Města nad Metují. Post zastával již 14 let. Na této valné hromadě se dále hovořilo o připravovaných významných akcích. Byly jimi XII. ročník Jiráskova Hronova, III. hry

³¹³ Tamtéž, Hledáme, pokoušíme se, chceme. *Naše menšiny*. 5. 9. 1928, 8(9), 6.

³¹⁴ Tamtéž, Divadlo českého severovýchodu v prvním desetiletí republiky. *Naše menšiny*. 7. 10. 1928, 8(10), 4.

³¹⁵ Archiv, pozn. 1, složka 1932.

³¹⁶ *55 Jiráskových Hronovů*, pozn. 41, s. 63.

³¹⁷ Archiv, pozn. 1, složka 1921-1950.

v Polici nad Metují a II. Herecké závody k devadesátému jubileu založení divadelního spolku v Malých Svatoňovicích.³¹⁸

13. dubna 1942 vydala ÚMDOČ Spolkový oběžník č. 3, který poskytoval informace o II. Hereckých soutěžích v Malých Svatoňovicích. Vyzývala své členy k pečlivému prostudování a postupu práce dle těchto pokynů. Mezi nejdůležitější informace patřily ty, které hovořily o nutnosti proškolení všech ochotníků, kteří se her zúčastní. Z každé družiny se alespoň jeden člen měl dostavit k valné schůzi okrsku. Do spolkové kartotéky matice byly spolky povinny zaslat řádně vyplněné dotazníky se žádostí o účast v soutěži a uvedeným názvem hry, kterou chtěly předvést. Měly důsledně dbát na uvádění pouze povolených her.³¹⁹

Blížilo se také výročí 150 let od narození Václava Klimenta Klicpery. Každá jednota jej měla dle návodu ÚMDOČ oslavit uvedením alespoň jedné jeho hry. Divadelní spolek Karel Čapek uvedl v listopadu roku 1942 veselohru *Divotvorný klobouk*.³²⁰

V dalším bodě pisatelé do oběžníku uvedli kontakt na literární a divadelní jednatelství Alfa, kde ÚMDOČ zajistila desetiprocentní slevu z autorských honorářů vyjmenovaných titulů her.³²¹

Divadelní činnost celého Jiráskova okrsku směla pokračovat i v dalším válečném roce 1943. Valná hromada pro rok 1943 se dojednala uskutečnit v Bělovsi. Na jaro okrsek zorganizoval pro své členské jednoty Divadelní kurz. Spolky se mohly přihlašovat do 15. března. Konal se v Náchodě, a to po dobu šesti po sobě jdoucích nedělích, v dopoledních hodinách. Začínal 11. dubna. Hlavním přednášejícím se stal předseda okrsku Břetislav Kavan. Celý kurz měl praktický ráz. Zájemci mohli absolvovat přednášky Organizace ochotnictva a stručné dějiny divadla, Dramaturgie a kostýmní práce, O jevištní řeči, O chování na jevišti, Režisérova příprava, Líčení. Pro obdržení certifikátu o účasti museli jednotlivci absolvovat alespoň čtyři z nabídnutých přednášek.³²²

Po skončení druhé světové války byly nejlépe organizované a také nejpočetnější členské ochotnické divadelní spolky sdružené v ÚMDOČ. Stala se nejstarší svého druhu, založená v roce 1886. Předpokládala, že si tím udrží prestižní místo mezi podobnými republikovými organizacemi. 18. srpna 1945 byl zahájen 15. Jiráskův Hronov, který pořadatelé věnovali památce obětí války i Jiráskova díla. Připravila ho ÚMDOČ.³²³ Její sílu si dobře uvědomovala i začínající vládnoucí strana a potřebovala ji zařadit pod svoji kontrolu.

³¹⁸ ZACHOVAL, pozn. 36, Schůze v Opočně. *Náchodské listy*. 3. 4. 1942, 63(29), 2.

³¹⁹ Archiv, pozn. 1, složka 1939-1942.

³²⁰ Tamtéž.

³²¹ Tamtéž.

³²² Tamtéž, složka 1943.

³²³ CÍSAŘ, pozn. 15, s. 176.

Soubory v padesátých letech převáděla k politickým a odborovým organizacím. Komunistická strana odhadla význam tohoto hnutí a hodlala ho ovládnout. Blížila se doba zániků spolků. Všechny zbavila právní subjektivity. Později je začlenila pod různá kulturní zařízení a změnila jim názvy. Staly se součástí masových organizací-závodních klubů ROH, zemědělských družstev nebo Československého svazu mládeže. Činnost ÚMDOČ byla definitivně ukončena v roce 1951.³²⁴

³²⁴ ŠRÁMKOVÁ, VALENTA, pozn. 17, s. 15.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo zpracovat dostupné zdroje pro sestavení přehledu divadelní aktivity ochotnického spolku v Malých Svatoňovicích v rozmezí let 1852–1945. Za úkol jsem si vytyčil nalézt odpovídající materiály v soukromých archivech, články v dobovém tisku a historiografickou regionální literaturu k vybranému zadání. Informace mi poskytly i knižní publikace, záznamy v okresních archivech, knihovnách a muzeích. Z vyhledaných a prostudovaných zdrojů jsem tuto práci sestavil, což naplnilo její cíl. Dotazováním a pátráním po údajích na dostupnost pramenů pro vyhotovení práce o některém z divadelních podkrkonošských spolků jsem zjistil, že téměř v zapomnění se ztrácejí historické údaje o malosvatoňovickém. Během prvotních zjišťování se objevily obavy, zda prameny budou pro tuto práci vůbec ještě použitelné vzhledem k jejich stáří a archivování nejprve na půdě Čapkova domu, téměř bez jakéhokoli zabezpečení a ochrany, a poté v domácím prostředí. Čas se citelně podepsal na jejich zchátralosti a tím čitelnosti, která si vyžádala časově velmi náročné studium. Pro tuto práci byl však tento pramen stěžejní a nepostradatelný.

Obec jsem zvolil proto, že v mém rodném Podkrkonoší je ochotnické divadlo i v současnosti velmi rozšířenou občanskou aktivitou. Tam, kde absentuje kamenné divadlo, se divadelní nadšenci scházejí i zkouší hry v nejrůznějších hostinských sálech. Nejaktivnějšími jsou však ty spolky, kterým se v minulém století podařilo uskutečnit výstavbu vlastní budovy divadla. Platí to pro úpický, hronovský a červenokostelecký. Mají své domovské zázemí. Reprezentují svá města i v dalších podobných aktivitách. Kromě pořádání vlastních představení organizují i vystoupení profesionálních umělců, divadelní přehlídky, koncerty, poutě a mnohé jiné kulturní akce. V současné době už aktivní divadelní spolky hrají většinou v místních divadlech, a kde nemají vlastní budovu, účinkují ve spřátelených městech. Bohužel to neplatí o Divadelním spolku Karel Čapek v Malých Svatoňovicích. Aktuálně jsou však vyvíjeny nové snahy, především díky Jiřímu Orsákovi, o znovuoživení místní divadelní tradice. Mám za to, že historie tohoto spolku by si ho zasloužila. Ve sledovaném období se tvorba této jednoty prezentovala jako zcela zásadní pro celé Podkrkonoší. Počtem uskutečněných a oceňovaných představení předčila spolky ve větších městech.

Malosvatoňovická divadelní činnost byla, jak jsem dohledal a zpracoval, dle mého názoru, velmi aktivní a v rámci podkrkonošského regionu významná. Nejen množstvím nastudovaných her, ale i proto, že zde v této oblasti dokázali zorganizovat první ochotnickou

divadelní soutěž nazvanou I. Herecké závody v roce 1922, tedy devět let před tradiční soutěží Jiráskův Hronov, která se koná dodnes.

V současnosti je spolek neaktivní. Iniciativní funkcionáři již dosáhli vyššího věku a nastupující generace v Malých Svatoňovicích prozatím neprojevila potřebný zájem o tuto občanskou spolkovou práci.

Domnívám se, že se mi podařilo na základě dohledaných informací chronologicky a uceleně zaznamenat nejpodstatnější události aktivní činnosti ochotnického divadelního spolku v Malých Svatoňovicích v letech od jeho založení v roce 1852 až do konce druhé světové války v roce 1945. Zpracováním složek z archivu Jiřího Orsáka jsem přispěl k uchování pamětí tohoto ochotnického spolku i k ozřejmění dalšího článku fenoménu ochotnického divadelnictví nejen v daném regionu, ale v rámci celých Čech. Archivní záznamy mi také umožnily porovnat vědomosti s knižními zdroji, a tím mi nabídly i prostor pro vlastní analýzy při porovnávání místní činnosti se situací v dalších místech Čech. Z těchto důvodů považuji svoji diplomovou práci za tematicky přínosnou.

Na konec celé diplomové práce jsem zpracoval přílohu, která dokládá zadané téma.

Literatura

- BERGMANN, Petr. *Studánka: 1715-2015*. 1. vyd. Brno: Didot, 2015. 116 s. ISBN 978-80-905582-1-2.
- CÍSAŘ, Jan. *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*. 1. vyd. Praha: IPOS, 1998. 444 s. ISBN 80-7068-129-2.
- CÍSAŘ, Jan. Smysl amatérského divadla. In: *Tradice českého ochotnického divadla a amatérské divadlo dneška* [online]. Dostupné z: <http://amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=12673>
- ČAPEK, Karel. *Poznámky o tvorbě*. Praha: Československý spisovatel, 1959. 140 s.
- ČERNÝ, František. *Dějiny českého divadla III*. Praha: Academia, 1977. 660 s. ISBN 403-22-858.
- ČERNÝ, František. *Dějiny českého divadla IV*. Praha: Academia, 1983. 708 s. ISBN 121203042654.
- Divadlo A. Jiráska Úpice. *Úpické ochotnické divadlo 1974-2003*. 1. vyd. Úpice: Ofset 2004.
- HILMERA, Jiří. *Česká divadelní architektura*. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav, 1999. 319 s. ISBN 8070080876.
- HLADKÝ, Ladislav. *170 let ochotnického divadla v Hronově: 1826-1996*. Náchod: Okresní muzeum, Hronov: Hronovské kulturní středisko. 1996. 16 s.
- HONZERA, Zdeněk. *Havlovice krok za krokem*. 1. vyd. Jilemnice: Gentiana, 2016. 170 s. ISBN 978-80-86527-43-7.
- HUSÁKOVÁ, Věra. *O její práci*. Úpice: Hromada 1991. 133 s.
- KAFKA, Jan. *Ochotnické divadlo ve Rtyni v Podkrkonoší*. In: *Ročenka Státního okresního archivu v Trutnově 2003-2004*. Trutnov: Státní oblastní archiv v Zámrsku, Státní okresní archiv v Trutnově, 2006. 222 s. ISBN 80-902709-6-4.
- KOPECKÁ, Věra, KOPECKÝ, Petr. *Trutnovsko ve válce 1866*. Trutnov: Muzeum Podkrkonoší Trutnov, 1986. 72 s.
- KUDR, Karel. *Válka rakousko-pruská 1866 v Čechách a na Moravě*. Praha: Československá akciová tiskárna, 1936. 464 s.
- LELEK, Ladislav. *140 let ochotnického divadla v Červeném Kostelci: 80 let divadla J. K. Tyla v Červeném Kostelci*. Červený Kostelec: 2005.
- LOKVENC, Theodor. *Malé Svatoňovice: Příroda a lidé pod Jestřebími horami*. Praha: Fabián, 1997. 110 s.

LOKVENC, Theodor, JIRÁSEK Václav, VAŠATA Ondřej. *Jindřich M. Vlček a Malé Svatoňovice*. Trutnov: Pratr 2010. 98 s. ISBN 80-254-8555-2.

MICHL, Karel. *Od Kladského pomezí: vlastivědný sborník pro okresy Náchod a Nové Město nad Metují*. Náchod: Družstvo Jiráskův kraj, 1939. 24 s. ISSN 1801-2531.

PAVLOVSKÝ, Petr. *Základní pojmy divadla: Teatrologický slovník*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. 348 s. ISBN 80-7277-194-9.

REJL, Roman. *Havlovice a čas*. 1. vyd. Trutnov: Altair, 2001. 88 s.

ŠOLC, Jiří. *Červenokostecko: Zlatý věk města 1890-1945*. 1. vyd. Červený Kostelec: Nakladatelství Pavel Mervart, 2004. 270 s. ISBN 80-86818-03-9.

ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava, VALENTA, Jiří. *Místopis českého amatérského divadla*. 1. vyd. Praha: IPOS, 2001. 780 s. ISBN 80-7068-144-6.

ŠULCOVÁ, Marie. *Čapci*. Praha: Melantrich, 1985. 361 s. ISBN 32-011-85.

ŠULCOVÁ, Marie. *Ladění pro dvě struny*. Praha: Melantrich, 1990. 376 s. ISBN 32-018-90.

ŠTEIN-TÁBORSKÝ, Vojta. *Příspěvky k dějinám divadelního ochotnictva československého*. Praha: Ústřední Matice divadelního ochotnictva československého, 1931. 372 s.

TOMM, Ladislav. *150 let ochotnického divadla v Úpici*. Úpice: Kulturní klub ROH, 1973.

VAŠÍČEK, Zdeněk, WOLF, Vladimír. *Krkonoše a Podkrkonoší*. Hradec Králové: Kruh, 1967. 393 s.

55 Jiráskových Hronovů. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost: ve spolupráci s Měst. NV v Hronově, 1986. 102 s.

150 let Aloise Jiráska: divadelní tradice Hronova. Hronov: Občanské sdružení Kruh, 2001. 16 s. ISBN 80-238-8211-2.

Prameny

1. Archiv Jana Vacka. Jaroměř.
2. Archiv Jiřího Orsáka. Malé Svatoňovice.
3. Divadelní spolek Na tahu při Městském kulturním středisku Červený Kostelec [online]. Dostupné z: <http://www.dsnatahu.cz/>.
4. Oficiální stránky města Červený Kostelec. Dostupné z: <http://www.cervenykostelec.cz/>.
5. Oficiální stránky divadelního souboru Hronov. Dostupné z <http://www.ds-hronov.cz>.
6. Oficiální stránky města Úpice. Dostupné z: <http://www.mksu.cz/o-nas/>.
7. Státní okresní archiv Trutnov:
fond Archiv obce Malé Svatoňovice, bez inv. č., Kronika obce I., 38 s.
fond Archiv obce Malé Svatoňovice, bez inv. č., Kronika obce II., nečitelné strany.
8. Noviny a časopisy:
Česká obec, 1934.
Jiráskův kraj, 1945.
Královédvorské noviny, 1930.
Lidové Proudny, 1922.
Náchodské listy, 1922-1945.
Národní listy, 1866.
Naše hranice, 1937-1938.
Naše menšiny, 1926-1936.
Podkrkonošské rozhledy, 1922.
Světazor, 1924.

Seznam příloh

1. Soupis představení: 1852-1945.
2. Dokumentární příloha.

1.

Soupis uvedených představení na zadané téma Historie českého ochotnického divadla v Malých Svatoňovicích v letech 1852-1945 jsem sestavil na základě uvedených informací v archivu Jiřího Orsáka napříč celým sledovaným obdobím. Chronologické složky dohromady s ostatními údaji obsahovaly i uváděná představení. Mnohdy s neúplnými údaji o časovém uskutečnění a autorech divadelních her. Bylo zapotřebí každý jednotlivý list pečlivě pročíst, abych tyto důležité informace nepřehlédl a uvedený soupis odpovídal co nejúplnějšimu záznamu. Druhým zdrojem se mi stala sbírka zasklených plakátů, kterou také vlastní Jiří Orsák. Skladuje ji ve svém bytě. Oba zdroje jsem porovnával a doplňoval. Když jsem ani na plakátech nenašel jména autorů, a stávalo se, že byla uvedena i chybně, musel jsem je vyhledávat za pomoci knih *Dějiny českého divadla II.* a *Dějiny českého divadla III.*, kterými disponuje Vědecká knihovna Olomouc.

Přes moji snahu o vytvoření co nejúplnějšiho soupisu a po prostudování dostupných zdrojů se však domnívám, že se nejedná o naprosto ucelený přehled uvedených malosvatoňovických představení. Mám za to, že repertoár byl ještě obsáhlejší a že údaje o dalších představeních se již mohly ztratit a nelze je dohledat. Moje domněnka se opírá o zjištění, že archiv neuváděl některá představení, z nichž se dochovaly plakáty a naopak.

rozmezí let a název:	autor:	přesnější datum:
1852:		
<i>Čech a Němec</i>	Jan Nepomuk Štěpánek	14., 21., 28. března, 12. dubna 1852
<i>Vyhrané panství</i>	František Josef Raymann	
<i>Dům na silnici</i>	Jan Nepomuk Štěpánek	
<i>Krásná Sidonie</i>	Gabriela Colett	
<i>Masopustní žert</i>	Magdalena Dobromila Rettigová	
1853 – 1863:		
<i>Pivovar v Sojkově</i>	Jan Nepomuk Štěpánek	
<i>Žižkův meč</i>	Václav Kliment Klicpera	
<i>Úklady a láska</i>	Friedrich Schiller	
<i>Čech a Němec</i>	Jan Nepomuk Štěpánek	
<i>Ptáčník</i>	Václav Kliment Klicpera	
<i>Štěkavec</i>	Jan Nepomuk Štěpánek	
<i>Monika</i>	Josef Jiří Kolár	
<i>První dobré jitro</i>	Václav Kliment Klicpera	
<i>Divotvorný klobouk</i>	Václav Kliment Klicpera	
<i>Fidlovačka</i>	Josef Kajetán Tyl	
<i>Chudý písničkář</i>	Josef Kajetán Tyl	
<i>Potopa světa</i>	Václav Kliment Klicpera	
<i>Berounské koláče</i>	Jan Nepomuk Štěpánek	
<i>Rekrutýrka v Kocourkově</i>	Theodor Flamm	
<i>Duch času</i>	Ernst Raupach	
<i>Dvě postele v jednom pokoji</i>	George Sandová	
<i>Hadrián z Římsů</i>	Václav Kliment Klicpera	
<i>Tlachal</i>	August Kotzebue	
<i>Selské námluvy</i>	František Josef Raymann	
<i>Netopýři</i>	Karel Hynek Mácha	
1875 – 1899:		
<i>Pivovar v Sojkově</i>	Jan Nepomuk Štěpánek	únor 1875
<i>Divotvorný klobouk</i>	Václav Kliment Klicpera	1877
<i>Veselohra na mostě</i>	Václav Kliment Klicpera	1877
<i>Blázinec v I. poschodí</i>	František Ferdinand Šamberk	1877
<i>Princ a havíř</i>	Josef Kajetán Tyl	12. prosince 1877
<i>Paličova dcera</i>	Josef Kajetán Tyl	1879
<i>Pražský flamendr</i>	Josef Kajetán Tyl	1879
<i>Marjánka matka pluku</i>	Josef Kajetán Tyl	1881
<i>Vesnický román</i>	Karolína Světlá	1881
<i>Osudný večer před parádou</i>	Ferdinand Kafka	2. listopadu 1883
<i>První den po svatbě</i>	František Venkryl	23. března 1884
<i>Dračí dráp</i>	Heinz Schmied	1885
<i>Středem země do Afriky</i>	Josef Kajetán Tyl	1886

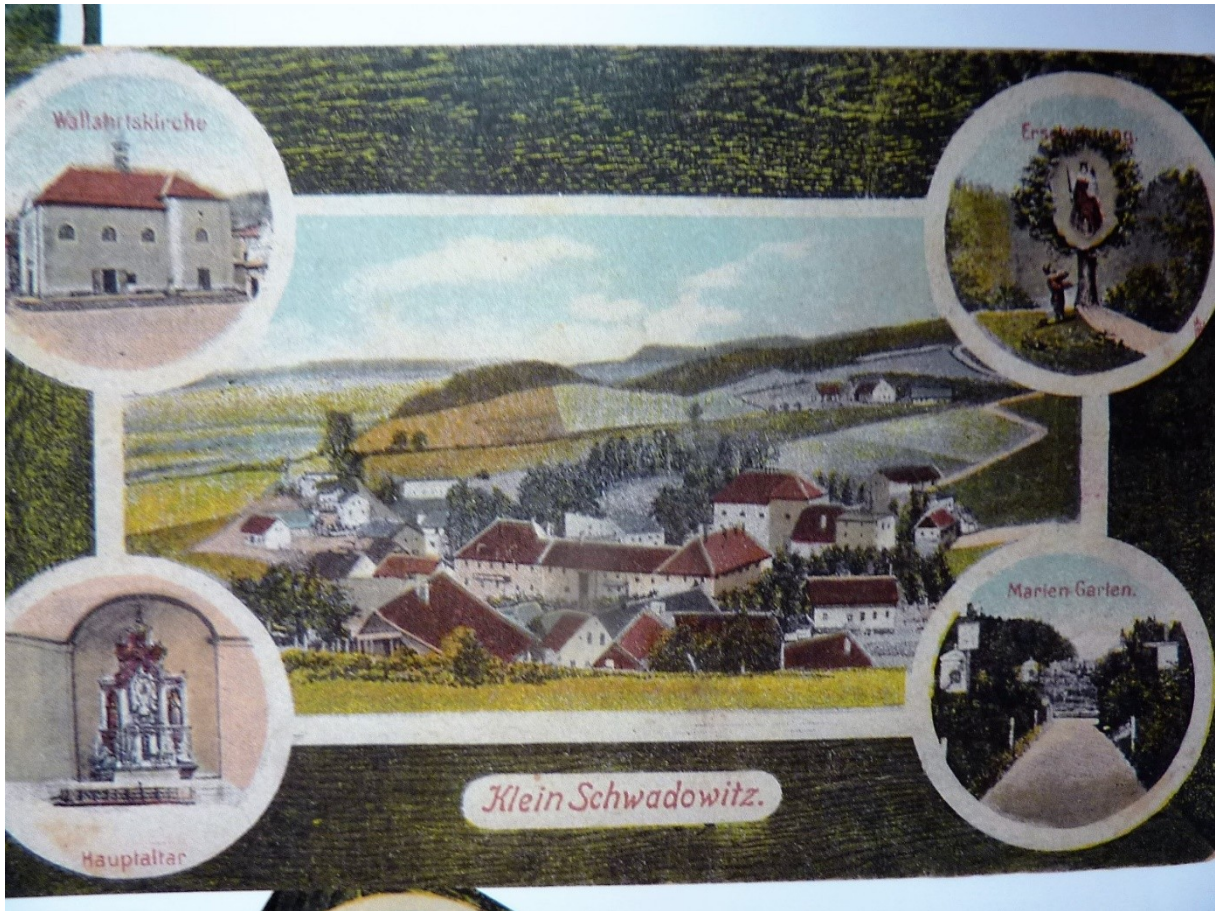
<i>Moderní upíři</i>	Jakub Arbes	1886
<i>Sokyně</i>	Josef Andrlík	1886
<i>Půjčil svou ženu</i>	Eduard Štolovský	1886
<i>Popelka na venkově</i>	Jan Třebovský	23. ledna 1887
<i>Tkalcovský tovaryš</i>	Karel Julius	27. března 1887
<i>Cikán v dílně kamenické</i>	Bohumil Kaiser	8. dubna 1888
<i>Dědoušek</i>	Antonín Lokay	1. prosince 1889
<i>Klepy</i>	Michael Balucki	14. března 1897
<i>Trojí sňatek ze strachu</i>	Ferdinand Kafka	
<i>Zrzavá</i>	v úpravě Elišky Peškové	27. března 1897
<i>Otec</i>	Alois Jirásek	
<i>Proklatec</i>	F. G. Tobolský	22. prosince 1889
<i>Učitelův syn</i>	Ferdinand Kafka	
<i>Modlitba u sochy Matky Boží</i>	Ferdinand Kafka	
<i>Duch času</i>	Ernst Raupach	
<i>Fidlovačka</i>	Josef Kajetán Tyl	
<i>Žháři</i>	Ferdinand Kafka	
<i>Měsíček obchodník</i>	Ladislav Stroupežnický	
<i>Krásná Sidonie</i>	Gabriela Colett	
<i>Chudý písničkář</i>	Josef Kajetán Tyl	
1900 – 1922:		
<i>Osudný večer před parádou</i>	Ferdinand Kafka	
<i>Prababiččin kalendář</i>	Karel Jonáš	
<i>Neznámá pevnina</i>	Božena Vítková-Kunětická	16. prosince 1900
<i>Slavnost založení</i>	Grandma Moses	26. prosince 1900
<i>Na zdar Matice</i>	Josef Košťál	
<i>Na bytě</i>	Bohumír Distl	
<i>Dědoušek</i>	Antonín Lokay	
<i>Václav Hrobčický z Hrobčic</i>	Ladislav Stroupežnický	23. února 1902
<i>Otec</i>	Alois Jirásek	1. listopadu 1902
<i>Student v sukních aneb</i>		
<i>Charleyova teta</i>	Brandon Thomas	
<i>Spekulanti aneb</i>		
<i>Úterek a Pátek</i>	Jan Vávra	
<i>Národní slavnost</i>	Josef Hrdý	
<i>Červ</i>	Karel Rošek	15. března 1903
<i>Zlato</i>	Josef Šmaha	29. března 1903
<i>Manžel v base</i>	Harry Giblon	
<i>Nioba</i>	Edward a Harry Paultonové	
<i>Klub mládenců</i>	Michael Balucki	
<i>Vojnarka</i>	Alois Jirásek	1. listopadu 1904
<i>Vesnický román</i>	Karolína Světlá	
<i>Otec-K. H. Borovský</i>	František Ferdinand Šamberk	
<i>Třetí zvonění</i>	Václav Štech	
<i>Pod krovem otcovským</i>	Jan Vávra	
<i>Peníze</i>	Josef Štolba	
<i>Čech a Němec</i>	Jan Nepomuk Štěpánek	

<i>Těžké ryby</i>	Michael Balucki	
<i>Slavnostní schůze</i>	Archleb Luděk	
<i>Zuzančin pan kaprál</i>	Karel Šesta	
<i>Srážka vlaků</i>	Karel Horký	
<i>Kulatý svět</i>	František Ferdinand Šamberk	
<i>Mlsáníčko</i>	František Xaver Svoboda	
<i>Paličova dcera</i>	Josef Kajetán Tyl	1. listopadu 1906
<i>Svatojánská pout'</i>	František Ferdinand Šamberk	
<i>Mořská panna</i>	Josef Štolba	
<i>Magdalena Dobromila Rettigová</i>	Alois Jirásek	1909
<i>Mlčení</i>	Václav Bilibin	
<i>Fidlovačka</i>	Josef Kajetán Tyl	
<i>Závěť</i>	Josef Štolba	
<i>Bílá myška</i>	František Hlavatý	
<i>Deskový statek</i>	Václav Štech	
<i>Vodní družstvo</i>	Josef Štolba	
<i>Únos Sabineek</i>	Franz Schönthan	1912
<i>Smír</i>	Otto Pospíšil	
<i>Čech a Němec</i>	Jan Nepomuk Štěpánek	1912
<i>Svědomy</i>	Karel Tůma	
<i>V ochraně Napoleona I.</i>	Ladislav Stroupežnický	1912
<i>Staré hříchy</i>	Josef Štolba	
<i>Luciper aneb</i>		
<i>Zázračný elixír</i>	František Kmoch	
<i>Fidlovačka</i>	Josef Kajetán Tyl	1917
<i>Ona něco ví</i>	Jiří Kuhn	
<i>Měsíček obchodník</i>	Ladislav Stroupežnický	
<i>Tažní ptáci</i>	Karel Želenský	červenec 1919
<i>Poslední muž</i>	František Xaver Svoboda	
<i>Směry života</i>	František Xaver Svoboda	
<i>Klepy</i>	Michael Balucki	
<i>Zlaté časy</i>	František Xaver Svoboda	
<i>Ta naše Máňa</i>	Josef Skružný	listopad 1920
<i>Slečna prokuristka</i>	Josef Skružný	1921
<i>Rozveselená rodina</i>	František Xaver Svoboda	
<i>Bytová nouze</i>	František Karas	
<i>Vojnarka</i>	Alois Jirásek	
<i>Kolébka</i>	Alois Jirásek	
<i>Loupežník</i>	Karel Čapek	1921
<i>Den svobody</i>	František Kňourek	
<i>Štědrý večer po pěti letech</i>	František Kňourek	
<i>Loupežník</i>	Karel Čapek	18. června 1922
<i>Divotvorný klobouk</i>	Václav Kliment Klicpera	6. dubna 1922
<i>Fidlovačka</i>	Josef Kajetán Tyl	2. května 1922
<i>Měsíček obchodník</i>	Ladislav Stroupežnický	17. června 1922
<i>Osudný večer před parádou</i>	Ferdinand Kafka	11. července 1922
<i>Magdalena Dobromila Rettigová</i>	Alois Jirásek	8. srpna 1922

<i>Loupežník</i>	Karel Čapek	4. září 1922
<i>Václav Hrobčický z Hrobčic</i>	Ladislav Stroupežnický	13. října 1922
<i>Lucerna</i>	Alois Jirásek	6. listopadu 1922
<i>Čech a Němec</i>	Jan Nepomuk Štěpánek	2. prosince 1922
<i>Dědeček</i>	Josef Jiří Stankovský	26. prosince 1922
1923 – 1945:		
<i>Vodní družstvo</i>	Josef Štolba	16. prosince 1923
<i>Vdávky Nanyňky Kulichovy</i>	Růžena Pohorská	20. dubna 1924
<i>Velbloud uchem jehly</i>	František Langer	4. listopadu 1924
<i>Matka Kráčmerka</i>	František Cimler	únor 1925
<i>Loupežník</i>	Karel Čapek	21. června 1925
<i>Jehla v kupě sena</i>	Rudolf Nižkovský	
<i>Choulostivá historie</i>	Vilém Werner	
<i>Marjánka matka pluku</i>	Josef Kajetán Tyl	31. října 1926
<i>Bejvávalo</i>	Karel Horký	28. října 1927
<i>Mrtvé moře</i>	Jiří Mahen	6. října 1928
<i>Skaláci</i>	Alois Jirásek	27. října 1928
<i>V studni</i>	Vilém Blodek	14. září 1929
<i>Zelené království</i>	Božena Rajská	1. června 1930
<i>Hotel u zázračné vody</i>	Vilém Werner	31. prosince 1930
<i>Matka Kráčmerka</i>	František Cimler	únor 1932
<i>Pomsta Catulova</i>	Jaroslav Vrchlický	28. února 1932
<i>Maminka</i>	James Matthew Barrie	2. února 1932
<i>Právo na hřích</i>	Vilém Werner	březen 1932
<i>M. D. Rettigová</i>	Alois Jirásek	březen 1932
<i>Čech a Němec</i>	Jan Nepomuk Štěpánek	27. března 1932
<i>Choulostivá historie</i>	Vilém Werner	1932
<i>Pygmalion</i>	Georg Bernard Shaw	květen 1926
<i>Popelka Patsy</i>	Barry Connors	1932
<i>Jaro v podzámčí</i>	Gabriela Preissová	1933
<i>Děvče z Čerchova</i>	Božena Rajská	1933
<i>Její veličenstvo láska</i>	Božena Rajská	1933
<i>Na tři roky podmíněně</i>	Jiří Balda	1933
<i>Kondelík a Vejvara</i>	Ignát Herman	1933
<i>Marné oběti</i>	Otokar Pospíšil	1933
<i>Charleyova teta</i>	Brandon Thomas	1933
<i>Její veličenstvo láska</i>	Božena Rajská	1934
<i>Batalion</i>	Josef Hais Týnecký	1934
<i>Kukačka zakukala</i>	Jan Lašek	1934
<i>Libuňský jemnospán</i>	Abigail Horáková	1934
<i>Statek našeho Franty</i>	František Cimler	1934
<i>U svatého Matěje</i>	František Vlček	1934
<i>Poslední muž</i>	František Xaver Svoboda	1934
<i>Zavadilka vdává dceru</i>	Karla Lužanská	1934
<i>V rukou policie</i>	Leo Birinski	1934
<i>Kariéra matky Huncové</i>	Alois Jarý	1934
<i>Studánka v roce 2032</i>	Josef Kašpar, Josef Bitner	1934

<i>První parta</i>	Karel Čapek	prosinec 1939
<i>Právo na hřích</i>	Vilém Werner	1940
<i>Princezna Pampeliška</i>	Jaroslav Kvapil	1941
<i>Jedenácté přikázání</i>	František Ferdinand Šamberk	1941
<i>Červený mlýn</i>	Vilém Werner	1941
<i>Mezi námi děvčaty</i>	Jan Václav Rosůlek	1941
<i>Závěť</i>	Josef Štolba	1941
<i>U naší kapličky</i>	Oldřich Sedlmaier	1941
<i>Sluneční paseka</i>	Antonín Jaroslav Urban	1941
<i>Povodeň</i>	František Václav Krejčí	březen 1941
<i>Perly paní Serafinky</i>	Rudolf Piskáček	31. srpna 1941
<i>Oblaka</i>	Jaroslav Kvapil	11. října 1941
<i>Slečna Pusta</i>	Lili Bubelová	1942
<i>Půlnoční slunce</i>	Vilém Werner	1942
<i>Velká zatačka</i>	Curt Johannes Braun	1942
<i>Studánecké zrcadlo</i>	Josef Kašpar	červen 1942
<i>Vzbouření v ústavu šlechticů</i>	Axel Bredahl	1942
<i>Stříbrný vítr</i>	Fráňa Šrámek	1942
<i>O Slunečniku, Měsíčniku a Větrniku</i>	Božena Němcová	1942
<i>Slunečný den</i>	František Erik Šaman	1942
<i>Divotvorný klobouk</i>	Václav Kliment Klicpera	listopad 1942
<i>Indicie</i>	Jan Šimáně	25. prosince 1942
<i>Indicie</i>	Jan Šimáně	2. ledna 1943
<i>Veronika</i>	Dalibor Cyril Faltis	24., 25. dubna 1943
<i>Výlet do hor</i>	Miloš Hlávka	26. dubna 1943
<i>Rodinná pouta</i>	Vladimír Strojil	červen 1943
<i>Casanova</i>	Zdeněk Vavřík	prosinec 1943
<i>Honza v zakletém zámku</i>	Vojtěžka Balesari-Plumlovská	18., 19. března 1944
<i>Veliká hvězda</i>	Olga Barena	8., 9. dubna 1944
<i>Rodinná pouta</i>	Vladimír Strojil	29., 30. dubna
<i>O rozmazlené Pamele</i>	Milan Kolář	26., 27., 29., 30. června 1944
<i>Mořská panna</i>	Josef Štolba	leden 1945
<i>Matka</i>	Karel Čapek	zřejmě v září 1945

2.

Dobové fotografie Malých Svatoňovic z roku 1900. Muzeum Bratří Čapků Malé Svatoňovice.

Obecní poutač. Muzeum Bratří Čapků Malé Svatoňovice.

Budova traktu lázní kolem roku 1900. Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1922.

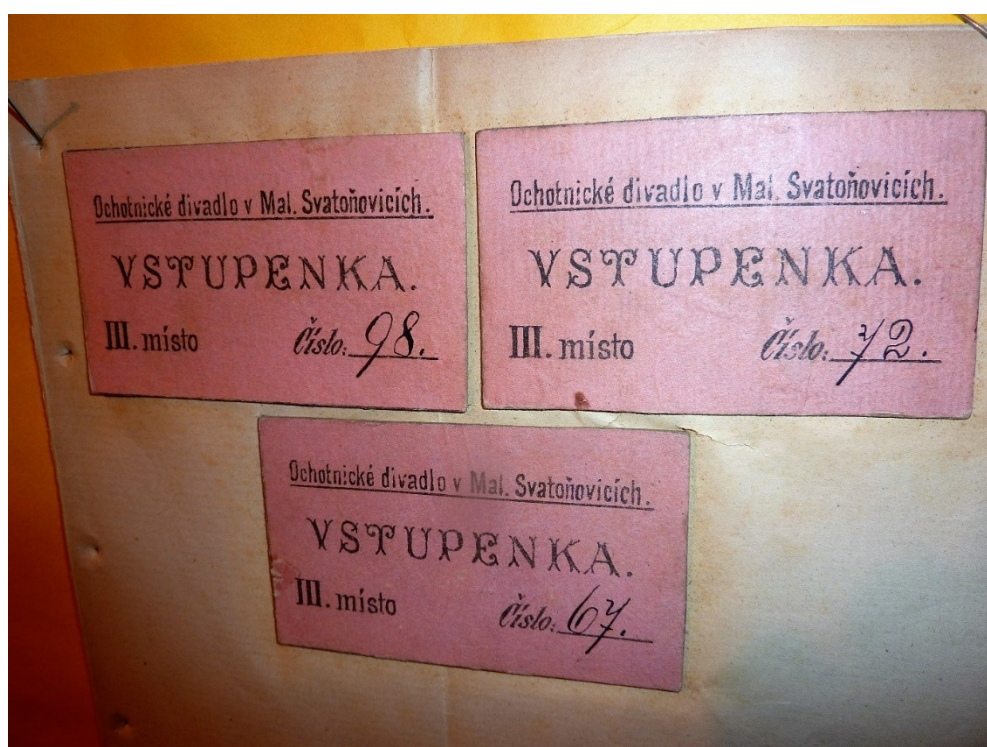
Sousoší bratří Čapků v parku, kde bývalo jeviště. Fotografie/autor práce.

Karel Čapek a Olga Scheinpflugová.
Archiv Jiřího Orskáka Malé Svatoňovice. Složka 1934.

Opona, na které je ztvárněna obec Malé Svatoňovice kolem roku 1830.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Permanентní vstupenky pro stálá místa pro nehrající členy spolku.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1891-1900.

Tablo k 70. výročí založení spolku.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1922.

Keramická mozaika v kapli studánky na náměstí v Malých Svatoňovicích.
Fotografie/autor práce.

Kaple s vyvěrající léčivou vodou v Malých Svatoňovicích. Fotografie/autor práce.

Plakát 1. Jiráskův Hronov. Knihovna Hronov. Složka Jiráskův Hronov.

Antonín Kulda – zakládající člen divadelního spolku ve Rtyni v Podkrkonoší.
Foto kolem roku 1870.
Archiv Jana Vacka Jaroměř. Složka 1866-1870.

Obchotnické divadlo v Malých Svatoňovicích.

V neděli o posviceni
dne 11. listopadu 1883:

Osudný večer před parádou.

Fraška ve 2 jednáních od Ferdinanda Kafky.

OSOBY:

Rohlík, mistr pekařský a trubač u ostrostřelců.

Marie, jeho žena.

Doubek, městský hajný a bubeník u ostrostřelců.

Sekáčková, vdova.

Vondra, ponočný.

Frantik, uředník u Rohlíka.

Děj v městě.

Ceny míst jak obyčejně.

Děti školou povinné přístupu nemají.

➡ *Žádáme uctivě, by se při div. představení nekouřilo.* ➡

Začátek v 7 hod. konec o půl 9 hod.

Obchotníci.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Hej! Huj! Co nového

Ochotnické divadlo v Mal. Svatoňovicích.

V neděli, dne 23. března 1884.

První den po svatbě.

Veselohra ve dvou jedn. přeložil Fr. Venkryl.

OSOBY:

Jaroslav Studnička, profesor | Hynek, studující, jeho famulus.
gymnasiální. | Kohoutek, posluha.
Julie, jeho manželka. | Faninka, komorná.
Děj v bytu Studničkově ve venkovském městě.

Na to:

PROCES.

Veselohra v 1 jednání přeložil Fr. Žilovický.

OSOBY:

Dudek, } statkáři.
Vávra, }
Kroutil, advokát.
Štětina, dozorce vězňů.
Ponocný.
Policejní strážník.
Děj ve velkém městě.

Ceny míst obyčejné.

Začátek v 8 hodin.

OCHOTNÍCI.

Tiskem Th. Böhma v Novém Městě n. M.

→ Za levné ceny ←

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Ochotnické divadlo v Malých Svatoňovicích.

Ve středu dne 25. 1885

hraje se

k účelu dobročinnému:

DRACÍ DRÁP

Obraz ze života venkovského se zpěvy a tancem ve 3 jednáních dle H. Schmieda od J. P.

Osoby:

Tomáš Záhora, sedlák a před-
stavený ve Vranově
Karla, téhož dcera.
Křemár „u jestěrky.“
Honzík, jeho syn.
Zuzanka, jeho tetka.
Valenta, } sedláci.
Hasík, }

Václav Volšovec,)
Antoš,) selští hoši.
Jiřík,)
Lida, } selská děvčata.
Běta, }
Pantaleon Voelka.
Ivan Olíč, obchodník z Ruska.
Mrskáček, úřední sluha.

Orlík, nazván Červený Fricek,
myslivecký mládenec.
Stará Veruna, (němá).
Sedláci a selky, hoši a děvčata.

Ceny míst obyčejné.

Jelikož mnozí z P. T. p.p. návštěvovatelů, vzdor zákazu, v místno-
stech divadelních kouření zdržeti se nemohou, žádáme je tímto opětně, by toho
zanechali a ostatní obecenstvo a ochotníky neobtěžovali.

Školní děti přístupu nemají.

➡ Začátek o půl 8. hodině. ➡

Ochotníci.

Tisk Fr. Morávka v Trutnově.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Ochotnické divadlo v Malých Svatoňovicích.

Dne 23. ledna 1887.

Hraje se k účelu dobročinnému:

POPELKA na venkově.

Původní veselohra v 5 jednáních sepsal J. Třebovský.

OSOBY:

Jeremiáš Petrides, ředitel kůru v Komárkově.
Teklička, jeho manželka.
Rosa) jejich dcery.
Lidunka)
Dlouhý příručí
Krejčárek, rolník a správní rada | cukrovaru
Sesták, rolník a akcionář | v
Košata, rolník a akcionář | Komárkově.
Charamza, vrátný.
Bětunka, dcera Krejčárkova.
Vojtěch, synek ze statku.
Borecký, muzikant.
Štebetková, dělnice a prodáváčka marcipánu.
Terina sklepnice.
Mladá poutnice.
Chudé dítě.

Kramáři, lid, městský a vesnický. Děj se koná v Čechách.

Začátek určitě o půl 8. hodině.

Ochotníci.

Tiskem Fr. Morávka v Trutnově.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Ochotnické divadlo v Malých Svatoňovicích.

V neděli dne 1. prosince 1889.

hraje se

k účelu dobročinnému:

DĚDOUŠEK

Veselohra ve 3 jednáních podle J. Lokay.

OSOBY.

*Typtěch Vaníček.
Pavel Vaníček, jeho syn, profesor.
Žofie, Pavlova choť.
Ludmila, jeho dcera.
Rudolf, jeho syn, kandidát profesury.
Přiborský, statkář.
Zdeňka, jeho dcera.
Bohumil Růžička, posluchač filosofie.
Stránský, profesor.
Baruška, služka.
Děj v Praze na našich dnech.*

Ceny míst obyčejné.

Při představení z ohledu policie není kouření dovoleno.

Začátek v 7 hodin.

OCHOTNÍCI.

Tisk J. Měšťák v Brně 1889.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Ochotnické divadlo v Malých Svatoňovicích.

V neděli dne 14. března 1897

hraje se:

KLEPYPY.

Komedie o třech jednáních, od Michala Baluckého. Autrisevaný překlad z polského rukopisce Arnošta Švába - Polbského.

OSOBY.

Morav. Felix, brácha.
Tulka, jeho žena.
Klenovský Ludevík, její bratranec.
Moravský Josef, statkář.
Klenovská, jeho žena.
Tulka, jeho dcera.
Klenovská Natálie.
Pavel Klenovský, její synovec.
Pondziňský Karel, ženich Těclin.
Klenovská Karheta vychovatelka.
Grubalský Jan, kovář.
Chmelík, úředník z Morvovy písařny.
Anička, služka Klenovských.
Jan, sluha Morvových.

Děj I. a III. jednání v obydlí Morvových, II. u Klenovských. Proměna v rábradě Klenovských.

Ceny míst obyčejné.

Začátek o půl 8. hod.

Z ohledů policejních není dovoleno v místnostech divadelních kouřit.

Ochotníci.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Ochotnické divadlo v Mal. Svatoňovicích.

V neděli dne 16. prosince 1900

hraje se

k účelu dobročinnému:

NEZNÁMÁ- -PEVNINA.

Hra o 3 jednáních. Napsala B. Viková - Kunětická.

OSOBY:

Starosta Kocian.
Jeho žena.
Ottilie, jejíž dcera.
Jaroslav Peterka.
Adolf Čepěk.
Dědeček.
Mařenka Doškářova.
Madla.

Děj v Dolejšově v jižních Čechách. Počátek října.

Ceny míst obyčejné.

Začátek v 7¹/₂ hod. večer.

Kouřiti se z ohledu policejního přísně zapovídá.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Ochofnické divadlo v Mal. Svatoňovicích.

V den sv. Štěpána, dne 26. prosince 1900

hraje se

k účelu dobročinnému.

SLAVNOST ZALOŽENÍ.

Veselohra ve 3 jednáních od G. Mosera, vzdělala E. Pešková.

OSOBY:

Doctor Kalivoda, advokát.
Berta, jeho paní.
Buřinský, hospodářský rada.
Karolina, jeho paní.
Ludmila, jeho neř.
Kostecký, doktor medicíny.
Jiří Tvrdohlávek.
Bořivoj Řimbaba.
Kašpar Štebetálek.
Jan, sloužící u Buřinského.
Josef, sloužící u Kalivody.

Kus hraje na začátku v Praze, pak v Košířích na letohrádku Buřinského za našich dnů.

Ceny míst obyčejné.

Začátek v 7 hod. več.

Po čas představení kouřiti se přísně zapovídá.

Po divadle se tančí.-

Mal. Svatoňovice, C. Skalice.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Divadelní ochotnická jednota v Malých Svatoňovicích.

V sobotu dne 1. listopadu 1902.

hraje se k dobročinnému účelu:

O T E C

Drama o 3 jednáních od Al. Jiráska.

OSOBY:

Ant. Thoma
M. Štěpánovský
Jan. Křišťal
Jan. Rada
Mar. Bapšič
Al. Štěpán
Jan. Křišťal
Jan. Křišťal
Jan. Křišťal
Jan. Křišťal
Jan. Křišťal
Jan. Křišťal
Jan. Křišťal

Kopecký, sedlák
Jeho žena,
Antonín,
Václav, } jejich děti
Anna,
Divíšek, čtvrtlánik
Jan, } jeho synové
Boběš,
Janáč, právník
Křivda, řečený dr. Smetana
Vašina } chalupníci
Jílek,
Pelůnková,
1. 2. chlapec venkovský
Děj ve východních Čechách.

Ceny míst obyčejné.

Začátek o 8. hodině večerní.

Předprodej vstupenek u pana Radoslava Macha.

Kaňčíkárna J. J. Vetterla v Záměrkách.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Divadelní ochot. jednota v Malých Svatoňovicích.

V neděli, dne 23. února 1902

hraje se ve prospěch znovuzřízení jeviště :

VÁCLAV HROBČICKÝ z HROBČIC.

Drama o třech dějstvích od Lad. Stroupežnického.

OSOBY :

Václav Hrobčický z Hrobčic, majitel statku Boru, Malešic a Mežikova.
Jiří Vilém Hrobčický z Hrobčic, jeho syn.
Marie Apolonie Kalenicová z Kalenic, majitelka statků Šupí Hory,
Buzic a Jarotic.
P. Jan Zeman, farář na patronátě Hrobčických v Malešicích.
Správce, } ve službě Hrobčických
Lesní, }
Václav Vrba, sedlák ze samoty Ouverký.
Verunka, jeho žena.
Josísek, jedenáctiletý hoch.
Krnínek, assekurační agent, lichvář a parcelář.
Strakoš, obchodník starožitnostmi a sběratel.
Sluha v zámku Hrobčických.
Děj se odehrává roku 1872 v jižních Čechách při svahu Šumavy.

Ceny míst k sezení: I. místo 35 kr., II. m. 25 kr., III. m. 20 kr.

k stání: místo za 15 a 10 kr.

Zacátek určitě v 8 hod. več.

Předprodej lístků z ochoty převzal pan Rad. Mach.

V místnosti divadelní se kouřiti zapovídá.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Divadelní ochotnická jednota v Malých Svatoňovicích

sehraje

— v neděli dne 29. března 1903 —

k dobročinnému účelu:

ZLATO.

Komedie o 3 dějstvích napsal Josef Šmaha.

OSOBY:

Vaňka, malíř pokojů.

Vaňková, jeho žena.

Marie, jejich děti.

Josef, jejich děti.

Lípa, akademický malíř.

Kondelka, domácí pán.

Eda, první dělník u Vaňka.

Domovnice.

Posluha.

Děj za naší doby v Praze.

Začátek o osmé hodině večer.

Ceny míst obyčejné.

Předprodej lístků u pana Radoslava Macha.

Děti školní přístupu nemají.

Tiskem J. J. Vetterla v Zámboři.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Divadelní ochotnická jednota v Malých Svatoňovicích

sehraje

v neděli, dne 15. března 1903

k dobročinnému účelu:

ČERV

Drama vo 4 jednáních napsal Karel Rožek.

OSOBY:

Svoboda, statkář. *Jan Špelda*
Svobodová, jeho paní. *St. Baudischová*
Eduard, jejich syn právník. *p. Baudisch*
El. Křencová, sestra p. Svobodové *st. Baudischová*
Jindřich Klein, hospodář. *p. Baudisch*
Anna, služka. *st. Baudischová*
Kočí. *p. Baudisch*
Hlídač. *p. Baudisch*

Děj na osamělém dvorci ve východních Čechách.

Začátek o osmé hodině večer.

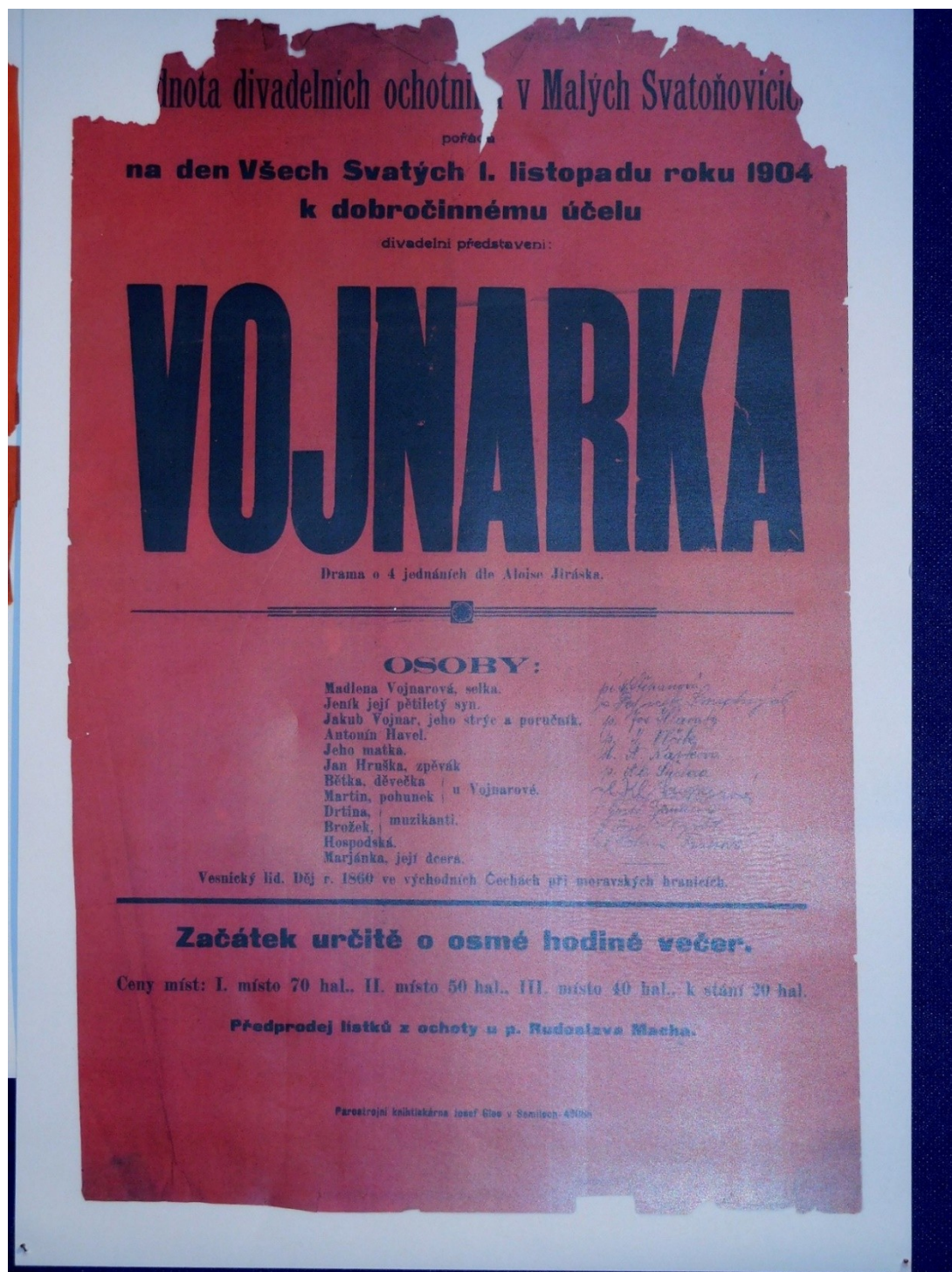
Ceny míst obyčejné.

Předprodej lístků u pana Radoslava Macha.

V místnostech divadelních kouřiti z ohledu policejních zakázáno.

Tiskem J. Vetterla v Žamberku

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

K 50letému úmrtí JOS. KAJ. TYLA.

Ochotnické divadlo v Malých Svatoňovicích

sehraje

ve čtvrtek, dne 1. listopadu 1906

➔ k účelu dobročinnému ➔

divadelní představení:

PALÍČOVA DCERA

čili
PRAŽSKÁ DĚVEČKA

Činohra v pěti jednáních od Josefa Kajetana Tyla.

OSOBY:

Rádní Horina
Aktuár Květný
Pani Kateřina Šestáková, zámožná plátenice
Valenta, bratr její, venkovský šumaf
Rozárka, dcera jeho, v Praze ve službě
Madlenka, její sestry
Kačenka,
Ydova Jedličková
Antonín, její syn, krejčov. tovaryš
Soused Vondráček

Soused Bláha
Martin Toužimský, mladý jezník
Břuska, jeho sestra
Podleský, zámožný koňaf
Pavel Kolínský, osadník z Ameriky
Prokop, mladý Indían
Jablonský úředník hrdečného práva
Štary Melichar, venkovský hrobník
Ladka, služka Šestákové
Pozorný, dohlédac nad vězni.

Dva drábové. — Děj dílem v Květohosce, venkovském městečku, dílem v Praze.

Začátek určitě o půl 8. hod. večer.

Ceny míst obyčejné.

Předprodej lístků převzal z ochoty p. Rad. Mach.

Tiskl v. J. EHL. v Úpici.

První jedn

Začátek

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Jiráskův okrsek
 Ústřední Malice divadelního ochotnictva českoslov.
 pořádá

v Malých Svatoňovicích
 k oslavě 70letého jubilea lidového ochotnického divadla

herecké závody
 a pracovní sjezd divadelního ochotnictva
Jiráskova kraje.

POŘAD:
I. Herecké závody v roce 1922:

1. - 23. září. Úpice: Večer aktovek (Máměstek - Malina) (poznámka: Jirásek) 2. - 24. září. - Studnice: Vojnarka (Jirásek). 3. - 30. září. - Josefov (důstoj. scéna): Otec (Jirásek). 4. - 1. října. - Žacléř: Románek na horách (Skrzňák). 5. - 7. října. - Nové Město n. M.: Oblaka (Kvapil). 6. - 8. října. - Police n. M.: Posel (Dyk). 7. - 14. října. - Náchod (osvěta): Exulantí (Vrchlický). 8. - 15. října. - Trutnov: Riditel panství (Cizler). 9. - 21. října. - Velké Svatoňovice: Gorali (Sokol-Tůma). 10. - 22. října. - Staré Město: Žena legionářova (Abšál - Horáková).	11. - 28. října. - Suchbátarice: Zvonky (Robl). 12. - 29. října. - Ces. Skalice: Válka Bohů (Tréval). 13. - 1. listopadu. - Batňovice: Staré hřiby (Stolba). 14. - 4. listopadu. - Náchod (Sp. div. och.): Vina (Mabert). 15. - 5. listopadu. - Hořičky: Soucit (Sokol-Tůma). 16. - 18. listopadu. - Jaroměř: Chroust (Mařen). 17. - 19. listopadu. - Rtyně: Pro štěstí (Przybyszewski). 18. - 25. listopadu. - Starkoč: Z českých mlýnů. Frška se zřív. - 1901 - Stará 19. - 26. listopadu. - Č. Kostelec: Šibalství Stápinova (Stápin). 20. - 2. prosince. - M. Svatoňovice: Čech a Němec (Stápin).

Změny ve hrách a v pořadí vyhrazeny. Každá hra bude ještě zvláštními návestími oznámena.

II. Pracovní sjezd:

2. prosince. - **Slavnostní jubilejní představení jednoty divadelních ochotníků v Malých Svatoňovicích: „Čech a Němec“**, veselohra od J. N. Štěpánka.
 Kus tento byl hran jako první představení v Malých Svatoňovicích před 70 lety - r. 1852.

3. prosince 1922:

Dopoledne **Pracovní schůze:** O 9. hodině

1. **Slavnostní řeč - O národních a kulturních úkolech ochotnického divadla** přednese p. **Dr. Herman** předseda Ú. N. O. Č. v Praze.
2. **O úkolech a potřebách ochotnického divadla** - rel. **Mg. Ph. Rud. Boes**, předseda Jiráskova okrsku v Náchodě a **J. M. Viček** v Mal. Svatoňovicích.
3. **O repertoáru** - **Max Leder** z Josefova. 4. **Dolazy a rozhovor.** V poledne - společný oběd.

Odpoledne o 2. hodině:

1. **Praktické ukázky maskování.** - **B. Wögrát**, režisér z České Skalice.
2. **O interieuru a divadel. výpravě.** - **Mg. Ph. Rud. Boes** z Náchoda.

Večer o 8. hodině:

Přátelský večer
 s koncertem hudebního odboru místního „Sokola“
 a dramatickým programem.
 Posudky o provedených hrách a prohlášení
 výsledků závodů.

Knihkárna V. J. Ehl v Úpici.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Herecké závody Jiráskova okrsku Ú. M. D. O. Č. v M. Svatoňovicích.

XX. hra:

SPOLEK DIVADEL. OCHOTNÍKŮ
■ **V MALÝCH SVATOŇOVICÍCH** ■

sehraje

v předvečer ochotnického sjezdu
v sobotu dne 2. prosince 1922

v divadelním sále v Malých Svatoňovicích

slavnostní jubilejní představení:

ČECH A NĚMEC.

Veselohra o 3 jednáních a 3 proměnách.

Napsal J. N. Štěpánek. ■ ■ ■

Režie: J. M. Vlček.

OSOBY:

Správce
Tomáš, mlynář
Kačenka, jeho dcera
Javorník, student
Aron Bouchem, žid.
Jirka, čeledín
Ančička, |
Dorožka, | sluzky
Desátník

nyňi:
Baudiss Gusta
Hlavatý Josef
Baudissová A. ml.
Bíllner Josef
Spelda Albert
Adamec Karel
Baudissová A. st.
Rihrová Mary
Adamec Luca
Vojáci, muzikanti, čeládka.

Obsazení:

před 70ti lety r. 1852:

Baudyš Josef
Dytrch Josef
Dytrchová Albina
Hašek Josef
Falge František
Adamec Emanuel
Adamcová Adelheid
Adamcová Karolina
Dytrch Eduard

**Hráno jako první představení na ochotnickém divadle
v Malých Svatoňovicích v roce 1852.**

**Začátek o půl 8. hodině večerní. ■ Vzhledem k živé poptávce nutno
lístky včas písemně objednat.**

Ceny míst: I. místo 6 Kč, II. místo 5 Kč, III. místo 4 Kč a k stání 2-50 Kč,
Předprodej lístků u pana Radoslava Macha, obchodníka v Malých Svatoňovicích.

Poněvadž pro toto předsjezdové představení je většina míst již vyprodána pro
sjezdové hosty, bude hra tato na všeobecnou žádost pro místní obecenstvo
a blízké okolí při normálních, nezvýšených cenách míst

opakována v neděli dne 10. prosince 1922.

Knihskárna V. J. Ehl, Úpice.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Herecké závody Jiráskova okrsku Ů. M. D. O. Č. v Malých Svatoňovicích.

XIV. hra:
**Dramat. odbor Sokola „Vrchlický“
z Jaroměře**
sehraje
**v sobotu dne 11. listopadu t. r.
v divadelním sále v Malých Svatoňovicích:**

CHROUST

Studentská hra o 4 jednáních. Napsal Jirí Mahen.
Režisér: br. Max Lederer.

■■■■ OSOBY: ■■■■

Pavel Lázarek	br. J. Vojtěch
Janek zedník	br. J. Vojtěch
Václav, písař	br. J. Vojtěch
František	br. J. Vojtěch
Johanna, mladá dívka	br. A. Dědek
Bohdan, učitel	br. J. Čech
Jar. mláď	br. A. Dědek
Bohdan, matka	br. J. Vojtěch
Slava, učitelka	br. M. Lederer
Bohdan	br. J. Vojtěch

Cela hra hraje se v sále v 8 hodin večer. — Jak se má vědět v 1905.
I. jednání: 8. 2. jednání: 10. 3. jednání: 12. 4. jednání: 14. 5. jednání: 16.
Mimo prvních 5 jednání, která v sále, ostatní v divadle, podle možnosti.

XV. hra:
**Spolek divadelních ochotníků
z Náchoda**
sehraje
**v neděli 12. listopadu t. r.
v divadelním sále v Mal. Svatoňovicích:**

Pygmalion

Veselohra o 5ti dějstvích. Napsal George Bernard Shaw.
Z angl. přeložil Karel Mušek. Režisér: Ph. Mr. Rud. Boes.

■■■■ OSOBY: ■■■■

Pavel Eymond Hilský	Milka, učitelka
Světla, Eymondova mladá dívka	Olga Čížková
Fredy, Eymondův přítel, kněz	Jelka Štánková
Fr. Haganovský	Anna Fricková
Fr. Hagan, jeho syn	M. Rudolf Boes
Blázkovité Pochyby	Janek, Haganův
šéfkuchař, Eymondův	Fr. Hagan
Liša, Haganova, učitelka, jeho dcera	Milka, Haganová
Fr. Haganovský, Haganovská, Haganova	Olga, Fricková
Fr. Hagan, učitel	Janek, Hagan
Haganovská, Haganová	Janek, Hagan
Haganovská, Haganová	Janek, Hagan

Děti dříve přiložené v Loupějí před kostelem sv. Pavla (2. jednání), v pracovním sále Haganovské ml. a v. přelozil Ad. Černý.

Knižtičkárna V. J. Ehl v Úpici.

Herecké závody Jiráskova okrsku Ů. M. D. O. Č. v Malých Svatoňovicích.

XVI. hra:
**Ochotnický spolek „KOLÁR“
z Police n. Met.**
sehraje
**v sobotu 18. listopadu 1922
v divadelním sále v Malých Svatoňovicích:**

MRAK.

Drama o 3 dějstvích. Napsal Karel Scheinpflug.
Režisér: Jan Pejskar.

OSOBY: ■■■■

Skřelová, vdova po kancelistovi	Terezie Mervartová
Anna	Jaroslava Hubková
Karel, její dítě	Ed. Oláh
Klara	Marie Pejskarová
Jelka	Marie Hubková
Profesor Skřivan	Cyril Kypr
Mařka, majitel knižtičkárny	Jan Pejskar

Děj v době současné, v českém okresním městě.
Mimo první a druhý dějství ostatní noci, mezi druhým a třetím několik hodin.
Napsáno roku 1909. Poctěno cenou z fondu Náprstkova.

XVII. hra:
**Spolek divadelních ochotníků
ze Rtně**
sehraje
**v neděli 19. listopadu 1922
v divadelním sále v Malých Svatoňovicích:**

Pro štěstí

Drama o 3 jednáních. Napsal St. Przybyszewski.
Přeložil Ad. Černý. Režisér: Bř. Kavan.

OSOBY: ■■■■

Helena	Nina Firlingerová
Olga	Máňa Kuldová
Milka	Jar. Vít
Zdárski	Břet. Kavan

Knižtičkárna V. J. Ehl v Úpici.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

I. JIRÁSKŮV OKRSEK Ú. M. D. O. Č.
pořádá v neděli 3. prosince 1922
v Malých Svatoňovicích

k oslavě 70letého jubilea tamního ochotnického divadla

PRACOVNÍ SJEZD

divadelního ochotnictva Jiráskova kraje.

POŘAD:

I. Dopoledne v 9 hod. Pracovní schůze.

1. Národní a kulturní úkoly ochotnického divadla.
Dr. HERMAN, starosta Ú. M. D. O. Č. v Praze.
2. O působení a potřebách ochotnického divadla.
Mg. Ph. Rud. Boes, předseda Jiráskova okrsku Ú. M. D. O. Č. v Náchodě.
3. O repertoiru ochotn. divadel na venkově.
Max Lederer, režisér z Jaroměře.
4. O významu a úkolech organisace och. divadel na venkově.
J. M. Vižek, předseda pořadatelstva herec. závodů v M. Svatoňovicích.
5. Zpráva o proved. herec. závozech a oznámení výsledku.

II. Odpo. ve 2 hod. Kurs pro ochotníky.

1. O mimice,
2. Praktické ukázky maskování,
B. Wögrát, režisér ochotnického divadla z České Skalice.
3. O interieuru a divadelní výpravě,
Mg. Ph. Rudolf Boes, předseda okrsku z Náchoda.

o 8. hod. přátelský večer a koncert
hud. odboru 'Sokola'.

Na programu jsou aktovky, scény a dramatické výstupy, jež předvedou ochotnické spolky okolních měst.

Vstupné: I. místo 6 Kč, II. místo 5 Kč, III. místo 4 Kč, k stání 2 Kč 50 hal.

Knihkárna V. J. Ehl v Úpici.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Spolek divadelních ochotníků
v Malých Svatoňovicích
sehraje na zahájení sezony
v neděli 4. listopadu 1923

v divadelním sále „Panského hotelu“

reperioirní hru Švandova divadla v Praze

**Sensační
novinka
letošní
saison!**

VELBLOUD UCHEM JEHLY

**Sensační
novinka
letošní
saison!**

Veselohra o 3 dějstvích. Napsal Fr. Langr. Scéna a režie: J. M. Vlček.

OSOBY:

Peštová	Mary Ritterová
Pešta	Karel Adamec
Zuzka, dcera Peštové	Józa Betlachová
Joe Vilím, velkoobchodník	J. M. Vlček
Alan Vilím	Sláva Mach
Bezchyba, bankovní ředitel	Albert Špelďa
Andrejs, komerční rada	Jaro Janák
Dáma	Marie Pospíšilová
Slečna	Marta Suchá
Sluha	Gusta Baudiss
Kluk křičící do okna	Jarka Špelďů

Děje se v Praze. Doba přítomná. První dějství v podsklepním bytě Peštových, druhé: salon v bytě Vilímově, třetí: mlékárna. Mezi prvním, druhým a třetím dějstvím uplynou tři měsíce.

Začátek (k vůli délce hry) přesně o 7. hodině večerní.

Při zahájení hry vchody se uzavrou.

Snížené ceny míst: I. m. Kč 4.-, II. m. Kč 3.-, III. Kč 2.50, k stání Kč 1.50.

Předprodej lístků u p. Aloise Hanuše, obchodníka.

Tato výborná veselohra Langrova docílila ve Švandově divadle v Praze bouřivého úspěchu a již skoro padesát repris při stále vyprodaném divadle. Právem prohlásila svorně divadelní kritika tuto hru za nejlepší českou veselohru posledních let. Jasný vtip, jasný humor snoubí se tu s vroucím citem a hloubkou pojetí. Přijďte všichni, kdo se chcete srdečně zasmát a příjemně pobavit.

Hlasy tisku. Národní Politika: „Konečně! Konečně tedy zase jednou sedíme v divadle, bavíme se, smějeme a naše smysly pocítují již dávno nepoznanou rozkoš ryzích, svěžích, zdravých dojmů. Hraje se veselohra a česká veselohra, genre, u kterého jsme si zvykli již tolik slevovat a shovívavě přihlížet, ale tady je tolik nového, bujného, vyzývavého, humorného a vtipného a při tom v dokonalé, bystré formě, že se prostě radujeme z úspěchu divadla i dramatika.“

Autor hry, František Langr, narozen 1885, povídkář, romanopisec a dramatik; realisticky zpodobitel krás i bolesti životních, v pozdější pak době tlumočitel ducha doby valečné. Sepsal povídky: Zlatá Venuše, Železný vik a j., dramata: Svatý Václav, Miliony, Noc, Velbloud uchem jehly.

Knihkárna V. J. Ehl v Úpici.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Divadlo v přírodě.

Spolek divadelních ochotníků „Karel Čapek“
v Malých Svatoňovicích

člen Ú. M. D. O. Č.

pořádá pod protektorátem Ústřední Matice divadel. ochotnictva českosl.

V NEDELI DNE 21. ČERVNA 1925

o 3. hodině odpolední

ku počtě svého rodáka - vynikajícího českého moderního dramatika

Dra. KARLA ČAPKA

ČAPKOVU OSLAVU.

PROGRAM:

1. O Karlu Čapkovi a jeho „Loupežníkovi“ promluví p. Max Lederer, místopř. Jir. okrsku ÚMDOČ. z Jaroměře.

2. Divadelní představení v přírodě v lesním zúžití nad novou školou, z náměstí 10 min.

LOUPEŽNÍK

Komedie o 3 dějstvích.

Napsal Dr. K. Čapek.

Vrchai režie: M. Lederer, režisér okrsku, Jaroměř.

Režie komparst: J. M. Vlček, Malé Svatoňovice.

Výprava: M. Kulma, Úpice.

Scéna: Inž. Karel Munzar, Smiřice.

Účinkuje dram. umělkyně sl. Olga Scheinpflugová z Prahy, člen Měst. div. na Král. Vinohradech a herecký soubor Jiráskova okrsku Ú. M. D. O. Č.

OSOBY:

Professor	- Karel Bubák, C. Kostelec.	Kovář	- L. Pácal, Smiřice.
Paši	- M. Rittrová, M. Svatoňovice.	Havíř	- Fr. Pfeiler, Smiřice.
Míni	- sl. O. Scheinpflugová, p. h. Praha.	Kaprál	- Karel Adamec, M. Svatoňovice.
Loupežník	- V. Nejedlý, Jaroměř.	Franta	- St. Špelda, M. Svatoňovice.
Fanka	- A. Bandišová, M. Svatoňovice.	Prolog	- Julius Geisler, Sachovnice.
Znalená žena	- M. Záhřevá, Úpice.	Algorická postava noci	- Mária Fürstová, C. Stálec.
Čikanka	- St. Baudyšová, Úpice.	První hajný	- Ed. Kadank, M. Svatoňovice.
Myšlivec	- Jan Kulda, Rýns.	Druhý hajný	- Karel Hanuš, M. Svatoňovice.
Šel	- Josef Hanuš, Úpice.	Soused	- Karel Blavský, M. Svatoňovice.
Starosta	- B. Wögerl, Česká Štálice.	Polci	- Josef Blavský, M. Svatoňovice.
Soused	- Jindř. Malina, Trutnov.	Doktor	- Albert Špelda, M. Svatoňovice.
Učitel	- M. Kulma, Úpice.	Hostinský	- Frant. Holub, M. Svatoňovice.

Vojáci, hasiči, veteráni, obrojený civil, děvčata, kluci atd.

Po druhém jednání 15 minut přestávka.

Děj v severovýchodních Čechách.

V komparech účinkuje 30 osob.

Začátek o 3. hodině odpolední.

Konec o 6. hod. odpol.

Scéna zvlášť upravena, takže se všech míst jest zaručen úplný přehled.

O občerstvení postaráno.

Předprodej lístků:

Malé Svatoňovice: p. Alois Hanuš a p. Ant. Jura, nádražní restaurát. - Písemné objednávky vstupenek vyřizuje Gustav Bandis, M. Svatoňovice.
Velké Svatoňovice: p. Jar. Štejn, hostinský. - Úpice: p. Anna Švecová, trafiká na náměstí. - Červený Kostelec: pan Umlud, obchodník.
Rýns: pan Ant. Fiedler, obchodník. - Trutnov: pan August Martinec, drogist. - Jaroměř: p. A. Šmabel, knihopisec na náměstí.
Biskupice: pan A. Orsák, hostinský. - Česká Štálice: sl. Šimková na náměstí. - Hradec Králové: p. Frant. drogist na náměstí.

Objednané vstupenky rezervují se nejspíšeji do pátku 19. VI. do tohoto dne nevyzvednuté vstupenky budou dány do prodeje.

Ceny míst: Sedadla Kč 8[—], Kč 6[—], Kč 4[—], k stání Kč 3[—].

K uschování sut. povozů a kol zřízena zvláštní místa pod dozorem. Zvláštní programy s članky o dra. K. Čapkovi k dostání u pokladny.

Vstupenky zjevně nositi. Upozorňujeme pokynů pořadatelstva.

**Bude-li nepříznivé počasí, odkládá se představení
na den 28. června 1925.**

Tiskem grafického ústavu V. J. Ekl v Úpici.

První plakát po pojmenování spolku jménem spisovatele Karla Čapka. Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Spolek divadel. ochotníků „Karel Čapek“ v Malých Svatoňovicích

(člen Ústřední Matice divadelního ochotnictva československého)

sehraje v neděli 31. října 1926

k uctění světlé památky 70. výročí úmrtí dramatického spisovatele

Josefa Kajetána Tyla

jeho divadelní hra:

Paní Marjánka matka pluku

Činohra o 4 jednáních a 2 proměnách. - Napsal Jos. Kaj. Tyl. - Režie: Jos. Kašpar.

Osoby:

Zápolský, majitel statku	-	Prouza Josef	Liduška, jeho dcera	-	Špeldová Máňa
Sekáček, šikovatel pěš. pluku	-	Adamec Karel	Klilan, synek ze statku	-	Hetflejš Jaroslav
Mani Marjánka, markýtánka u téhož	-	Ritterová Mary	Jelisek,	-	Kašpar František
Vojtěch, její syn, desátník j. pluku	-	Zakouřil Adolf	Zajíček,	-	Prouza Frant.
Vorlický, bývalý učitel v městečku	-	Špelda Albert	Štěpán, sloužící zemanův	-	Tonek Vláda
Kvasnička, hospodský tamtéž	-	Petráš Frant.	Honza	-	Kafka Ludvík
			Vojáci, myslivci, honci, pacholci.		

Děj v malém městečku a na panském zámku v Čechách. — Začíná odpoledne a končí druhého dne ráno.

Před představením promluví o významu J. K. Tyla dram. spisovatel p. Otakar Pospišil, člen Spolku čes. spisovatelů-beletristů „Máj“ v Praze.

Kroje od fy. Šustr v Náchodě. - Začátek v 8 hod. večer.

Ceny míst: Křeslo 6 Kč, I. místo 5 Kč, II. místo 4 Kč, III. místo 3 Kč, k stání 2:50 Kč.

Předprodej lístků u př. Al. Hanuše, obchodníka, zde.

Josef Kajetán Tyl. — V řadě letošních divadelních jubilejí přicházíme k nejdůležitějšímu — k jubileu Tylovu. Kdož by tu nevrátil se v duchu zpět do oněch dob, kdy světo poznání svítati počalo, v doby kdy počínal onen velkolepý zážrak — národní probuzení z mrakotného spánku několika set let. Nebyla to jen kniha, živé slovo, jež burcovalo spící vědomí lidu, jež živou vodou utišil šlechetného jako v pohádce křísilo zdánlivě mrtvý národ, bylo to i divadlo. Jména Štěpánek, Thomov, Tyl, Klicpera a jiná mají v tomto ohledu stejný zvuk jako Dobrovský, Pelc, Kramerius, Šafařík a jiní a jiní. A snad silnější o to, že tu na těch nejvíce leželo krásného a účynhodného idealismu, že tito šli až za hranici nejzazšího sebeobětování. — Buditecké práci herectvím oddává se Tyl tolik, že opouští svoje povolání, vydává se na svíceznou apoštolskou pouť po vlasti: hlad, zima, nedostatek jej provázejí a nepřítel doby, na trable kdesi v podkrovi píše „Kde domov můj“ a chud, zničen, ubit umírá jako žebřák. Teprve dnešek — pozdě — velmi pozdě oceňuje plně zásluhy jeho a sklání se jeho oběta-

vosti. Činíme tak i my, vybírajíce z četných jeho her jisté charakteristickou pro jeho tvorbu. „Marjánka, matka pluku“ je jednou z těch, jimiž Tyl velmi dobře šel ve svém sujetu za životem, v níž ukázal instinkt zdravého realismu. Bylo by hluché vyjmenovati četné, přečetné jeho hry. Vzpomeňte jen, jak ještě na naše dědy a otce působily jeho pohádk. hry: „Jifkovo vidění“, „Svanda dudák“, vzpomeňte jeho „Paličovy dcery“ a všech ostatních, zejména však jeho „Fidlovačky“, která stala se v dobách vývoje naší republikánské svobody heslem, symbolem, předzvěstí, alarmem. Kdyby ani víc, tož vzpomeňte kolik nadšení vřila na počátku let osmáctých v chabá, ustrašená, utlačená srdce lidu, když z podíj našich jevišť jako předzvěst-vítězství zněla šumárova píseň „Kde domov můj“, jež rozplamenovala, posilovala a byla útěchou a nadějí. Kdyby víc nebylo, stačilo by, pokloniti se životu velikého nadšeného idealisty, průkopníka českého divadelnictví a tragicky osudem stíhaného člověka.

Knihotiskárna V. J. Ehl v Opici.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Spolek divadelních ochotníků
„Karel Čapek“ v Malých Svatoňovicích

(člen ÚMDOČ)

sehraje se svolením Spolku spisovatelů-belletristů „Máj“ v Praze

**v rámci oslav 75. výročí trvání spolku
v den Svátku Svobody 28. října 1927**

v divadelním sále „Kamenné hospody“ v Malých Svatoňovicích

repertoární hru Městského divadla na Král. Vinohradech

Bejvávalo

aneb: Loupežníci na Chlumu.

Veselohra o dvou dějstvích s proměnou. Napsal Karel Horký. Režisér Josef Kašpar. Scéna: J. M. Víček.

Osoby:

Josef Profeld, hřebenař	Karel Adamec.
Emanuel Štambora, perníkář	Vláda Tomek.
Václav Ferkl, holič	Josef Bittner.
Jan Lipan, hrnčír	Radoslav Mach.
František Ninger, malíř pokojů	Jarka Hettflejš.
Karel Dáamec, student z Prahy	Adolf Zakouřil.
Vdova Mrázová, řečená „himbába“	Mary Ritterová.
Márinka Mašková, švadlena, mladá vdova	Maria Kašparová.
Josef Swoboda, pan vrchní	J. M. Víček.
Emilka, jeho neť	Máňa Špeldová.
Sehnoutek, vulgo „Vůbec“, baráčník	Josef Kafka.
Mušketýr Vonásek	František Petráš.
Kluuk	Josef Špelda ml.

Obecenstvo. Hudebníci. Doba děje: rok 1833. Místo: Mnichovo Hradiště. První dějství odehrává se v bytě vdovy Mrázové, druhé na ochotnickém jevišti a za kulisami. — Autor prošel ctiště publikum, aby se nezlobilo, že je též na ceduli. Hraje v druhém dějství trochu s sebou.

Začátek přesně v 8 hod. več. Kroje od fy. Šustr v Náchodě.

Obvyklé ceny míst. Předprodej lístků u p. Al. Hanuše, obchodníka, zde.

Před představením

proslov o významu 28. října.

K zahajovacímu představení naší letošní podzimní sezony, které je také zároveň i úvodem jubilejních oslav 75. výročí trvání našeho ochotnického divadla, zvolili jsme hru známého českého dramatika Karla Horkého „Bejvávalo“, která je výstižným a humorným obrázkem dávných časů našeho národního probuzení a těžkých začátků českého ochotnického divadla. Námětem hry je skutečná událost, která se přihodila uadšeným ochotníkům v Mnichově Hradišti v letech třicátých minulého století. Od téhož autora byly zde již hrány hry: „Srážka vlaků“, „Svatá Drahota“ a „Bafoch“, jež se vesměs velice líbily a proto doufáme, že i nově zvolená hra bude stejně vlnivě přijata.

Knihstátnice v J. Ehl v Opici

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

**Spolek div. ochot. „Karel Čapek”
v Malých Svatoňovicích,**

(člen Ú. M. D. O. Č.)

**sehraje v rámci jubilejních oslav 10. výročí
trvání republiky**

v sobotu dne 27. října t. r.

v divadelním sále:

MRTVÉ MOŘE

Hra o 4 jedn. - Napsal Jiří Mahen. - Režisér Jos. Kašpar.

Sedlák Havelka	- Josef Hlavatý	Vrchní	- Josef Bittner
Jan,)	- František Petrůš	Dráb Ferda	- Jaroslav Hellejš
Václav,) jeho děti	- Jan Kulda	Morkyta	- Lída Kuldová
Marie,)	- Marie Kašparová	Žebrák	- Arnošt Willig j. h.
Podruh Josífek	- Vladimír Tomek	Opilý sedlák	- Bedřich Doležal
Kovář Matuša	- Karel Adamec	Koklavý sedlák	- Josef Kafka
Tkadlec Pšenka	- Radostav Mach	Cizí poddaný	- Emil Hašek
Sedlák Marek	- Bedřich Nývlt	Chalupník	- Eduard Kulda
Jíra, jeho syn	- Karel Doležal	Baba, čarodějnice	- Anna Hasmanová
Kněz Antonín	- Albert Špelda	Cizí sedlák	- Ludvík Kafka

Drábové a lid. — Děj odehrává se roku 1776 na Čáslavsku.
I. a IV. jednání hraje se před chalupou, II. a III. jedn. v chalupě.

Kroje vypůjčeny z divadel. závodu Fr. Šustra v Náchodě.

Před divadlem koncert hudby strážkovické.

Začátek přesně o půl 8. hod. več.

Ceny míst: Křeslo 6 Kč, I. m. 5 Kč, II. m. 4 Kč, III. m. 3 Kč, k sláni 2 Kč. Předprodej lístků u p. Al. Hanuše.

Poznámka: Toto veliké literární drama Mahenovo podává krásný obraz porobeného českého sedláka před 150 lety. — Je to hra náboženského šápaní téžně před vydáním tolerančního patentu. Vzpouza proti robotě, boj za náboženské přesvědčení a zápas mezi pravdou a domovem jsou dramatickou náplní osudu selské rodiny Havelkovy. — Je to výšek z naší historie, který nám připomíná stálost, ba celé „mrtvé moře“ českých sedláků ujařmených a probouzejících se k svobodnému žití.

Hra nastudována je s největší péčí a její čistý výnos případně ve prospěch pomníku T. G. Masarykovi. — Doufáme, že P. T. občanstvo odmění naši snahu hojnou účastí.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

**Spolek div. ochotníků „Karel Čapek“
v Malých Svatoňovicích**

vypraví

v sobotu dne 14. září 1929

v divadelní dvoraně „U Mikšů“

ve Rtyni

operu:

V STUDNI

Komická opera o 1 jednání.

Hudba: Vilém Blodek. - Libreto: Karel Sabina. - Režie: Josef Kašpar. - Zpěvy: Ant. Blümel.
Scéna: J. M. Vlček. --- Dirigent: Břetislav Kavan.

O s o b y :

Lidunka, selská dcera	-	Mila Malá.
Veruna, čarodějnice	-	Ančička Weinbergová.
Vojtěch, selský synek	-	Stanislav Šídlák j. h., člen Pěveckého sdružení čes. učitelů.
Janek, starý vdovec	-	inž. František Žák.

Chasa obojího pohlaví. --- Děj koná se na blízku vesnice o svatojánském večeru.

**Účinkuje 30 zpěváků malosvatoňovicích a 25-členný orchestr
hudby rtyňské.**

Začátek přesně o 8. hodině večerní.

Ceny míst: I. místo Kč 6,-, II. místo Kč 5,-, III. místo Kč 4,-.

Předprodej vstupenek u p. J. Friede, obchodníka ve Rtyni.

Blodkova opera „V studni“ je perloú mezi našimi českými skladbami operními a stojí důstojně po boku Smetanově, ovšem nedostížíne „Prodané nevěstě“. Hudba je melodická a přístupná nejšířím vrstvám lidovým a její krásná ouvertura je hrána často i v cizině. Douáme, že zavdčíme se širokému okolí předvedením opery, jež byla od letošního jara nacvičována a že nebude nikoho, kdo by si nechal ujít příležitost shlédnouti náš odvážný podnik, první toho druhu na Úpícku, prováděný ochotníky. — Spolek musel věnovati na režii a scenickou výpravu veliký náklad a doufá proto, že jeho umělecké snahy budou hojnou návštěvou občestva odměněny.

Podrobný obsah děje opery k dostání u pokladny.

Knihstáckárna V. J. Ehl v Úpíci.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Divadlo v přírodě v Malých Svatoňovicích

Spolek div. ochotníků „KAREL ČAPEK“ v Malých Svatoňovicích

(řádný člen Ú. M. D. O. Č.)

sehraje ve vlastním starodávném parku v neděli
dne 1. června 1930

odpolední divad. představení

ZELENÉ KRÁLOVSTVÍ

(ŽOFKA Z HÁJOVNY)

Lidová hra o 3 jednáních - Napsala Božena Rajská - Scéna: Jos. Kašpar - Režie Radosl. Mach

OSOBY:

Ervin von Weisenberg, velkostatkář - K. Adamec	Lilly of the Walley, film. hvězda - Ada Petrašová
Sokol, adjunkt - J. Jaki	Učitel, vůdce skautů - Lud. Adamec
Šmerda, hajný - Eda Kulda	Žofka, služebná - Zd. Machova
Šmerdice, jeho žena - pí. Štefa Baudyšová i. h.	Skauti

Děj odehrává se na Šumavě, v pohraničním lese zvaném „Zalíbený“. - Doba přítomná. - Mezi I. a II. dějstvím uplyne 14 dní.

Začátek přesně o 3. hodině odpolední

Ceny míst: Tribuna 6 Kč, I. místo 5 Kč, II. místo 4 Kč, III. místo 3 Kč, k stání 2 Kč

Předprodej vstupenek u p. Radoslava Macha, obchodníka

Výhodné vlakové spojení

**Za nepříznivého počasí odkládá se hra na neděli (Hod Boží svatodušní)
dne 8. června 1930**

Po všestranném úspěchu prvního zahajovacího představení v parku, zvolili jsme pro druhou hru oblíbenou veselohru „Zelené království“, která je hojně hrána a docílila všude bouřlivého přijetí. - Pro hlavní roli „Šmerdice“, kterou v Praze hraje člen Národního divadla pí. Antonie Nedošínská, podařilo se nám získati výbornou herečku pí. Štefu Baudyšovou, dobře známou „Cikánku“ z „Loupežníka“ a „Kláskovou“ z okrskového představení „Lucerny“ ve Staroči, která ve hře „Zelené království“ v této roli hostovala v okolních městech (Jaroměř, České Skalice atd.) a docílila všude pronikavého úspěchu.

ANOTACE V. J. EHL V. 1934

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

V rámci jubilejních oslav
80 letého trvání ochot. spolku
v Malých Svatoňovicích

Spolek divadel. ochotníků „Karel Čapek“
v Mal. Svatoňovicích
(O. U. M. D. O. Č.)

Pohostinské slavnostní představení hereckého souboru
Jiráskova okrsku Ú. M. D. O. Č. v Náchodě

V neděli 28. února 1932 - - Div. sál „Čapkův dům“

Jaroslav Vrchlický:

POMSTA CATULLOVA

Komedie o 1 jednání - Režie: Max Lederer, okrskový režisér - Scéna J. M. Viček

Gaius Valerius Catullus, římský básník	- Václav Nejedlý, sp. d. o. „Vrchlický“, Jaroměř
Quintus Cecilius Metellus, konsul	- Max Lederer, sp. d. o. Jaroměř
Clodie, zvaná Lesbie, jeho choť	- Božena Balíčková, sp. d. o. Červený Kostelec
Akme	- Jarča Vičková, sp. d. o. „Karel Čapek“, M. Svatoňovice
Furinus, Catullův správce domu	- Tibor Halbich, sp. d. o. „Tyt“, Nové Město nad M.
Peristrates, sýrský otrokář	- Jaro Moravec, sp. d. o. „Tyt“, Nové Město nad M.

Děj v domě Catullovy v Římě asi r. 60 př. Kr.

Slavnostní proslav Jiráskova okrsku Ú. M. D. O. Č.
p. M. Lederera z Jaroměře

J. M. Barrie:

MAMINKA

Tři obrazy ze života malých lidí za války

Režie: Max Lederer, okrskový režisér - Scénická hudba - Scéna J. M. Viček

Sveobodní Dowey	- Jaro Moravec, sp. d. o. „Tyt“, Nové Město nad M.
Páter Wilkinson	- Václav Knytl, sp. d. o. „Tyt“, Nové Město nad M.
Pani Doweayová	- Berka Kyzlarová, sp. d. o. Červený Kostelec
Pani Micklehamová	- Božena Bronslavová, sp. d. o. Náchod
Pani Huggertyová	- Marie Ritterová, sp. d. o. „Karel Čapek“, M. Svatoňovice
Pani Tullyová	- Marie Stelzigová, sp. d. o. Hronov

Hraje se v době války v Londýně - Kroje do obou her dodala Ia. F. Šaetr v Náchodě

Začátek přesně v 8 h. večer - Konec o půl 11. hodině

Přestávka po první hře - Mezi jednotlivými obrazy „Maminky“ není přestávka, hraje neustále scénická hudba; setrvávejte proto na místech a neuvážíte k odchodu! Z technických příčin nutně prodlouží mezi akty vnitřní jako plynný čas

Ceny míst: Křeslo 7 Kč, I. místo 6 Kč, II. místo 5 Kč, III. místo 3 Kč

Spolek div. ochotníků „Karel Čapek“ dovršuje letos 80 let svého trvání a hodla toto vzácné a významné jubileum slavnostně oslavit. - Václavem k této jubilejnímu rokovanému bude vytvořena velká hromadná Jiráskova okrsku Ú. M. D. O. Č. - která se koná 28. února 1932 v „Čapkův dom“ v M. Svatoňovicích a 192 den večer slavnostní div. představení okrskového hereckého souboru, který sestává dva hodiny akty a to Jaroslav Vrchlického klasickou antickou veselobru „Pomsta Catullova“ a J. M. Barrieho dojemnou valemou vspisou „Maminka“. Tyto dva svévě akty sází poprvé herecký soubor Jiráskova okrsku v roce 1929 při své valné schůzi v Trutnově a opakoval je rok v krátké době a největším úspěchem v Hronově, Nov. Měste n. M. a Červen. Kostelci a všechny kritiky vyzvaly se o prvním vystoupení okrskového hereckého souboru a odivem a plným uznáním. - Násle vstavení z malých okoli nedá si patě sít toto vzácné příležitosti uvádět tyto dva krásné hry se vzorným provedením nejlepšími herci Jiráskova okrsku Ú. M. D. O. Č.

Knižkárna V. J. Eml v Úpici.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Spolek divadelních ochotníků „Karel Čapek“
v Malých Svatoňovicích

v sobotu 11. března v neděli 12. března

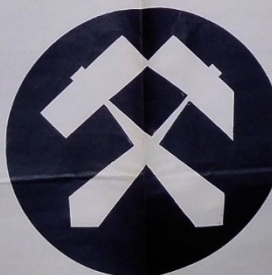
k uctění památky malosvatoňovického rodáka spisovatele Karla Čapka sehraje
pod protektorátem místní osvětové komise zdramatisovaný hornický román

PRVNÍ PARTIA

Hru s laskavým svolením paní Olgy Scheinpflugové-Čapkové zdramatisoval Josef Kašpar.
Hra ze života kladenských horníků o 4 dějstvích.

OSOBY:

Prachůz Andreš	— —	inž. Kovářk Stan.
Kopač Adam	— —	Vieš Jaroslav.
Děda Suchánek	— —	Mach Radoslav.
Cesář Maršánek	— —	Dojezal Bedřich.
Zedník Matula	— —	Adamec Karel.
Peppek Fala	— —	Spelda Josef.
Vozáč Pálpán	— —	Kalka Miroslav.
Reditel dolů	— —	Sudák Stanislav.
Inž. Honský	— —	Proza Josef.
Paní Honsková	— —	Schejbalová Vlasta.

OSOBY:

Havří Grygar	— —	Jiroušek František.
Kopač Baďura	— —	Kráša Josef.
Ferdá Kratochvíl	— —	Vančok Karel.
Havří z Murnau	— —	Nováček Alois.
Primát	— —	Urban František.
Osvětovatelka	— —	Kincková Anna.

I. dějství: Při černé práci - po smůle - první partia
II. dějství: V havířské hospodě - *III. dějství:* A zase na pomoc kamarádům.
IV. dějství: Partia se rozchází. — Zdar Báb!

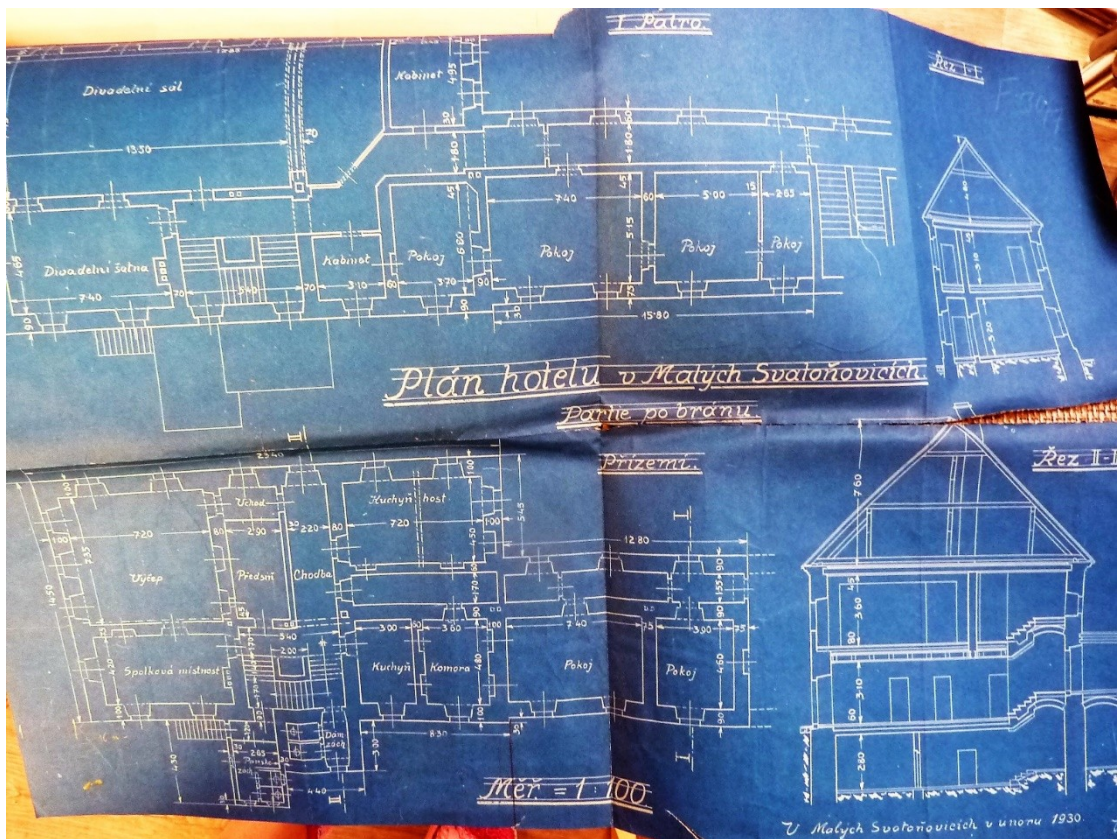
Slavnostní proslov jménem obce a spolků učiní spisovatel Otakar Pospíšil.
Recitační sbor přednese Čapkovu Modlitbu větera.

Začátek vždy v 8 hodin večer. Předprodej u pí Andresové a telefonicky č. 13.

Scénická výprava hry byla umožněna spoluprací svatoňovických dolů. Krakonošova zahrada - rodný Čapkův kraj - ztratil dobrého zahradníka, milého člověka a literáta světového jména dr. Karla Čapka. Svatoňovická pánev i Úpíčko přilnulo k jeho dílu a „První partia“ psaná ze vzpomínek na dějství, prožitě mezi horníky, je našemu kraji nejbližší.

TIPOGRAFIE MALÉ SVATOŇOVICE

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka plakátů.

Projekt plánovaného divadla dle ateliéru Jindřicha Friewalda.
 Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1940.

Ustanovení

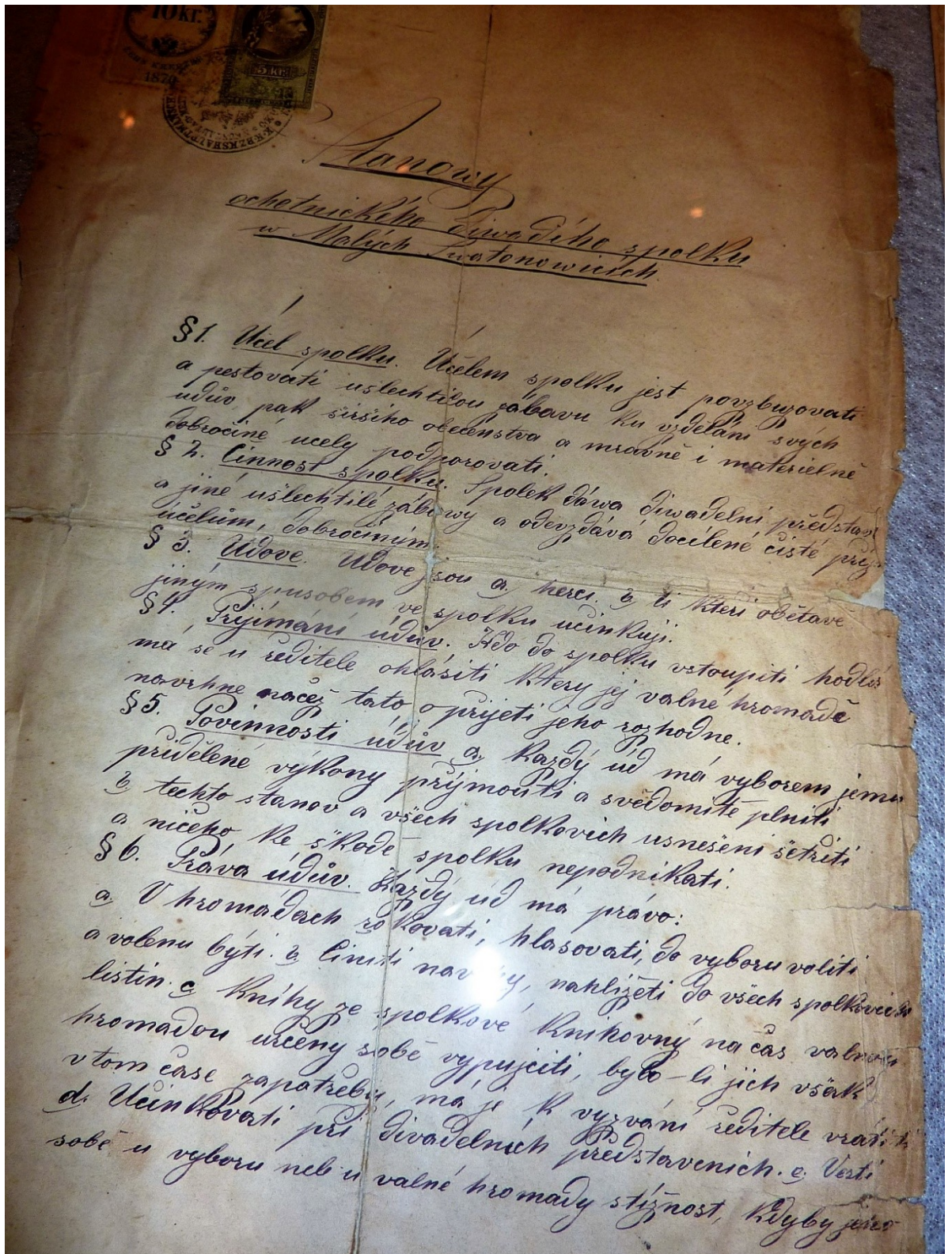
muži panem Janem Nývltm hostinským
a Mal. Svatoňovicích a spolkem divadelních
ochotníků tamtéž své nashledané:

1. Pan hostinský Jan Nývlt postavil
baldium pro divadlo na svůj vlastní náklad a
postupují totés k splnění a bezplatně poskytli
divadelním ochotníkům Malé Svatoňovicím pod
touto výminkou, pokud oni o své vlastní vůli divadla
jinam nepřeloučí, a pokud kdekdy spolek divadelních
ochotníků vlastni vůle se pana hostinského
Jana Nývltta divadla vyprovědí, platí výše zmínovaný
spolek se to samé baldium částku per 23 sl. 05⁰⁰.

2. Pokud větší množství pro divadelní sátnu
nebo i divadelní kancelář převážně pan hostinský
Jan Nývlt navrhne spolku k jeho potřebě pod
touto výminkou, pokud bude divadlo stát něčím ten
samým spolkem, jinak ale panu hostinskému.

3. K uschování věci divadelních barují
pan hostinský Jan Nývlt místnosti takové kdekdy
v obci na čnou a k tomu neutpěty.

Smlouva o poskytnutí hostince Janem Nývltm, rok 1875.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1852–1880.

První Stanovy ochotnického spolku v Malých Svatoňovicích z roku 1875–1. list.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1852–1880.

Mimo to vede knihovnu v pořádku, číni návrhy vyboru
na zřízení doplnění její, puzuje udum knihy a jest
§ 14. Domaci správe vede puzi o dekorace a sátnici, číni
ve vyboru návrhy k vložení svědectví a muss
míti vše v nejlepší pořádku. Ku k tomu svede
ve srozumění s regisreurem a vydavci sot při práci
stuberi a d. promění a mechanicku čí st kly
§ 15. Valna hromada rohuje a usnaší se o všecko, všech
záležitostech které nepatří výstavne do působnosti
jednotlivých organu, v měsíci březnu puzuje činnost
odstupujícího vyboru a volí nový. K tomu puzuje
a vylučuje se jen valnou hromadou. Jednáním
ředitel a protokol vede jednatel.
§ 16. Vystoupení je spolku kůže spolku vystoupiti
kdož učíni o tom oznámení vyboru a postarado, puz
vškerých práv.
§ 17. Vystoupení je spolek. Toto nastane, jednatel uložiti
spolku, proti stanovám neb uměním spolkovým, neb
vrati si ulohy bez podstatné příčiny.
§ 18. Spory o poměru spolkových jednotek spory vyřizuje
vybor, niktý je odvolání jen kvalně hromadě.
§ 19. Účlo spolku jest v Malých Svatoňovicích.
§ 20. Podmínání spolku. Toto nastane kůže vybor
jen samotn zůstati, a zavině přestaveni usporocati nemoci
jak o výbor jméni spolkové občinnu
státi telstwu v ochranu pod výnimkou by zase
v nímu vchotníkému spolku kůže takový zase
v M. Svatoňovicích v život vstoupiti odevzdáno byti
§ 21. Domněna stanov Vyjímá §§ 19. a 20. mohou
se stanoví změniti valnou hromadou

v Malých Svatoňovicích v měsíci únoru 1875
Doplněk k § 18. Valna hromada uzavírá platně, pokud
nejméně dvoje třetiny lidí přítomná jest, a platná ustanoví
všem číni se absolutní většinou hlasů přítomných
lidí.

První Stanovy ochotnického spolku v Malých Svatoňovicích z roku 1875–2. list.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1852–1880.

Otčenému spolku akotniků (divadelní)
v Mal. Svatoňovicích!

Na základě nařízení slav. c. k. okres-
ního finančního ředitelství v Jičíně ze
dne 11. července 1883 č. 8117 vyprávně
otčený spolek akotniků aly v smi dnech
pění spolku patřící podle stavu ze dne
1. ledna 1881, slav. c. k. okresnímu finanč-
nímu ředitelství v Jičíně dle výměru
slav. c. k. finančního ministerstva ze dne
26. července 1880 č. 102 vykaral v vyho-
vění statut jeinn předložil.

C. k. berní úřad v Trutnově
Dne 1. října 1883

Klemm

Gimmil

Výzva k finančnímu výměru z 1. října 1883.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1852–1880.

Pozvání!

Náležející pánové a dámy členové
"Lichotnického divadelního spolku" k valné
hromadě, která se dne 8. ledna 1889. o 7. hod.
večer v místnostech divadelních odvívatí bude.
Jelikož dle §. 15. stanov spolkových valná hro-
mada platně uzavírá níže pak-li nejméně
dvě třetiny úřadů přirodomno jest, žádá se za
hojně účastenství.

Kdo dle §. 16. stanov spol. ze svazku
vystoupí hodlá, učiní o tom písemně ozná-
mení při svém jménu na druhé straně uve-
dením (slovem: vystupují) a podpisem
podpisem.

Porádek schůze: 1. Správa jednatelem.
2. Správa p. pokladníka. 3. Inventář pana
domácího správce. 4. ~~Volná návrhy~~. Volba
nového výboru. 5. Volné návrhy.

V Malých Svatoňovicích dne 7. ledna 1889.

Za výbor:

J. Svoboda
s. r. ředitel

Pozvání k valné hromadě na 8. ledna 1889.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1852–1880.

1. 1. 1921
v Praze, dne 7. května 1921.

Vážení přátelé !

Výkonný výbor naší organizace ve své schůzi dne 1. května 1921 konané přijal vás za člana Ú.M.D.O.Č. a zařadil vás do okrsku Ú.M.D.O.Č. v Náchodě

Vítáme jednotu Vaši do našeho svazu a jsme přesvědčeni, že budete pracovat ku prospěchu a rozvoji krásné vyšší školy ochotnické naší organizace, jak jí přes 30 let propaguje naše Ústředí.

S přátelským pozdravem

za

ÚSTŘEDNÍ MATICE
DVADĚL. OCHOTNICTVA ČESKOSLOV.
V PRAZE.

J. Krumpholtz
starosta

Rudolf Weinert
gen. tajemník

Ve všech záležitostech obraťte se na :

Sekretariát
Ústřední Matice dvaděl. ochotnictva čsl.
v Praze.

Přijetí do ÚMDOČ a náchodského Jiráskova okrsku dne 1. května 1921.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1921.

1. 1922. 2. 1922. 3. 1922. 4. 1922. 5. 1922. 6. 1922. 7. 1922. 8. 1922. 9. 1922. 10. 1922. 11. 1922. 12. 1922.

Rozpis kategorie venkov - I. Herecké závody.

Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1922.

Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu
Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu
Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu	Průběh závodu

266

Vánoční strom republiky

knihami.
Starosta obce p. J. M. Vlček dal pro
staviti na náměstí "Vánoční strom
republiky", opatřený elektrickým svět-
lem.

Požár "Čapková domu".

Během vánočních prázdnin byla
zima mírná, sněhu poměrně málo.
Radostná vánoční nálada byla zka-
lena požárem, který vypukl navečer
20. prosince 1930 v 26. hodině v "Čapkově
domu" č. 1. Tím ten nedávno zakoupil
kdejší ochotnický spolek. Na místo ne-
štěstí dostavilo se mnoho hasičských
sborů:

Z přádelny na Jestrabci 2 motorky, mechanik
Vel. Svatoňovice

Požár budovy divadla. Okresní státní archiv Trutnov, fond obce Malé Svatoňovice, Kronika II.

Spolek divadelních ochotníků „Karel Čapek“
v Malých Svatoňovicích !
ve středu,
01. prosince 1930 na Sylvestra — divadelní představení:
Vl. Werupec:

Hotel u zářpačné vody.

Veselohra o Jedududkách.

Osoby:

Gabriel Klimeš, policejní rada

Keleusa, j. žena

Julie, j. dcera

Antonín Kozel, hotelier

Barbora, j. žena

Dr. Stanislav Marek, lékař

Dr. Alfred Jaroň, úř. žen. výb.

Vladimír Makovička, fotograf

Chládek, majitel povíbeč. jstava

Mádlka, plátek a holčičky pomocník

Chalupník - - - - -

Odehrává se v přítomnosti i v budoucnosti.

Karel Adamec

Blažena Radlová

Růžena Kinclová

Jaroslav Věša

Anna Karmasová

Stanislav Špelda

Jaroslav Kříflejš

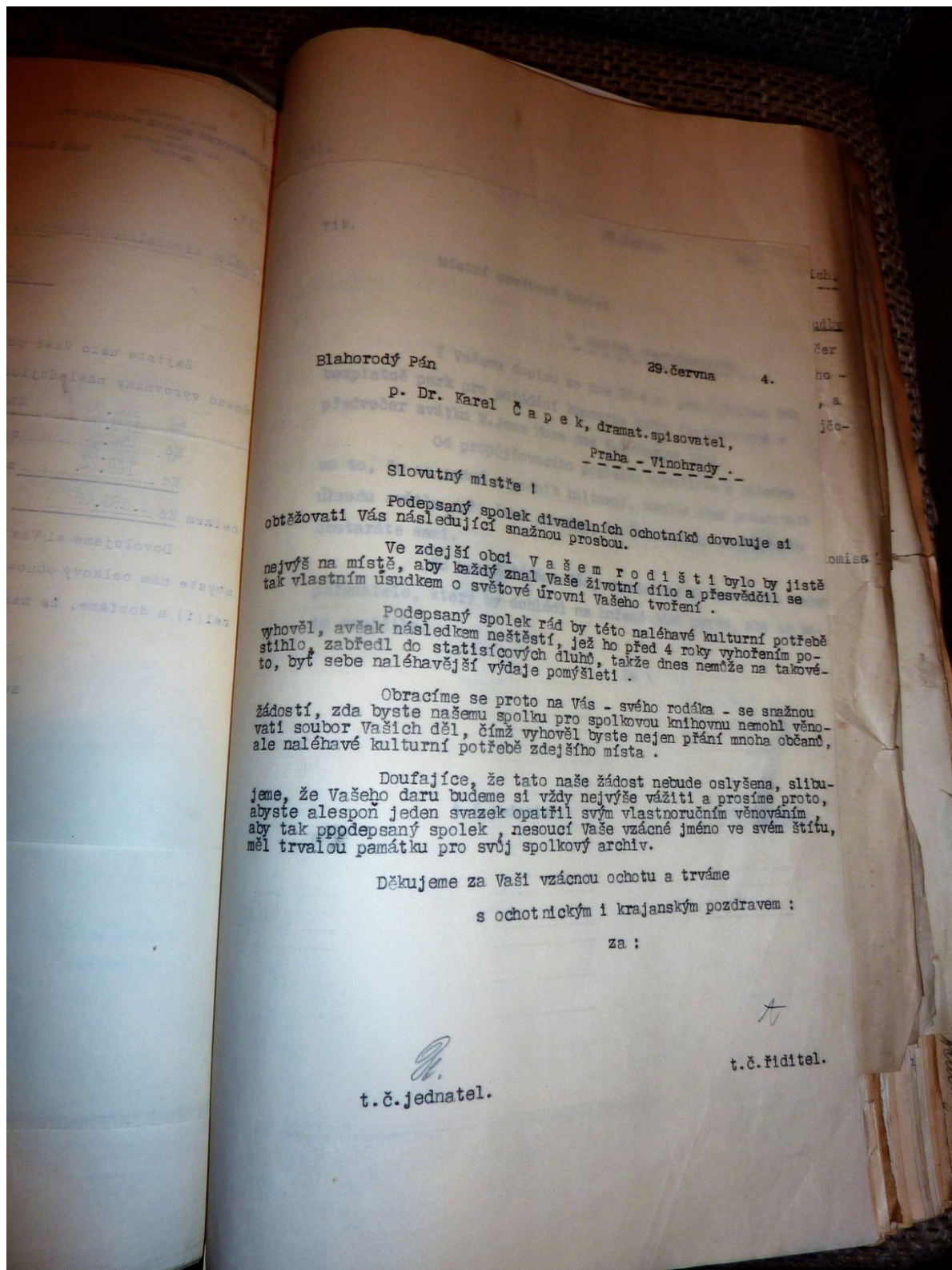
Josef Pittner

Vladimír Tomek

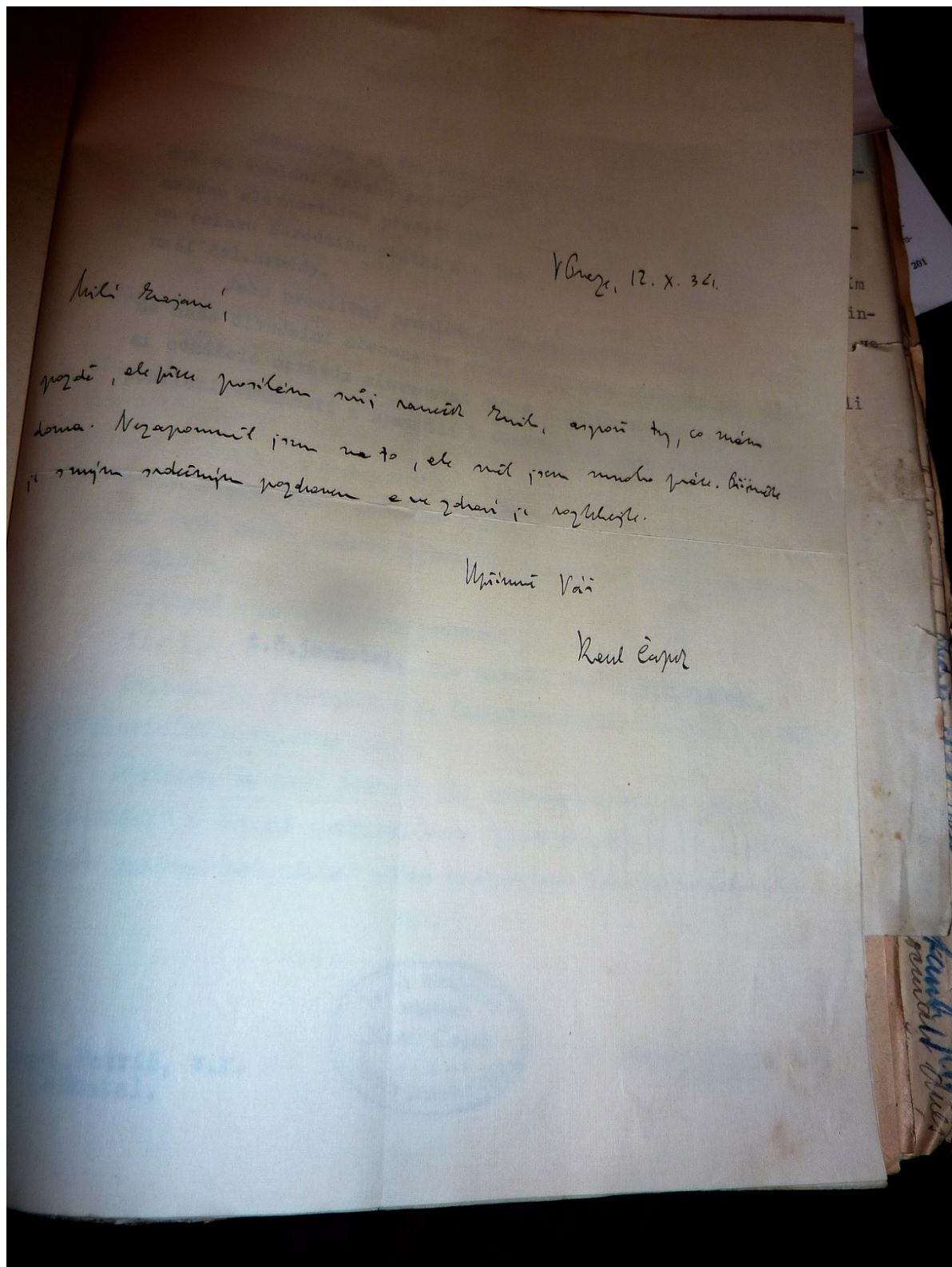
Jindra Štáthová

Josef Kafka

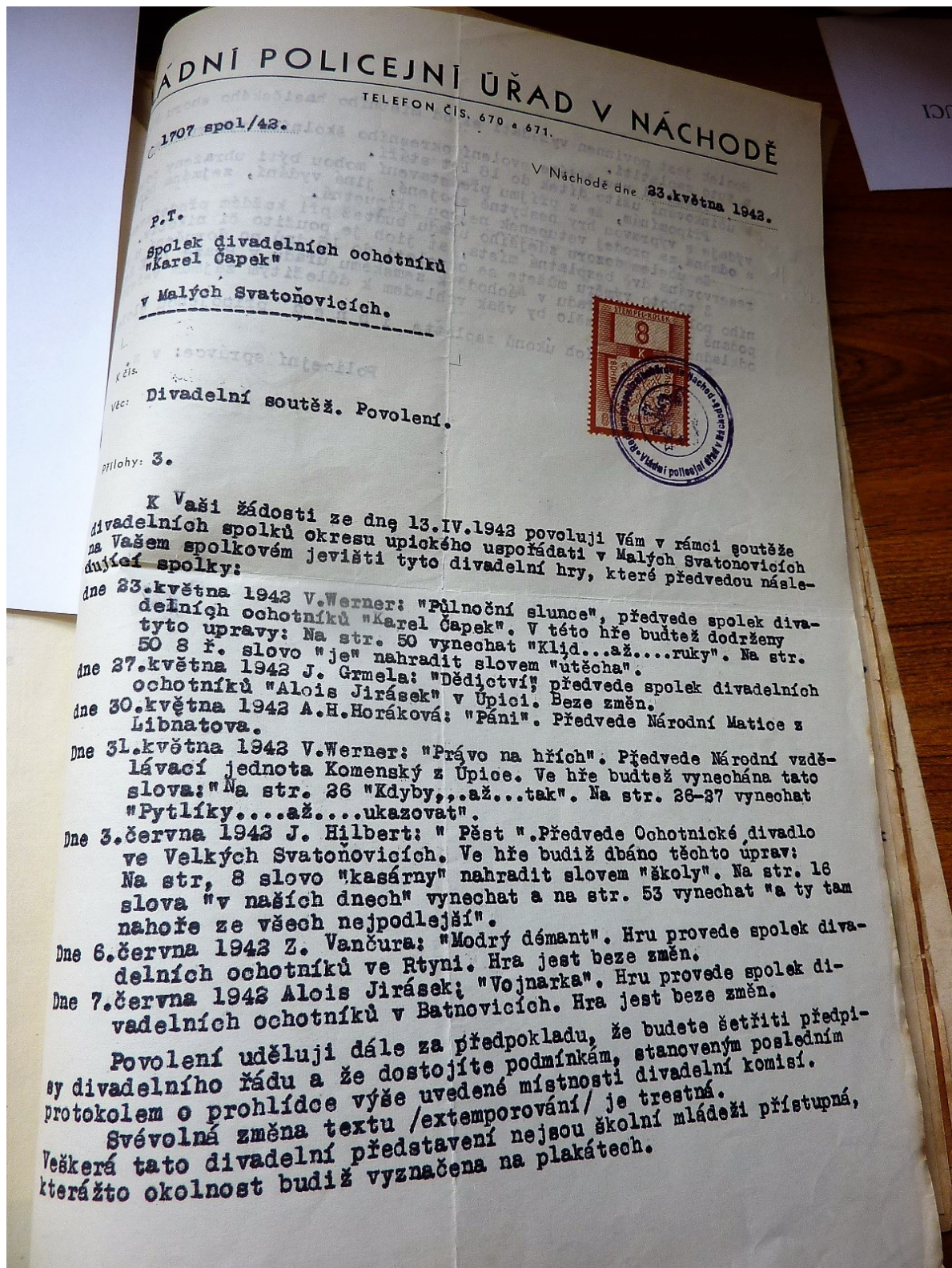
Pozvání na silvestrovské divadelní představení po požáru divadla.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1930.

Dopis funkcionářů Karlu Čapkovi. Prosba o soubor děl z 20. června 1934.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1934.

Odpověď Karla Čapka na žádost ochotníků o zaslání knih z 12. října 1934.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1934.

Povolení ke II. Hereckým závodům z 23. května 1942.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1942.

REGIERUNGSPOLIZEIBEHÖRDE IN NACHOD
VLÁDNÍ POLICEJNÍ ÚŘAD V NÁCHODĚ

TELEFON 670—2

Nachod, am 11.června 1942.
V Náchodě dne

ZAN 1820 spol/42.

Spolek
divadelních ochotníků "Karel Čapek"
v Malých Svatoňovicích.

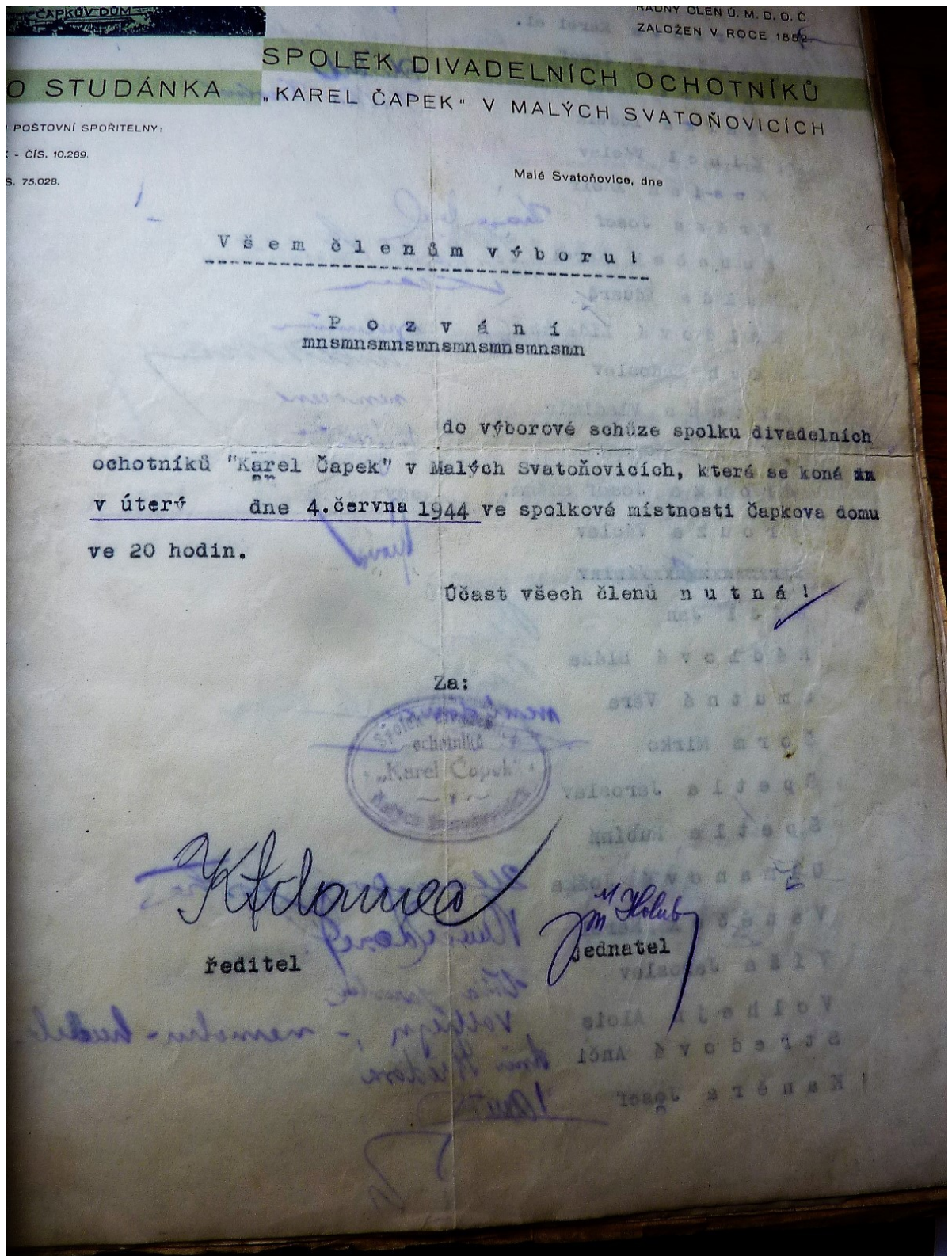
Věc: Civilní vyjímecný stav. Zákaz divadelních představení.
Příloh: kolek za 8 K.

Vaši žádosti o povolení jubilejního večera dne 13.června 1942
nele v důsledku trvání civilního vyjímecného stavu vyhověti.
Nepoužitý kolek za K 8.- v příloze vracím.

Policejní správce: v z.

Zákaz provozování divadelních představení z 11. června 1942.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1942.

Pozvání k výborové schůzi na 4. června 1944.
Archiv Jiřího Orsáka Malé Svatoňovice. Složka 1944.

NÁZEV:

Historie českého ochotnického divadla v Malých Svatoňovicích v letech 1852-1945.

AUTOR:

Bc. Adam Bucek.

KATEDRA:

Katedra divadelních a filmových studií.

VEDOUcí PRÁCE

doc. PhDr. Jiří Štefanides.

ABSTRAKT:

Cílem diplomové práce byl popis českého divadelního života v Malých Svatoňovicích v rozmezí období od jeho vzniku v roce 1852 až do konce druhé světové války v roce 1945. Ochotnická divadelní činnost v této pomezí pohraniční oblasti se na počátku 20. století rozvinula v uskutečnění I. Hereckých soutěží Jiráskova okrsku ÚMDOČ. V období druhé světové války se podařilo zajistit konání II. Hereckých soutěží, které se neobešly bez komplikací. Práce sestavila přehled o působení spolku v hostinských prostorách a později v zakoupeném trvalém objektu. Popisuje působení nejvýznamnějších funkcionářů a předkládá uváděné hry. Je zaměřena také na mezispolkovou spolupráci s blízkými okolními jednotami. V krátkosti pojednává o pěti spřátelených spolcích. Práce ve svém závěru obsahuje přílohu listin, plakátů a soupis uváděných představení.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Ochotnický divadelní spolek, Malé Svatoňovice, Ferdinand Kafka, Jiráskův okrsek, divadelní spolek Karel Čapek, uváděná představení, divadelní hra.

TITLE:

History of the Czech community theatre in Malé Svatoňovice between 1852–1945.

AUTHOR:

Bc. Adam Bucek.

DEPARTMENT:

Department of Theater and Film Studies.

SUPERVISOR:

doc. PhDr. Jiří Štefanides.

ABSTRACT:

The aim of the diploma thesis is a description of the czech community theatre life in Malé Svatoňovice in the range of the period of its origin in the year 1852 until the end of The Second World War in 1945. At the beginning of the twentieth century in this border area there was developed amateur theatre activity into the realization of the first acting competitions Jirásek district. During the Second World War it was possible to arrange taking place the second acting competitions which was not without complications. In the diploma thesis there is an overview of the association's activities in the pub's premises and later in purchased permanent building. The diploma thesis describes effect of the most significant functionaries and presents theatre plays. The thesis is also focused on cooperating associations with nearby neighbouring unities. In brief the thesis concerns five friendly associations. At the end of the diploma thesis there are annexes, posters and the list of performed plays.

KEYWORDS:

Amateur theatre association, Male Svatonovice, Ferdinand Kafka, Jirásek district, Amateur theatre association Karel Čapek, performed plays, a play.

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2016/2017

Studijní program: Teorie a dějiny divadla, filmu a masmédií
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Teorie a dějiny dramatických umění (ULDF)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

TÉMA ČESKY:

Historie českého ochotnického divadla v Malých Svatoňovicích v letech 1852-1945

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Bc. BUCEK Adam	Suchovršícká 39, Trutnov	F160323

TÉMA ANGLICKY:

History of the Czech amateur theater in Male Svatonovice in the years 1852-1945

VEDOUcí PRÁCE:

doc. PhDr. Jiří Štefanides - KDU

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Český divadelní život v Malých Svatoňovicích začal v roce 1852 založením první ochotnické družiny. Postupně se rozšiřoval a ve dvacátých letech vyústil v první hereckou soutěž Jiráskova okrsku ÚMDOČ, která předcházela vzniku Jiráskova Hronova. Diplomant prostuduje archivní materiály, divadelní a místní periodika a podá výklad vývoje zdejšího ochotnického divadelnictví, a to v kontextu ochotnického divadla v českých zemích. Soustředí se zejména na dramaturgii spolků, prostory, v nichž během času hrály, na významné osobnosti a soudobou divadelní praxi, zmíněné soutěže, případnou spolupráci se spolky z jiných obcí atd. Do příloh zařadí soupis zjištěných představení, reprodukce divadelních programů a plakátů a dalších pramenů dle pokynů vedoucího práce.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

CÍSAŘ, Jan. Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence. Praha: IPOS, 1998. ISBN 80-7068-129-2.
VALENTA, Jiří a kol. Bibliografie českého amatérského divadla. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, útvar ARTAMA, 1999. ISBN 80-7068-142-X.
Malé Svatoňovice. In: ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava a Jiří VALENTA. Místopis českého amatérského divadla. 1. díl, A-M. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, útvar ARTAMA, 2001, s. 473474 (zde další literatura). ISBN 80-7068144-6.

Podpis studenta: Datum:

Podpis vedoucího práce: Datum: